

MINISTERUL EDUCAȚIEI
ȘI CERCETĂRII
AL REPUBLICII MOLDOVA

Terre des hommes
Sprijin copiilor.

CENTRUL DE
LEADERSHIP
PENTRU JUSTIȚIE

Natalia GAVRILENCO

Oxana NOVICOV

Carieră în drept - prezentarea profesiilor juridice

Chișinău - 2023

CZU 347.96

G 26

Recomandat spre publicare de Departamentul Drept Procedural al Facultății de Drept a Universității de Stat din Moldova.

Recenzenți:

Elena BELEI - doctor în drept, conferențiar universitar

Tatiana VIZDOAGĂ - doctor în drept, conferențiar universitar

Autori:

Natalia GAVRILENCO, doctorand, asistent universitar

Oxana NOVICOV, doctorand, lector universitar

Acest material a fost produs cu suportul Uniunii Europene în cadrul inițiativei „**Joboteca Juridică**”, realizată de Centrul de Leadership pentru Justiție în colaborare cu Departamentul Drept Procedural al Facultății de Drept a Universității de Stat din Moldova ca parte a proiectului „**JOBOTECA** - program pilot de pregătire a tinerilor din Moldova pentru piața muncii” (2021 – 2024), implementat de Fundația Terre des hommes, biroul din România și cel din Moldova, în parteneriat cu Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova și cofinanțat de Uniunea Europeană. Conținutul materialului aparține autorilor și nu reflectă în mod neapărat viziunea Uniunii Europene.

**DESCRIEREA CIP A CAMEREI NAȚIONALE A CĂRȚII
DIN REPUBLICA MOLDOVA**

Gavrilenco, Natalia.

Carieră în drept – prezentarea profesiilor juridice / Natalia Gavrilenco, Oxana Novicov; Centrul de Leadership pentru Justiție [et al.]. – Chișinău: [S. n.], 2023 (CEP USM). – 163 p.

Bibliogr.: p. 157-163 (70 tit.). – Finanțat de Uniunea Europeană. – [225] ex.

ISBN 978-9975-62-597-5.

347.96

G 26

ISBN 978-9975-62-597-5

© N. Gavrilenco, O. Novicov, 2023

© USM, 2023

Cuprins:

Introducere	4
Structura și funcționalitatea sistemului de instanțe judecătorești. Consiliul Superior al Magistraturii	10
Reglementarea statutului de judecător	18
Reglementarea profesiilor de grefier	31
Reglementarea profesiilor de asistent judiciar	38
Structura și funcționarea Procuraturii. Reglementarea profesiei de procuror, personal al procuraturii	42
Reglementarea statutului de ofițer de urmărire penală și ofițer special de investigație	59
Organele poliției, organele securității statului și organele de stat în domeniul asigurării ordinii publice	70
Organizarea profesiei de avocat	82
Organizarea profesiei de executor judecătoresc	87
Organizarea profesiei de notar	92
Organizarea profesiei de administrator autorizat	98
Organizarea activității de mediator	103
Arbitrajul. Reglementarea statutului de arbitru național și internațional	108
Organizarea și activitatea Ministerului Justiției și a Oficiului Avocatului Poporului	112
Testează-ți cunoștințele!	120
Cum și ce cred semenii tăi! Aleea Eseelor!	130
Bibliografie/Sursele utilizate	157

Introducere

Bun venit în universul captivant al profesiilor juridice! Acest ghid își propune să Vă poarte prin lumea dreptului și să vă prezinte cel puțin 15 cariere fascinante și diverse, deschizându-vă orizonturile către o mulțime de oportunități în domeniul juridic.

Profesiile juridice sunt un pilon fundamental al societății noastre, jucând un rol esențial în menținerea ordinii, justiției și a dreptății. Însă lumea dreptului nu se limitează doar la avocați și judecători. Este un domeniu vast, cu nenumărate ramuri specializate, fiecare având un impact semnificativ asupra societății și a individului.

Indiferent dacă sunteți un student interesat să începeți o carieră în domeniul dreptului sau un profesionist experimentat care dorește să exploreze noi posibilități, acest ghid Vă va fi un însoțitor de nădejde. Vom călători împreună prin diverse profesii juridice și vom descoperi cerințele, responsabilitățile și provocările fiecăreia dintre ele.

Fie că sunteți pasionați de investigarea crimelor, de protejarea drepturilor omului, de gestionarea tranzacțiilor comerciale sau de medierea conflictelor, acest ghid Vă va ajuta să Vă familiarizați cu diferitele cariere din domeniul dreptului și să Vă găsiți drumul în funcție de interesele și abilitățile deținute.

Fiecare capitol va fi dedicat unei profesii juridice specifice și va oferi o prezentare detaliată a cerințelor educaționale și a celor de formare, a responsabilităților specifice, precum și a oportunităților de dezvoltare profesională. Vom explora, de asemenea, anecdote în domeniu, oferindu-vă o perspectivă reală asupra vieții în fiecare carieră.

Drept urmare, Vă încurajăm să răsfoiți fiecare capitol cu deschidere și curiozitate, pentru a descoperi acele profesii care vi se potrivesc cel mai bine și care Vă vor permite să vă puneți în valoare pasiunile și abilitățile.

Indiferent dacă doriți să Vă implicați în sistemul judiciar, în mediul corporatist sau în organizații non-guvernamentale, acest ghid vă va fi unul util în călătoria către cariera visată.

Înainte să pornim în această călătorie, amintiți-vă că decizia de a urma o anumită carieră este o alegere personală importantă, iar acest ghid Vă oferă doar un punct de plecare pentru explorarea și informarea în continuare.

Vă dorim o lectură plină de descoperiri interesante și vă urăm mult succes în căutarea carierei perfecte în lumea dreptului!

Vă propunem un test quizz la început de curs, pentru a vă testa cunoștințele inițiale

Ranking Web of Universities (Webometrics) a publicat topul universităților din întreaga lume, ediție apărută în luna ianuarie 2023. În acest top, sunt analizate peste 31 000 de universități din întreaga lume, inclusiv 25 de instituții din Republica Moldova.

1. Care sunt acele top 3 Universități din Republica Moldova?

- Universitatea Pedagogică Ion Creangă, Universitatea de Medicină și Farmacie (USMF), USM;
- Universitatea de Medicină și Farmacie (USMF), Universitatea Tehnică a Moldovei (UTM), USM;
- ULIM, ASEM, USM.

Profesiile juridice rămân printre cele mai căutate în rândul tinerilor. Facultatea de Drept oferă extrem de multe opțiuni în cariera celor care i-au absolvit cursurile.

2. Ce profesii pot fi îmbrățișate după absolvirea Facultății de Drept a USM?

- Judecător, procuror, avocat, grefier, executor judecătoresc;
- Contabil, expert financiar, auditor, consilier fiscal;
- Pedagog, asistent social, educator, psiholog.

3. Continuați fraza: „doi juriști, _____”

- Două păreri;
- O părere;
- Trei păreri.

Știați că Themis este în mitologia greacă fiica zeilor Uranus și Gaia, aceștia reprezentând cerul și pământul. "Themis" înseamnă "legea naturii" și era considerată personificarea legii, a ordinii divine și a obiceiurilor. Zeița Themis este înfățișată

în picturi și sculpturi ca o femeie frumoasă, legată la ochi, ținând într-o mână (de obicei în stânga) balanța justiției și în cealaltă o sabie cu lama în jos, semn că s-a făcut dreptate. Eșarfa cu care este legată la ochi simbolizează imparțialitatea față de oamenii supuși judecății, iar balanța – adevărul juridic.

4. Themis este:

- a. zeița dreptății;
- b. zeița frumuseții și a iubirii;
- c. zeița înțelepciunii.

5. Ce calități ar trebui să aibă un bun jurist?

- a. Abilități excelente de a coordona propria afacere;
- b. Gândire matematică și logică riguroasă;
- c. Abilități de cercetare și analiză a documentelor juridice.

6. Care este cel mai important avantaj al studiilor din domeniul dreptului?

- a. Posibilitatea de a obține un venit atractiv;
- b. O mai bună înțelegere a sistemului legal și a drepturilor individuale;

- c. Dobândirea de cunoștințe și abilități care sunt aplicabile într-o varietate de cariere și domenii.

7. Care dintre următoarele ramuri ale dreptului se concentrează pe identificarea faptelor și constituie infracțiuni ?

- a. Dreptul penal;
b. Dreptul constituțional;
c. Dreptul comercial.

Una din cele mai memorabile scene din seriile televizate și filmele cu tematică legală este scena din Legally Blonde/ Blondinka v

zakone, când Ellen apare în fața instanței judecătorești în costumul ei fuchsia. Cu toate acestea, în viața reală și în practica juridică din Republica Moldova, acest lucru este imposibil de realizat. Și nu numai pentru că un costum fuchsia nu este cea mai potrivită alegere pentru a pleda în fața instanței judecătorești, ci datorită

obligației de a purta _____ în instanță.

8. Ce poartă avocații, judecătorii, grefierii în instanța de judecată?

- a. Peruci;
b. Robe;
c. Mantii.

Influența Dreptului Roman și implicit a limbii latine asupra lexicului juridic a fost covârșitoare. Romanii au fost primii, în istoria omenirii, care au elaborat o știință și o tehnică juridică.

9. Cum se va traduce fraza: Nula regula, sine exceptiones?

- a. Nici o regulă fără excepții;
- b. Să nu se facă legi exceptionale care privesc anumite persoane;
- c. Cu excepția adevărului.

10. Justiția reprezintă:

- a. totalitatea instanțelor de judecată;
- b. ansamblul normelor de drept din dreptul românesc;
- c. starea ideală a societății, realizabilă prin asigurarea pentru fiecare individ în parte și pentru toți împreună, a satisfacerii drepturilor și a intereselor lor legitime;

Răspuns corect: 1c, 2a, 3c, 4a, 5c, 6b, 7a, 8b, 9a, 10a.

Structura și funcționalitatea sistemului de instanțe judecătorești.

Consiliul Superior al Magistraturii

Structura și funcționalitatea sistemului de instanțe judecătorești

Prin sistem judecătoresc înțelegem totalitatea instanțelor judecătorești. La momentul actual în Republica Moldova există trei categorii de instanțe judecătorești:

Judecătorii

Curți de
Apel

Curtea
Supremă
de Justiție

În noțiunea de sistem judecătoresc NU se includ alte organe, cum ar fi Curtea Constituțională, Procuratura, CSM, Ministrul Justiției, arbitrajele ș.a.

Toate instanțele judecătorești alcătuiesc un sistem, datorită faptului că sunt create și organizate potrivit aceluiași prevederi, funcționând potrivit unor reglementări unice care asigură coeziunea armonioasă a acestora (așa cum se cuvinte în orice sistem). La fel, în

acest sistem, toți judecătorii (magistrații) au un statut unic (prevăzut în Legea privind statutul judecătorului).

Unitatea sistemului judecătoresc se confirmă și prin forța juridică a hotărârilor irevocabile, indiferent în care instanță ele au fost emise. Astfel, toate hotărârile judecătorești sunt obligatorii și urmează a fi executate, inclusiv silit, dacă nu se execută benevol.

Instanța de judecată este un element de bază al sistemului judecătoresc.

Sub aspect organizatoric – instanța de judecată este un organ de jurisdicție abilitat cu funcția de examinare și soluționare a cauzelor civile, penale, contravenționale etc.

Sub aspect procesual – instanța de judecată include un grup de judecători care examinează o anumită cauză.

Judecătoria în sens juridic - reprezintă instanța de judecată de prim nivel, care pot examina cauzele doar în fond.

Curțile de Apel reprezintă o instanță cu plenitudine de jurisdicție în materie de apel, superioară judecătoriilor, fiind a doua verigă în sistemul judecătoresc în RM. Acestea își exercită competența în aria teritorială a mai multor judecătorii și exercită, de regulă, funcția de examinare a cauzelor în ordine de apel. Însă pentru unele categorii de cauze acestea examinează și cauze în fond.

Curtea Supremă de Justiție este cea mai înaltă instanță judecătorească în sistemul judecătoresc al RM. Aceasta îndeplinește, de regulă, funcția de examinare a cauzelor în ordine de recurs, asigurând aplicarea corectă și uniformă a legii de către toate celelalte instanțe judecătorești.

Instanțele judecătorești înfăptuiesc justiția în scopul apărării și realizării drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor și ale asociațiilor acestora, ale întreprinderilor, instituțiilor și organizațiilor. Instanțele judecătorești judecă toate cauzele privind raporturile juridice civile, de contencios administrativ, contravenționale și penale, precum și orice alte cauze pentru care legea nu stabilește o altă competență.

În pofida eforturilor întreprinse de Republica Moldova în vederea consolidării accesibilității și independenței sistemului judecătoresc, anumite probleme au rămas nesoluționate, iar unele necesită o abordare conceptual nouă. În vederea edificării unui sector al justiției accesibil, eficient, independent, transparent, profesionist și responsabil față de societate, care să corespundă standardelor europene, să asigure supremația legii și respectarea drepturilor omului, s-a elaborat “Strategia de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011–2016”, primul pilon fiind sistemul judecătoresc.

Astfel, drept rezultat, prin legea cu privire la reorganizarea instanțelor judecătorești, din 01 ianuarie 2017, pe teritoriul Republicii Moldova, funcționează doar **15 judecătoria de fond, patru curți de apel și Curtea Supremă de Justiție**. Unificarea sediilor judecătoriilor se va efectua treptat, până în data de 31 decembrie 2027. În urma reformei, Judecătoriile Centru, Buiucani, Râșcani, Botanica și Ciocana din municipiul Chișinău au fuzionat prin contopire și au format Judecătoria Chișinău. **Din 1 ianuarie 2019, sediile Judecătoriei Chișinău sunt specializate:**

- **Sediul Central (Botanica) – dosare pe insolvabilitate;**
- **Sediul Centru - dosare civile;**
- **Sediul Ciocana – acțiuni ce țin de activitatea judecătorilor de instrucție;**
- **Sediul Râșcani – în materie de contencios administrativ și în materie contravențională;**
- **Sediul Buiucani – în materie penală și contravențională.**

Funcționarea justiției independente, imparțiale, credibile și eficiente reprezintă o condiție indispensabilă pentru instituirea supremației legii și constituirea statului de drept autentic, bazat pe separația puterilor.

Funcționarea instanțelor judecătorești se realizează în grade de jurisdicție. Gradele de jurisdicție reprezintă treptele prin care poate trece o cauză la examinarea acesteia pe rolul instanțelor de judecată.

Acest trepte potrivit normelor internaționale includ în mod obligatoriu o instanță pentru examinarea în fond a cauzei și cel puțin o instanță pentru examinarea contestației (apel sau recurs) împotriva hotărârii emise de instanța de fond. Asemenea organizarea asigură dublul grad de jurisdicție prevăzut de normele internaționale.

În Republica Moldova, justiția este organizată în două sau trei grade de jurisdicție, în dependență de diferite aspecte ale unei cauze. Modalitatea concretă de contestare este prevăzută de Codul de Procedură Civilă, Codul de Procedură Penală, Codul Administrativ, Legea insolvenței și a. legi care pot reglementa diverse proceduri aplicabile pe rolul instanțelor judecătorești.

Atunci când suntem în prezența a trei grade de jurisdicție, examinarea unei cauze are loc în următoarele etape:

- 1) Examinarea cauzei în fond (obligatorie) – are loc, de regulă, cu participarea părților (depinde de natura litigiului). Aceasta se realizează în judecătorii, dar poate fi desfășurată și în Curțile de Apel. De regulă, se examinează în complet de un judecător, dar în unele cazuri complexe poate fi desemnat un complet din trei judecători. Hotărârea (în cauze civile) sau sentința (în cauzele penale) nu este definitivă.
- 2) Examinarea cauzei în apel (la dorința părților, adică se depune cerere de apel) – are loc, de regulă, cu participarea părților. Se realizează întotdeauna în complet de trei judecători. Cauza se reexaminează cu privire la aspectele de fapt, dar și cu privire la aspectele de drept. Examinarea are scopul înlăturării unor erori la examinarea în fond. Decizia emisă este definitivă și executorie.
- 3) Examinarea cauzei în recurs (la dorința părților, adică se depune cerere de recurs) – are loc, de regulă, în absența participanților (în formă scrisă). Se realizează în complet din 3 sau 5 sau 9 judecători. Are drept scop înlăturarea erorilor de aplicare neuniformă a legilor (de legalitate) la examinarea în instanțele inferioare. Decizia emisă este definitivă și irevocabilă.

Organizarea instanțelor din punct de vedere al competenței materiale ale acestora:

Prin competență materială a instanțelor de judecată se înțelege abilitatea unei instanțe de judecată de a examina și soluționa o anumită cauză, în funcție de obiectul acesteia, adică de problema ce urmează a fi soluționată.

În prezent, în Republica Moldova, nu există instanțe de judecată specializate într-o anumită materie, deși, anterior acestea au existat (Judecătoria Economică de Circumscripție, Curtea de Apel Economică, Judecătoria Militară).

Regula generală aplicată în prezent pentru determinarea competenței instanțelor judecătorești abilitează Judecătoriile cu competența examinării, în fond, a tuturor categoriilor de cauze, cu excepție dacă legea expres nu determină o altă instanță în calitate de instanța de fond. Drept exemplu, Codul Administrativ, prevede competența Curții de Apel Chișinău de a examina în fond contestațiile împotriva actelor Băncii Naționale a Moldovei și unele contestații în materie electorală, iar Curtea Supremă de Justiție ca instanță de fond poate examina contestațiile împotriva actelor Consiliului Superior al Magistraturii și Consiliului Superior al Procurorilor.

CONSILIUL SUPERIOR AL MAGISTRATURII

Separarea puterilor în stat, care constituie unul dintre principiile esențiale ale statului de drept, se regăsește în conținutul oricărei constituții. Conform art. 6 din Constituția Republicii Moldova *“în Republica Moldova puterea legislativă, executivă și judecătorească sunt separate și colaborează în exercitarea prerogativelor ce le revin, potrivit prevederilor Constituției”*. Astfel, a treia putere într-un stat de drept, în contextul principiului fundamental al separației puterilor, o reprezintă puterea judecătorească.

Potrivit art. 1 al Legii nr. 514/1995, *“puterea judecătorească este independentă, separată de puterea legislativă și puterea executivă, are atribuții proprii, exercitate prin instanțele judecătorești, în conformitate cu principiile și dispozițiile prevăzute de Constituție și de alte legi”*.

Principiul democratic afirmă că nu există putere fără responsabilitate: în măsură ce se evidențiază o ascensiune a importanței sociale și politice a puterii judecătorești, sporește și interesul față de judecători de a răspunde pentru comportamentul lor profesional.

Noțiune: Consiliul Superior al Magistraturii este un organ independent, format în vederea organizării și funcționării sistemului judecătoresc și este garantul independenței autorității judecătorești. Consiliul Superior al Magistraturii exercită autoadministrarea judecătorească.

Componența Consiliului Superior al Magistraturii

În art. 4 din Legea nr.947 din 19.07.1996 cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii sunt expres prevăzute competențele Consiliului Superior al Magistraturii divizate pe următoarele dimensiuni:

- referitoare la cariera judecătorilor;
- în domeniul instruirii inițiale și continue a judecătorilor și a personalului; secretariatului instanțelor judecătorești;
- în domeniul respectării disciplinei și eticii judecătorilor;
- în domeniul administrării instanțelor judecătorești.

Modul de formare: Consiliul Superior al Magistraturii este constituit din 12 membri. În componența Consiliului Superior al Magistraturii intră judecători și persoane care se bucură de o înaltă reputație profesională și o integritate personală, având o experiență acumulată în domeniul dreptului sau în alt domeniu relevant prevăzut de lege. Cel puțin 4 dintre nejudcători-membri ai CSM trebuie să aibă experiență în domeniul dreptului.

Șase membri ai Consiliului Superior al Magistraturii, care nu fac parte din rândul judecătorilor, sunt selectați în mod deschis și transparent de către Comisia juridică, numiri și imunități fiind numiți și având imunitate, în baza unui concurs public și prin hotărârea Parlamentului, cu votul a trei cincimi dintre deputații aleși. Modul de organizare a concursului se stabilește de Parlament.

Șase membri ai Consiliului Superior al Magistraturii din rândul judecătorilor sunt aleși prin vot secret de către Adunarea Generală a Judecătorilor, după cum urmează: patru – din cadrul judecătorilor, unul – din cadrul curților de apel și unul – din cadrul Curții Supreme de Justiție. Se consideră aleși în calitate de membri ai Consiliului Superior al Magistraturii candidații judecători care au acumulat cel mai mare număr de voturi.

Competența colegiilor Consiliului Superior al Magistraturii

În subordinea Consiliului Superior al Magistraturii funcționează:

- a) colegiul pentru selecția și evaluarea performanțelor judecătorilor;
- b) colegiul disciplinar;
- d) inspecția judiciară.

Competența, modul de organizare și de funcționare a colegiilor și a inspecției judiciare sunt stabilite prin legi și prin regulamentele aprobate de Consiliul Superior al Magistraturii.

LEGAL FUN

În instanță, judecătorul:

- *Și vrei să susțineți că atunci ați crezut că portmoneul găsit vă aparține?*
- *Portmoneul nu, dar bancnotele îmi păreau cunoscute...*

- *Acuzat, recunoașteți că sunteți vinovat?*
- *Încă nu, onorată instanță, să vedem mai întâi ce știu martorii...*

Judecătorul către inculpat:

- *Jură că vei spune adevărul și numai adevărul!*
- *Nu, nu jur!*
- *Iți atrag atenția că pentru mărturie falsă capeți doi ani de închisoare.*
- *Stiu. Dar dacă spun adevărul capăt zece ani.*

csm.md, csj.md, instante.justice.md. aaij.justice.md.

SURSE VERIDICE:

1. *Legea nr.514 din 06.07.1995 privind organizarea judecătorească, publicată la 19-10-1995 în Monitorul Oficial Nr. 58 art. 641*
2. *Legea nr.64 din 30.03.2023 cu privire la Curtea Supremă de Justiție, publicată la 06-04-2023 în Monitorul Oficial Nr. 117-118 art. 190*
3. *Legea nr.947 din 19.07.1996 cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii, publicată la 22-01-2013 în Monitorul Oficial Nr. 15-17 art. 65*
4. *Legea nr. 147 din 09.06.13 privind selecția și evaluarea performanțelor judecătorilor, publicată la 21-06-2023 în Monitorul Oficial Nr. 204-207 art. 364*
5. *Legea nr.178 din 25.07.2014 privind răspunderea disciplinară a judecătorilor publicată la 15-08-2014 în Monitorul Oficial Nr. 238-246 art. 557*

Reglementarea statutului de judecător

Cine este judecătorul?

Puterea judecătorească se exercită numai prin instanța judecătorească în persoana judecătorului, unicul purtător al acestei puteri. Judecătorul este persoana învestită constituțional cu atribuții de înfăptuire a justiției, pe care le execută în baza legii. Judecătorul este unicul purtător al puterii judecătorești.

Judecătorii din toate instanțele judecătorești au un statut unic și se disting între ei numai prin împuterniciri și competență.

În cele mai vechi timpuri, puterea judecătorească era exercitată de domnitorul țării, el fiind cel care făcea dreptatea în numele Domnului. Ulterior, judecătorii erau aleși prin vot de popor - lucru care s-a întâmplat pentru prima dată în Atena.

Judecătorii instanțelor judecătorești sunt:

- Independenți (nu depind de nimeni și de nimic);
- imparțiali (capabil să facă o apreciere justă și nepărtinitoare);
- Inamovibil (care nu poate fi transferat, înlocuit sau destituit din funcție fără anumite garanții legale);
- se supun numai legii.

Condițiile de accedere în profesie

La funcția de judecător poate candida persoana cu o reputație ireproșabilă, care deține cetățenia Republicii Moldova, are domiciliul în țară și întrunește următoarele condiții:

- a) are capacitate de exercițiu;
- b) are diplomă de studii superioare de licență și diplomă de studii superioare de master în domeniul dreptului sau un alt act de studii în domeniul dreptului echivalent acestora, recunos-

cut de structura abilitată pentru recunoașterea și echivalarea actelor de studii și a calificărilor;

- c) a absolvit **Institutul Național al Justiției** sau are **vechime în muncă**. Se consideră vechime în muncă care oferă persoanei dreptul de a candida la funcția de judecător activitatea acesteia pe parcursul ultimilor 5 ani în calitate de judecător sau judecător asistent al Curții Constituționale, judecător în instanțele internaționale, procuror, profesor de drept titular în instituțiile de învățământ superior acreditate, formator al Institutului Național al Justiției în domeniul dreptului, avocat, asistent judiciar sau grefier.
- d) nu are antecedente penale;
- e) cunoaște limba română;
- f) corespunde cerințelor de ordin medical pentru exercitarea funcției;
- g) a fost supusă testării cu utilizarea detectorului comportamentului simulat (poligraf).

INJ- Institutul Național al Justiției - este o instituție publică ce realizează formarea inițială a candidaților la funcțiile de judecător și de procuror, formarea continuă a judecătorilor în funcție și a procurorilor în funcție, a grefierilor, a asistenților judiciari, a șefilor secretariatelor instanțelor judecătorești, a consultanților procurorului, a consilierilor de probațiune, a avocaților care acordă asistență juridică garantată de stat, precum și formarea inițială și continuă a altor persoane care activează în sectorul justiției, în cazurile prevăzute de legislație.

Judecătorii se numesc în funcție, din rândul candidaților selectați, în urma unui concurs, de către Președintele Republicii Moldova, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii. Judecătorii sunt numiți în funcție până la atingerea plafonului de vârstă de 65 de ani.

Incompatibilități și restricții

Funcția de judecător este incompatibilă cu:

- a) orice altă funcție sau activitate remunerată, cu excepția activității didactice, științifice și de creație;
- b) mandatul de deputat în Parlament sau de consilier în autoritatea administrației publice locale;
- c) activitatea de întreprinzător, desfășurată personal sau prin intermediul unui terț;
- d) calitatea de membru al organului de conducere al unei organizații comerciale.

Judecătorului îi este interzis:

- să dea consultații scrise sau verbale în probleme litigioase;
- să fie membru al unui partid politic sau să desfășoare orice activitate cu caracter politic, inclusiv pe perioada detașării din funcție.

Independența judecătorului

Încă în preajma anului 1500 înainte de Hristos, Regele Thutmose al III-lea adresa președintelui instanței supreme Rekhmire din Egipt următoarele instrucțiuni „Trebuie să poți să te asiguri singur că faci totul potrivit legii; că faci totul în conformitate cu legea . . . în aceasta stă siguranța funcționarului: să faci lucrurile potrivit legii . . . Părtinirea este lucru de ocară în fața zeilor. Aceasta e învățătura: te vei purta la fel cu toți, îl vei ține pe cel care ți-e cunoscut la fel ca pe cel care ți-e necunoscut, și pe cel care îți este aproape . . . la fel ca pe cel care este departe . . . Funcționarul care face astfel va prospera cu prisosință în postul său. Nu fii plin de furie față de un om care nu merită aceasta, ci fii plin de furie pentru ceea ce merită furia oricui.”

Aceste instrucțiuni sunt printre cel mai timpurii expresii ale principiilor independenței și imparțialității judecătorilor. De atunci și pînă acum, la peste 3500 ani distanță, lucrurile nu -s-au schimbat prea mult – s-a schimbat modul de a le spune, dar esența a rămas aceeași.

Iată cum definește aceste lucruri legea la ziua de azi:

Legea cu privire la organizarea judecătorească indică la art. 1 – „Judecătorul, purtător al puterii judecătorești”, care la alin.(3) prevede: „Judecătorii instanțelor judecătorești sânt **independenți, imparțiali și inamovibili și se supun numai legii.**”

Potrivit art. 17 al Legii nr. 544/95 cu privire la statutul judecătorului, prin următoarele modalitățile se asigură independența judecătorului:

- a) procedura de înfăptuire a justiției;
- b) procedeele de numire, suspendare, demisie și eliberare din funcție;
- c) declararea inviolabilității lui;
- d) secretul deliberărilor și interzicerea de a cere divulgarea lui;
- e) stabilirea răspunderii pentru lipsa de stimă față de judecată, judecători și pentru imixtiune în judecarea cauzei;
- f) alocarea resurselor adecvate pentru funcționarea sistemului judiciar, crearea de condiții organizatorice și tehnice favorabile activității instanțelor judecătorești;
- g) asigurarea materială și socială a judecătorului;
- h) alte măsuri, prevăzute de lege.”

Pentru a asigura independența justiției, diferite țări folosesc diverse mijloace de selecție pentru alegerea judecătorilor.

În acest context, o altă modalitate de a asigura independența judecătorilor este prin acordarea unui mandat pe viață a judecătorilor, care le oferă oportunitatea să ia decizii în conformitate cu statul de drept și discreția judiciară, chiar dacă aceste decizii sunt nepopulare din punct de vedere politic sau se opun unor interese puternice.

Recent, Republica Moldova s-a aliniat acestei modalități de asigurare a independenței judecătorului, aducând modificări esențiale la art. 116 din Constituția Republicii Moldova. Acesta fiind un element de noutate pentru sistemul judiciar național, vom elucida succind etapele parcurse. În acest sens, a fost depusă sesizarea cu privire la interpretarea art. 116 alin.(2) din Constituție. Prin care s-a ridicat problema referitoare la exercițiul competenței Consiliului Superior

al Magistraturii privind numirea în funcția de judecător după împlinirea termenului inițial de cinci ani.

În Hotărârea nr.38 din 07.12.2021, Curtea Constituțională a reținut că “ în sensul articolelor 1 alin. (3), 20, 116 alineatele (1) și (2) din Constituție, Consiliul Superior al Magistraturii nu dispune de o marjă discreționară în ceea ce privește numirea judecătorilor în funcție până la atingerea plafonului de vârstă. În exercițiul competenței de numire în funcția de judecător până la atingerea plafonului de vârstă, Consiliul Superior al Magistraturii va întreprinde măsurile legale pentru numirea judecătorului în funcție până la atingerea plafonului de vârstă, fără nicio evaluare suplimentară din partea sa. Totuși, în cazul existenței unor suspiciuni rezonabile care pun la îndoială integritatea judecătorului sau de încălcare de către acesta a legislației, Consiliul Superior al Magistraturii poate sesiza Inspectia Judiciară în vederea desfășurării unui control suplimentar al candidatului. În cazul în care suspiciunile nu sunt confirmate, Consiliul Superior al Magistraturii va asigura numirea în funcție a judecătorului până la atingerea plafonului de vârstă.”

Din 01.04.2022, art. 116 din Constituție este prezentat sub o altă dimensiune. La alin.(2) al aceluiași articol se stipulează că: „Judecătorii instanțelor judecătorești se numesc în funcție, în condițiile legii, până la atingerea plafonului de vârstă, de către Președintele Republicii Moldova, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii. Președintele Republicii Moldova poate respinge o singură dată candidatura propusă de către Consiliul Superior al Magistraturii.”

Această intervenție a dus la excluderea termenului inițial de 5 ani de numire al judecătorilor, prevăzut la art. 116 din Constituție. Judecătorii vor fi numiți în funcție până la atingerea plafonului de vârstă, de către Președintele Republicii Moldova, la propunerea CSM.

La fel, a fost exclusă cerința deținerii „vechimmii în funcția de judecător de cel puțin 10 ani” de către Președintele, vicepreședinții și judecătorii Curții Supreme de Justiție prevăzută la art. 116 aliniatele (3) și (4) din Constituție. Prin aceste modificări s-a urmărit obținerea

calității de judecător la CSJ și a persoanelor cu o vechime în funcție alta decât cea de judecător.

Lipsa independenței la judecători ar duce la un proces defectuos în activitatea de îndeplinire a justiției. Evaluarea modului în care este respectată independența judecătorului presupune analiza modalității de numire, suspendare, demisie și eliberare din funcție a judecătorului. Responsabil de garantarea independenței judecătorului este consiliul judiciar, standardele internaționale sugerând ca această instituție să fie reglementată chiar la nivel constituțional, actul fundamental al țării urmând să reglementeze compunerea, atribuțiile și autonomia sa. Un astfel de consiliu trebuie să aibă o influență decisivă în numirea, promovarea și disciplinarea judecătorilor. În Republica Moldova, acest consiliu judiciar este CSM, o instituție fundamentală a statului.

Pe bună dreptate, independența judecătorului la examinarea cauzelor constituie una din condițiile cu privire la calitatea activității unui judecător ce îndeplinește justiția. Dar, în același timp, statul și societatea pretinde sistemului de justiție să dea dovadă de responsabilitate. Fără această responsabilitate – atât la nivel instituțional, cât și la nivel individual – independența ar fi doar o protecție a arbitrarului și abuzurilor.

Organul de autoadministrare

Noțiunea oficială de „Consiliul Superior al Magistraturii” a apărut prima dată în textul Concepției reformei judiciare și de drept în Republica Moldova, aprobată prin Hotărârea Parlamentului nr. 152-XIII din 21 iunie 1994, articolul 3 al acesteia în capitolul „Autoritatea judecătorească” fiind intitulat expres „Consiliul Superior al Magistraturii”.

Potrivit Concepției, Consiliul este un organ special care are ca scop asigurarea independenței puterii judiciare, stabilirea garanțiilor și formelor de autoadministrare a judecătorilor, constituirea sistemului judiciar și efectuarea controlului asupra activității judecătorilor.

Modul de organizare și de funcționare ale Consiliului Superior al Magistraturii este reglementat de Constituție, de legile privind organizarea judecătorească, cu privire la statutul judecătorului, de prezenta lege și de alte acte normative.

Întru exercitarea funcțiilor sale, Consiliul Superior al Magistraturii are următoarele competențe **referitoare la cariera judecătorilor**:

- a) face propuneri Președintelui Republicii Moldova de numire în funcție a judecătorilor sau de promovare a acestora la o instanță superioară;
- a¹) transferă judecătorii la o instanță de același nivel sau la o instanță inferioară, eliberează din funcție judecătorii, numește și eliberează din funcție președinții sau vicepreședinții de instanță;
- b) primește jurământul judecătorilor;
- c) aprobă regulamentele privind criteriile și procedura de selectare a candidaților la funcția de judecător, de promovare în funcția de judecător la o instanță superioară, de numire în funcția de președinte sau de vicepreședinte al instanței și de transferare a judecătorului la o instanță de același nivel sau la o instanță inferioară;
- d) aprobă regulamentul de desfășurare a concursului pentru suplinirea funcțiilor vacante de judecător, de președinte sau de vicepreședinte al instanței și asigură organizarea și desfășurarea concursului;
- e) dispune interimatul funcției de președinte sau de vicepreședinte al judecătoriei, al Curții de Apel sau al Curții Supreme de Justiție, în cazul că există o funcție vacantă sau a suspendării din funcție a acestora, pînă la completarea funcției vacante în modul stabilit de lege sau anularea suspendării;
- f) aplică măsuri de încurajare în privința judecătorilor;
- g) numește membrii colegiului pentru selecția și cariera judecătorilor și ai colegiului de evaluare a performanțelor judecătorilor, conform competenței sale.

(2) Întru exercitarea funcțiilor sale, Consiliul Superior al Magistraturii are următoarele competențe **în domeniul instruirii inițiale și continue a judecătorilor și a personalului secretariatului instanțelor judecătorești:**

- a) desemnează judecătorii în cadrul Consiliului Institutului Național al Justiției;
- b) aprobă strategia privind formarea inițială și continuă a judecătorilor, prezintă opinia asupra planului de acțiuni pentru implementarea acesteia;
- c) examinează și prezintă opinia asupra regulamentului de organizare a concursului de admitere în Institutul Național al Justiției, asupra programelor didactice și a planurilor de învățământ pentru cursurile de formare inițială și continuă în cadrul Institutului, asupra regulamentului de organizare a concursului pentru suplinirea posturilor didactice, precum și asupra componenței comisiilor pentru examenele de admitere și de absolvire a Institutului Național al Justiției;
- c²) delegă judecătorii pentru participare la seminare, conferințe, cursuri de instruire și deplasări în interes de serviciu;
- d) prezintă, anual, pînă la 31 martie, Institutului Național al Justiției propunerile privind numărul de locuri ce vor fi scoase la concursul de admitere pentru formarea inițială a candidaților la funcția de judecător în anul următor;
- e) examinează contestațiile la hotărârile colegiului pentru selecția și cariera judecătorilor și ale colegiului de evaluare a performanțelor judecătorilor.

(3) Întru exercitarea funcțiilor sale, Consiliul Superior al Magistraturii are următoarele competențe în domeniul respectării disciplinei și eticii judecătorilor:

- a) adoptă hotărâri privind petițiile cetățenilor în problemele ce țin de etica judecătorilor;
- b) examinează contestațiile hotărârilor emise de colegiul disciplinar;

- c) în baza hotărârii colegiului disciplinar, decide eliberarea din funcția de judecător;
- c¹) în baza hotărârii colegiului disciplinar, decide privind eliberarea din funcția de președinte sau de vicepreședinte al instanței de judecată.

(4) Întru exercitarea funcțiilor sale, Consiliul Superior al Magistraturii are următoarele competențe **în domeniul administrării instanțelor judecătorești:**

- a) audiază informația Ministerului Justiției referitoare la activitatea privind asigurarea organizatorică, materială și financiară a instanțelor judecătorești;
- b) aprobă Regulamentul privind modul de repartizare aleatorie a dosarelor pentru examinare în instanțele judecătorești, care asigură transparența, obiectivitatea și imparțialitatea acestui proces;
- c) examinează, confirmă și propune, în modul stabilit de legislația în vigoare, proiectul bugetelor instanțelor judecătorești;
- d) prezintă anual, dar nu mai târziu de 1 aprilie, Parlamentului și Președintelui Republicii Moldova un raport asupra modului de organizare și funcționare a instanțelor judecătorești în anul precedent;
- d¹) colaborează cu societatea civilă și mass-media pentru informarea publicului despre activitatea Consiliului Superior al Magistraturii și a instanțelor judecătorești;
- e) aprobă structura aparatului Consiliului Superior al Magistraturii, numește, promovează, transferă și eliberează din funcție angajații aparatului, aplică față de aceștia măsuri de încurajare și sancțiuni disciplinare;
- f) acordă concediile de odihnă anuale președinților și vicepreședinților instanțelor judecătorești.

Ținuta vestimentară.

În ședințe de judecată judecătorul este obligat să aibă ținuta vestimentară prevăzută de lege. Statul asigură judecătorului în mod gratuit ținuta vestimentară. Sunt confecționate din stofa de culoare neagră, se încheie cu nasturi neaparenți și au următoarele caracteristici:

a) croiala este largă - model raglan închis la gât - cu guler gen tunică, îngust;

b) mânecile sunt largi și au garnituri din mătase de culoare neagră, cu lățimea de 8 cm;

c) lungimea este până la 5-20 cm sub genunchi.

Se consideră că purtarea mantiei are două funcții: de a asigura solemnitate ședinței de judecată, dar și de a simboliza imparțialitatea judecătorului, îndepărtând orice urmă de individualitate, specifică personalității judecătorului, remindindu-i că trebuie să judece distanțându-se de propriile percepții subiective.

Judecător al Curții Constituționale poate fi persoana care deține cetățenia Republicii Moldova, are domiciliul în țară, are pregătire juridică superioară, înaltă competență profesională și o vechime ***de cel puțin 15 ani în activitatea juridică, în învățământul juridic superior sau în activitatea științifică.***

Limita de vîrstă pentru numire în funcția de judecător al Curții Constituționale este de 70 de ani. Numirea se poate face numai cu acordul prealabil, exprimat în scris, al candidatului. În cazul în care candidatul ocupă o funcție incompatibilă cu aceea de judecător al Curții Constituționale sau este membru al unui partid sau al unei alte organizații politice, acordul trebuie să cuprindă angajamentul candidatului de a demisiona, la data depunerii jurămîntului, din funcția pe care o ocupă și de a-și suspenda activitatea în partid sau în altă organizație politică. Judecător al Curții Constituționale poartă o robă mai specială, ilustrată mai jos.

Deontologia în profesie

Exercitarea profesiei de judecător se realizează prin respectarea unor principii fundamentale care au la bază respectarea spiritului democratic. Un judecător trebuie să respecte anumite principii morale, etice și deontologice. Codului de etică și de conduită profesională a judecătorului¹ este acel document prin care sunt reglementate principiile de etică și conduită profesională pentru judecători.

¹ Aprobat prin Hotărârea Adunării Generale a Judecătorilor nr. 8 din 11 septembrie 2015 (modificat prin Hotărârea AGJ nr.12 din 11 martie 2016)

Acestea sunt: independența, imparțialitatea, integritatea, profesionalismul, corectitudinea, colegialitatea, confidențialitatea și transparența, ce vor servi de asemenea, ca o sursă de informare pentru judecători și justițiabili. Judecătorii răspund disciplinar pentru comiterea abaterilor disciplinare prevăzute de legea privind răspunderea disciplinară a judecătorilor².

LEGAL FUN

Judecătorul: - Aveți avocat?

Acuzatul: - Neah.

Judecătorul: - Sunteți conștient ca acesta este un caz serios.

Doriți să vă găsec un avocat pus la dispoziție de stat?

Acuzatul: - Nu mă interesează un avocat. Doar fă-mi rost de niște martori.

Judecătorul la proces: - Fiind vinovat de bigamie, ești condamnat la zece ani de închisoare. Dar, de ce râzi?

Acuzatul: - Mi-era teamă că mă achitați!

Martora este întrebată ce vârstă are...

- Până acum am numărat 25 de primăveri.

- Bine, dar numărați vă rog mai repede.

- Vreți să divorțați? întreabă judecătorul.

Da, răspunse soțul.

Dar Dumneavoastră?

Și eu, răspunse soția.

Atunci, de ce spuneți că nu vă înțelegeți? observă judecătorul.

---

² Legea nr. 178 din 25.07.2014 privind răspunderea disciplinară a judecătorilor.

csm.md, csj.md, instante.justice.md, aaij.justice.md, inj.md.

SURSE VERIDICE:

1. *Legea nr.514 din 06.07.1995 privind organizarea judecătorească, publicată la 19-10-1995 în Monitorul Oficial Nr. 58 art. 641*
2. *Legea nr.64 din 30.03.2023 cu privire la Curtea Supremă de Justiție, publicată la 06-04-2023 în Monitorul Oficial Nr. 117-118 art. 190*
3. *Legea nr.947 din 19.07.1996 cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii, publicată la 22-01-2013 în Monitorul Oficial Nr. 15-17 art. 65*
4. *Legea nr. 147 din 09.06.13 privind selecția și evaluarea performanțelor judecătorilor, publicată la 21-06-2023 în Monitorul Oficial Nr. 204-207 art. 364*
5. *Codul de Procedură civilă nr. 225 din 30.05.2023, publicat la 03-08-2018 în Monitorul Oficial Nr. 285-294 art. 436,*
6. *Codul de etică profesională a judecătorilor, aprobat prin Hotărârea Adunării Generale a Judecătorilor nr. 8 din 11 septembrie 2015 (modificat prin Hotărârea AGJ nr.12 din 11 martie 2016)*
7. *Legea nr.178 din 25.07.2014 privind răspunderea disciplinară a judecătorilor publicată la 15-08-2014 în Monitorul Oficial Nr. 238-246 art. 557*
8. *Legea nr. 544 din 20.07.1995 cu privire la statutul judecătorului, publicată la 22-01-2013 în Monitorul Oficial Nr. 15-17 art. 63*
9. *Legea nr. 152 din 08.06.2006 privind Institutul Național al Justiției, publicată la 08-11-2016 în Monitorul Oficial Nr. 387 art. 789*

Cine este grefierul?

Grefierul instanței judecătorești. Potrivit legislației³ cauzele în materie civilă și penală, iar în cazurile prevăzute de lege și alte cauze, se judecă cu participarea grefierului. Astfel, Codul de Procedură Penală a Republicii Moldova și Codul de Procedură Civilă a Republicii Moldova reglementează expres atribuțiile grefierului.

Conform Codului de Procedură Penală a Republicii Moldova⁴ **grefier în ședința de judecată este funcționarul instanței judecătorești, care nu are interes personal în cauză și întocmește procesul-verbal al ședinței de judecată, înregistrează declarațiile părților și ale martorilor.** Grefierul este obligat:

- 1) să se afle în sala de ședințe pe tot parcursul procesului pentru consemnarea, în procesul-verbal, a desfășurării ședinței de judecată și să nu părăsească ședința fără permisiunea președintelui ședinței;
- 2) să expună complet și exact în procesul-verbal acțiunile și hotărârile instanței de judecată, cererile, demersurile, obiecțiile, declarațiile și explicațiile tuturor persoanelor participante la ședința de judecată, precum și alte circumstanțe care vor fi incluse sau, după caz, anexate la procesul-verbal;
- 3) să întocmească procesul-verbal al ședinței de judecată în termenul stabilit de prezentul cod; Grefierul poartă răspundere personală pentru caracterul complet și exactitatea procesului-verbal al ședinței de judecată, la întocmirea căruia este independent de indicațiile oricărei persoane în ceea ce privește conținutul înscrierilor din procesul-verbal.

³ Art. 47 al Legii nr. 514 din 6 iulie 1995 privind organizarea judecătorească.

⁴ Cod de Procedură Penală a Republicii Moldova, Nr. 122 din 14.03.2003. Republicat în Monitorul Oficial Nr. 248-251 din 05.11.2013

- 4) la cererea instanței de judecată sau a unei părți în procesul penal, să comunice despre relațiile sale cu persoanele care participă la proces în cauza respectivă;
- 5) să execute întocmai indicațiile președintelui ședinței de judecată;
- 6) să nu divulge datele ședinței de judecată închise.

Conform Codului de Procedură Civilă a Republicii Moldova⁵ greșierul, la însărcinarea judecătorului, îndeplinește unele acte procedurale prin care contribuie la pregătirea și dezbaterile pricinii în ședința de judecată, înștiințează participanții la proces despre locul, data și ora dezbaterilor, verifică prezența lor în ședința de judecată, clarifică motivele neprezentării lor și le notifică judecătorului, întocmește procesul-verbal al ședinței, îndeplinește indicațiile judecătorului în vederea bunei organizări și desfășurări a acesteia.

Nici judecătorul, nici participanții la proces nu sînt în drept să exercite obligațiile de greșier în ședința de judecată. În caz de necesitate, instanța poate înlocui din oficiu greșierul cu un alt greșier, pronunțând o încheiere nesusceptibilă de atac. Înlocuirea greșierului nu are ca efect reluarea procesului.

Pentru greșieri avem și o lege specială - Legea nr. 59 din 15-03-2007 privind statutul și organizarea activității greșierilor din instanțele judecătorești.⁶

Potrivit acesteia **greșierul are statut de funcționar public**. Drepturile și obligațiile greșierului sunt reglementate de prezenta lege, de prevederile Codului muncii al Republicii Moldova și de cele ale Legii nr. 158 din 4 iulie 2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public.

Atribuțiile greșierului. Conform legislației actuale, greșierul din instanțele judecătorești din Republica Moldova are numeroase competențe, atât în managementul dosarelor și în realizarea

---

⁵ Cod de Procedură Civilă a Republicii Moldova, Nr. 225 din 30.05.2003. Republicat în Monitorul Oficial Nr. 130-134 din 21.06.2013

⁶ Legea nr. 59 din 15-03-2007 privind statutul și organizarea activității greșierilor din instanțele judecătorești, în Monitorul Oficial din 11.05.2007.

ședințelor de judecată, cât și în cadrul compartimentelor auxiliare ale instanței. Cele mai importante atribuții ale grefierului din instanțele judecătorești sunt:

- Participă la ședințele de judecată;
- întocmește conceptele pentru citarea părților din proces;
- întocmește actele de procedură dispuse de completul de judecată;
- completează borderourile și predă corespondența pentru expediere;
- comunică hotărârile judecătorești în termenul prevăzut de lege;
- întocmește procesele verbale ale ședințelor;
- transcrie înregistrările audio sau stenogramele ședințelor de judecată, în condițiile legii.

Cum poți deveni grefier?

Candidatul la funcția de grefier trebuie să îndeplinească următoarele cerințe:

- a) să aibă cetățenia Republicii Moldova și să domicilieze permanent pe teritoriul ei;
- b) să aibă studii superioare absolvite cu diplomă de licență sau echivalentă ori studii medii de specialitate absolvite cu diplomă;
- c) să aibă capacitatea deplină de exercițiu⁷;
- d) să nu aibă antecedente penale;
- e) să cunoască limba de stat;
- f) să fie apt, din punct de vedere medical, conform certificatului medical de sănătate, pentru exercitarea funcției în cauză.

Grefierul este numit în funcție de către președintele instanței judecătorești, în urma rezultatelor concursului. Concursul pentru

---

⁷ Capacitate de exercițiu este aptitudinea persoanei de a dobândi prin faptă proprie și de a exercita drepturi civile, de a-și asuma personal obligații civile și de a le executa. (pentru detalii a se vedea art. 19 Cod Civil al Republicii Moldova, în Monitorul Oficial din 22-06-2002)

ocuparea funcției vacante de grefier se desfășoară, în cadrul fiecărei instanțe judecătorești, între candidații selectați, potrivit unui regulament aprobat de Consiliul Superior al Magistraturii. Grefierul numit în funcție, va urma cursurile de formare inițială de 3 luni, în cadrul Institutului Național al Justiției. După absolvirea cursurilor de formare inițială, grefierul va susține un examen de capacitate. În perioada formării inițiale, grefierul primește o indemnizație lunară, egală cu salariul de bază al grefierului aflat în funcție.

Care sunt incompatibilitățile și restricțiile pentru funcția de grefier?

Funcția de grefier este incompatibilă cu orice alte funcții publice sau private, **cu excepția celor didactice și științifice**, inclusiv din cadrul Institutului Național al Justiției. Astfel, un grefier pe lângă munca sa de bază are dreptul să fie și cadru didactic într-o instituție de învățământ.

ATENȚIE!

Grefierul nu are dreptul să activeze în instanțele judecătorești în care una din rudele lui directe (părinții, frații, surorile, copiii) sau prin alianță (soțul, soția, părinții, frații, surorile soțului/soției) deține funcția de judecător.

Funcției de grefier i se aplică și alte restricții prevăzute de Legea nr. 158 din 4 iulie 2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public.

Care sunt normele de conduită etică în activitatea grefierului?

Conduita etică a grefierilor al instanțelor judecătorești este esențială pentru calitatea justiției din Republica Moldova, pentru transparența, imparțialitatea și actului de justiție. Orice cod deontologic se adresează în primul rând omului și conștiinței lui, iar ac-

ceptarea lui trebuie să fie liber consimțită. Cu regret, în Republica Moldova, nu există un cod deontologic al grefierilor separat. Totuși grefierii fiind funcționari publici se vor supune reglementărilor funcționarilor publici. Astfel, în Republica Moldova, normele deontologice pentru grefieri sunt prescrise de Codul de conduită al funcționarului public.⁸

În exercitarea funcției publice, funcționarul public se călăuzește de următoarele **principii**:⁹

- legalitate;
- imparțialitate;
- independență;
- professionalism;
- loialitate.

În exercitarea profesiei, grefierii trebuie să respecte câteva reguli. Mai întâi, cu privire la prestigiul justiției trebuie: să contribuie la respectarea supremației legii, la asigurarea transparenței și a încrederii cetățeanului în autoritatea judecătorească; să contribuie la apărarea prestigiului justiției.

Una din obligațiile grefierului în ședințele de judecată este să aibă o ținută vestimentară corespunzătoare. Ținuta vestimentară constă din robă, confecționată din stofă de culoare gri-închis. Roba este croită larg, model raglan, închis la gât, cu guler îngust gen tunică, cu mânecile largi. Lungimea robei este de până la 5 cm sub genunchi și se încheie cu nasturi ascunși. Gulerul este garnisit cu o panglică de atlas lată de 2 cm, de culoare albă. Cheltuielile pentru asigurarea ținutei vestimentare vor fi suportate din contul și în limita mijloacelor aprobate instanțelor judecătorești. Durata de folosință a robei este de 4 ani.¹⁰

---

⁸ Codul de conduită a funcționarului public Nr. 25 din 22.02.2008, în Monitorul Oficial din 01.01.2009.

⁹ Codul de conduită a funcționarului public Nr. 25 din 22.02.2008.

¹⁰ Hotărârea Nr. 126 din 08-02-2008 cu privire la stabilirea ținutei vestimentare pentru grefierii din instanțele judecătorești Disponibil pe intranet la: http://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=48240&lang=ro#

Ținuta vestimentară

Grefierul în ședințele de judecată trebuie să aibă o ținută vestimentară corespunzătoare. Ținuta vestimentară constă din robă, confecționată din stofă de culoare gri-închis. Roba este croită larg, model raglan, închis la gât, cu guler îngust gen tunică, cu mânecile largi. Lungimea robei este de până la 5 cm sub genunchi și se încheie cu nasturi ascunși. Gulerul este garnisit cu o panglică de atlas lată de 2 cm, de culoare albă. Cheltuielile pentru asigurarea ținutei vestimentare vor fi suportate din contul și în limita mijloacelor aprobate instanțelor judecătorești. Durata de folosință a robei este de 4 ani.

LEGAL FUN

Judecătorul întreabă martora:

- Sunteți căsătorită?

Ea oftează. Judecătorul dictează secretarei:

- Nu e căsătorită.

Apoi întreabă martorul:

- Sunteți căsătorit?

Martorul oftează. Judecătorul dictează:

- Căsătorit.

csm.md, csj.md, instante.justice.md, aaij.justice.md, inj.md.

SURSE VERIDICE:

- 1. Legea nr. 152 din 08.06.2006 privind Institutul Național al Justiției, publicată la 08-11-2016 în Monitorul Oficial Nr. 387 art. 789*
- 2. Legea nr. 59 din 15-03-2007 privind statutul și organizarea activității grefierilor din instanțele judecătorești, publicată la 11-05-2007 în Monitorul Oficial Nr. 64-66 art. 296*
- 3. Codul de Procedură civilă nr. 225 din 30.05.2023, publicat la 03-08-2018 în Monitorul Oficial Nr. 285-294 art. 436*
- 4. Codul de conduită a funcționarului public Nr. 25 din 22.02.2008, publicat în Monitorul Oficial din 01.01.2009*
- 5. Hotărârea Guvernului Nr. 126 din 08-02-2008 cu privire la stabilirea ținutei vestimentare pentru grefierii din instanțele judecătorești*

Cine este asistentul judiciar?

Începând cu anul 2013, fiecare judecător este asistat de un asistent judiciar. Din 2014, fiecare judecător din judecătoria este asistat de două persoane: un grefier și un asistent. La acest capitol, judecătorii din Republica Moldova pot fi doar invidiați de judecătorii din alte țări europene.

Conform legii, *„asistentul judiciar este angajatul instanței judecătorești care asistă judecătorul la exercitarea de către acesta a funcțiilor sale. Fiecare judecător este asistat în activitatea sa de către un asistent judiciar.”*¹¹ Doar în cadrul Curții Supreme de Justiție, fiecare judecător este asistat de 3 asistenți judiciari.

Judecătorii pot fi ajutați în activitatea lor de diferite tipuri de asistenți sau personal din instanțe. Asistenții judiciari au o pregătire juridică și sprijină judecătorii sau completele de judecată în activitatea lor de judecată. Asistenții judiciari îndeplinesc o multitudine de sarcini, precum cercetarea, pregătirea unor note despre diferite probleme juridice sau întocmirea proiectelor de hotărâri.

Asistentul judiciar are următoarele atribuții:

- a. colectează actele normative necesare judecătorului și altă informație necesară pentru judecarea dosarului distribuit judecătorului;
- b. generalizează problemele de drept în dosarele distribuite judecătorului respectiv și elaborează recomandări pe marginea problemelor legate de interpretarea și aplicarea legii;
- c. verifică prezența actelor care urmau a fi prezentate de către participanții la proces;
- d. elaborează, la indicația judecătorului, proiectele de acte procesuale;

---

¹¹ Art. 47 al Legii nr. 514 din 6 iulie 1995 privind organizarea judecătorească.

- e. asigură depersonalizarea hotărârilor judecătorești și publicarea lor pe pagina web a instanței judecătorești;
- f. participă în grupuri de lucru și în comisii, în limitele competenței sale;
- g. îndeplinește, la indicația judecătorului, alte atribuții legate de înfăptuirea justiției.

Includerea acestei funcții în cadrul organizării judiciare a contribuit la consolidarea unui element fundamental al sistemului judecătoresc – asigurarea desfășurării corespunzătoare a procesului judiciar, or, reieșind din situația până la 2012 era proiectată, per ansamblu tabloul unui act al justiției necalitativ, generat în parte de volumul mare de muncă al judecătorilor din judecătoria și curțile de apel.

CONDIȚIILE DE ACCEDERE LA FUNCȚIA DE ASISTENT JUDICIAR

Poate fi asistent judiciar persoana care întrunește următoarele condiții:

- are diplomă sau echivalentul diplomei de licențiat în drept;
- o vechime în muncă în specialitatea juridică de cel puțin un an;
- este angajată în baza prevederilor Legii nr. 158 din 4 iulie 2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public.

Acordarea sprijinului pentru administrarea justiției în interesul societății ar trebui să fie principala rațiune pentru angajarea asistenților judiciari. Asistenții judiciari competenți pot fi un sprijin real pentru judecători și astfel pot contribui la îmbunătățirea calității hotărârilor judecătorești. Activitatea asistenților judiciari cu o pregătire juridică specializată poate fi foarte utilă.

Rolul asistentului judiciar decurge din rolul judecătorului. Asistenții judiciari trebuie să îi sprijine pe judecători în îndeplinirea rolului lor, iar nu să îi înlocuiască. Indiferent care le sunt atribuțiile, ei trebuie să fie supravegheați de judecătorul sau de judecătoria care rămân responsabili de luarea deciziilor sub toate aspectele. Cu toate

acestea, prin suportul acordat judecătorilor în procesul decizional, asistenții judiciari sunt implicați în exercițiul unor funcții judiciare. De aceea, ei trebuie să îndeplinească cele mai înalte standarde profesionale și etice pentru ca publicul să aibă o mare încredere în instituțiile judiciare.¹²

Incompatibilități și restricții

Funcția de asistent judiciar este o funcție publică, prin urmare se aplică regulile generale. Calitatea de funcționar public este incompatibilă cu orice altă funcție publică decât cea în care a fost numit în situația de incompatibilitate prevăzută în Legea nr. 158 2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public, prin prisma art. 25.

Deontologia în profesie

Funcționarul public, potrivit atribuțiilor ce îi revin și conform legislației privind accesul la informație, este obligat:

- a) să asigure informarea activă, corectă și la timp a cetățenilor, privind chestiunile de interes public;
- b) să asigure accesul liber la informație;
- c) să respecte termenele prevăzute de lege privind furnizarea informației.

Funcționarul public este obligat să respecte limitările accesului la informație, în condițiile legii, în scopul protejării informației confidențiale, a vieții private a persoanelor și a securității naționale, precum și să asigure protecția informațiilor deținute, față de accesul, modificarea sau distrugerea lor nesanționată.

Comunicarea cu mijloacele de informare în masă în numele autorității publice este realizată numai de către funcționarul public abilitat cu acest drept.

---

¹² Modelul codului deontologic pentru asociații juridici și consilierii din cadrul instanțelor și parchetelor din Bosnia și Herțegovina, pagina 4.

LEGAL FUN

O femeie trece pe roșu. Cazul ajunge la judecătorie, în timpul procesului judecătorul întreabă:

- Ocupația?

- Profesoară, spune inculpata.

Judecătorul fericit:

- Știți doamnă, de ani de zile aștept ca un profesor să se afle pe banca inculpaților. Se oprește puțin, iar apoi spune către asistent:

- Aduceți o tablă, câteva kilograme de cretă, iar inculpata să scrie pe tablă de 500 de ori: „Niciodată nu voi mai trece pe roșu!”.

csm.md, csj.md, instante.justice.md, aaij.justice.md, inj.md.

SURSE VERIDICE:

- 1. Legea cu privire la funcția publică și funcționarul public, Nr. 158 din 04.07.2008, în Monitorul Oficial Nr. 230-232 din 23.12.2008*
- 2. Regulamentul-cadru cu privire la organizarea și funcționarea secretariatului judecătoriilor și curților de apel, aprobat prin Hotărârea CSM nr. 108/3 din 28.01.2014, publicată în Monitorul Oficial Nr. 87-91 din 11.04.2014*
- 3. Regulament cu privire la ordinea internă a instanțelor judecătorești aprobat prin*
- 4. Hotărârea CSM Nr. 503/17 din 03.06.2014, publicată în Monitorul Oficial Nr. 397 din 31.12.2014*

Structura și funcționarea Procuraturii. Reglementarea profesiei de procuror, personal al procuraturii

Noțiunea de procuratură provine de la cuvântul latin “procurō” — a se îngriji, a asigura, a preveni, în multe țări instituția este întâlnită sub denumirea de minister public.

După proclamarea independenței și suveranității, Republica Moldova a declarat instituirea unui stat bazat pe drept și promovarea valorilor unanim recunoscute.

În prezent, potrivit **art.124** din **Constituția Republicii Moldova**, *Procuratura reprezintă interesele generale ale societății și apără ordinea de drept, precum și drepturile și libertățile cetățenilor, conduce și exercită urmărirea penală, reprezintă învinuirea în instanțele judecătorești, în condițiile legii.*

Structura și funcționarea Procuraturii

Conform art. 124 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova și a Legii art. 1 din Legea nr.3 din 25.02.2016, cu privire la Procuratură “Procuratura este o instituție publică autonomă în cadrul autorității judecătorești ce contribuie la înfăptuirea justiției, apărarea drepturilor, libertăților și a intereselor legitime ale persoanei, societății și a statului prin intermediul procedurilor penale și altor proceduri prevăzute de lege.”

Activitatea Procuraturii este guvernată de următoarele **principii**:

- a **legalității** (activitatea în conformitate cu legea);
- a **transparenței** (organizarea și activitatea este transparentă, cu excepțiile prevăzute de lege și asigurarea protecției datelor cu caracter personal);

- a **independenței** (Procuratura este independentă de puterile legislativă, executivă și judecătorească, de orice partid politic sau organizație social-politică, precum și de oricare alte instituții, organizații sau persoane);
- a **cooperării** (Procuratura cooperează cu alte autorități pentru realizarea funcțiilor).

Atribuțiile Procuraturii sunt exercitate de procurori, care în activitatea lor sunt **obligați**:

- să asigure supremația legii;
- să respecte drepturile și libertățile persoanelor, egalitatea lor în fața legii;
- să asigure un tratament juridic nediscriminatoriu pentru toți participanții la procedurile judiciare indiferent de calitatea acestora;
- să respecte Codul de etică al procurorilor;
- să participe la formarea profesională continuă.

Cadrul normativ cu privire la rolul și locul Procuraturii, principiile ei de activitate și obligațiile procurorilor la exercitarea atribuțiilor acesteia, sunt elementele care conturează **misiunea Procuraturii** ca fiind: de a contribui la înfăptuirea justiției asigurând supremația legii, respectarea drepturilor și a libertăților fundamentale ale omului, precum și asigurarea tratamentului bazat pe egalitatea în fața legii pentru toți participanții la procedurile penale sau la alte proceduri din competența sa.

Structura Sistemului Procuraturii

Procuratura Republicii Moldova este o instituție publică autonomă în cadrul autorității judecătorești, care include un sistem unic, după cum urmează:

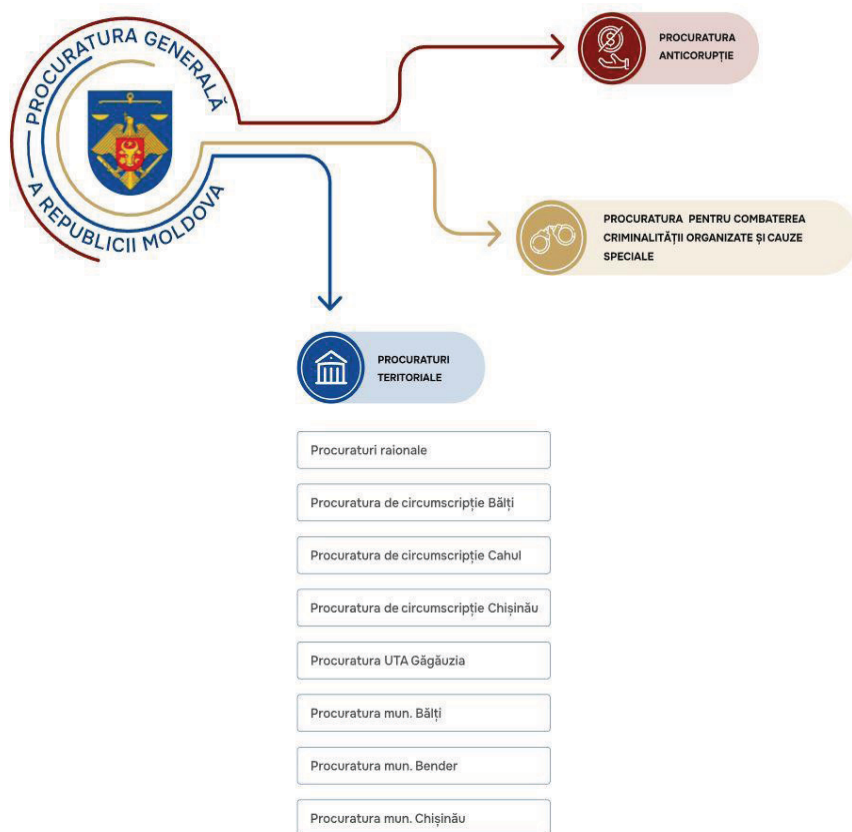
- a) Procuratura Generală;
- b) Procuraturile specializate;
- c) Procuraturile teritoriale.

Procuratura este o instituție organizată pe principii de ierarhie

procesuală și administrativă, asigurându-se respectarea în activitatea procurorului a principiilor legalității, imparțialității, rezonabilității, integrității și independenței procesuale.

Procuratura este condusă de Procurorul General și adjuncții săi, conform domeniilor de competență stabilite de Procurorul General.

Structura sistemului Procuraturii

Ierarhia administrativă în Procuratură

Potrivit legislației în vigoare, Procurorul General și adjuncții acestuia, conform competențelor stabilite, sînt conducători ai Procuraturii. Șefii subdiviziunilor Procuraturii Generale organizează și coordonează activitatea subdiviziunilor pe care le conduc conform competențelor stabilite. Procurorul-șef al procuraturii specializate sau al celei teritoriale organizează și coordonează activitatea procuraturii pe care o conduce. Ordinele, dispozițiile și indicațiile privind organizarea și coordonarea activității Procuraturii, precum și instrucțiunile metodologice și de reglementare ale procurorilor menționați la alin. (1) sînt obligatorii pentru procurorii din subordine. **Regulile detaliate cu privire la ierarhia administrativă în cadrul Procuraturii sînt stabilite de Regulamentul Procuraturii.**

Reglementarea profesiei de procuror, personal al procuraturii

Cine este procurorul?

Procurorul este persoana **cu funcție de demnitate publică**¹³ care exercită atribuțiile Procuraturii, prevăzute de Constituție, de prezenta lege, de alte acte legislative și de tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte, și este numit în această funcție în modul prevăzut de lege.¹⁴

---

¹³ **Funcția de demnitate publică** se instituie în temeiul actelor emise de Parlament, de Președintele Republicii Moldova și de Guvern, în limitele competenței lor, stabilite de Constituție și de alte legi. Aceasta se ocupă prin mandat obținut direct, în urma alegerilor, sau indirect, prin numire în condițiile legii. Demnitarii sînt persoane care exercită funcții de demnitate publică în temeiul Constituției, al prezentei legi și al altor acte legislative.

¹⁴ Art. 2 din Legea nr.3 din 25.02.2016 cu privire la Procuratură

Cum poți deveni procuror?

Selecția candidaților la funcția de procuror și cariera procurorilor se fac prin concurs, avînd drept scop asigurarea unui proces de selecție obiectiv, imparțial și transparent, care să garanteze alegerea celor mai buni candidați pentru funcția respectivă.

Poate candida la funcția de procuror persoana care întrunește următoarele condiții:

- a) deține cetățenia Republicii Moldova;
- b) cunoaște limba română;
- c) în privința ei nu este instituită o măsură de ocrotire judiciară;
- d) are diplomă de studii superioare de licență și diplomă de studii superioare de master în domeniul dreptului sau un alt act de studii în domeniul dreptului echivalent acestora, recunoscut de structura abilitată pentru recunoașterea și echivalarea actelor de studii și calificărilor;
- e) a absolvit cursurile de formare inițială a procurorilor în cadrul Institutului Național al Justiției sau, în cazul persoanei care are vechimea în muncă necesară pentru a fi numită în funcția respectivă, a susținut examenul în fața Comisiei de absolvire a Institutului Național al Justiției;
- f) se bucură de o reputație ireproșabilă;
- g) anterior, nu i-a fost constatată vinovăția pentru săvârșirea unei infracțiuni;
- g¹) nu are, în ultimii 5 ani, în cazierul privind integritatea profesională, înscrisuri cu privire la rezultatul negativ al testului de integritate profesională pentru încălcarea obligației prevăzute la art. 7 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 325/2013 privind evaluarea integrității instituționale;
- h) este aptă din punct de vedere medical pentru exercitarea funcției de procuror.

O persoană nu poate fi considerată ca avînd o **reputație ireproșabilă** și nu poate candida la funcția de procuror dacă există una din următoarele circumstanțe:

- a) a fost eliberată din anumite funcții pentru încălcări în activitatea profesională din ultimii 5 ani;
- b) face abuz de alcool sau este consumator de substanțe psihotrope, toxice sau de droguri.
- c) are interdicția de a ocupa o funcție publică sau de demnitate publică, ce derivă dintr-un act de constatare al Autorității Naționale de Integritate.

Persoana care nu a absolvit cursurile de formare inițială a procurorilor din cadrul Institutului Național al Justiției poate candida la funcția de procuror dacă are o vechime de cel puțin 5 ani în funcțiile de procuror sau judecător în instanțele judecătorești naționale sau internaționale, de ofițer de urmărire penală, de avocat, de Avocat al Poporului, de consultant al procurorului, de asistent judiciar în instanța de judecată, de asemenea în funcțiile de specialitate juridică din aparatul Curții Constituționale, al Consiliului Superior al Procurorilor, al Consiliului Superior al Magistraturii, al Ministerului Justiției, al Ministerului Afacerilor Interne, al Centrului Național Anticorupție, al Serviciului Vamal sau în funcția de profesor titular de drept în instituțiile de învățământ superior acreditate.

Persoana care a exercitat funcția de procuror, judecător sau avocat cel puțin 10 ani și a cărei funcție a încetat din motive neimputabile ei poate candida la funcția de procuror. În acest caz, persoana poate candida fără susținerea examenului în fața Comisiei de absolvire a Institutului Național al Justiției.

GARANTAREA INDEPENDENȚEI PROCURORULUI

Independența procurorului este asigurată prin:

- a) determinarea strictă, prin lege, a statutului procurorului, delimitarea atribuțiilor Procuraturii, a atribuțiilor și a competențelor procurorului în cadrul exercitării funcțiilor Procuraturii;
- b) procedurile de numire, de suspendare și de eliberare din funcție;

- c) inviolabilitatea lui;
- d) discreția decizională a procurorului în exercițiul funcției, acordată prin lege;
- e) stabilirea, prin lege, a interdicției privind imixtiunea altor persoane sau autorități în activitatea procurorului;
- f) asigurarea mijloacelor adecvate pentru funcționarea Procuraturii, crearea condițiilor organizatorice și tehnice favorabile activității acesteia;
- g) asigurarea materială și socială a procurorului;
- h) alte măsuri prevăzute de lege.

În luarea deciziilor, procurorul este independent în condițiile legii. În cazul în care deciziile luate de procuror sînt ilegale, acestea pot fi anulate motivat de către procurorul ierarhic superior. Persoana ale cărei drepturi și interese legitime au fost afectate prin acțiunile, inacțiunile sau actele procurorului le poate contesta la procurorul ierarhic superior. Hotărîrea procurorului ierarhic superior, prin care a fost soluționată contestația, poate fi atacată în instanța de judecată.

Procurorul General este numit în funcție de către Președintele Republicii Moldova, la propunerea Consiliului Superior al Procurorilor, pentru un mandat de 7 ani, care nu poate fi reînnoit. Procurorul General este demis din funcție de către Președintele Republicii Moldova, la propunerea Consiliului Superior al Procurorilor, în condițiile legii, pentru motive obiective și în temeiul unei proceduri transparente. Numirea, transferarea, promovarea și demiterea procurorilor ierarhic inferiori se efectuează de către Procurorul General, la propunerea Consiliului Superior al Procurorilor.

Inviolabilitatea procurorului

Inviolabilitatea procurorului asigură garanții de protecție împotriva oricăror intervenții și mixțiuni în activitatea acestuia.

- Pătrunderea în locuința sau în încăperea de serviciu a procurorului, în mijlocul de transport personal sau de serviciu, efectuarea la fața locului a controlului, percheziției sau ridicarea obiectelor, interceptarea convorbirilor telefonice, percheziția

corporală, controlul și ridicarea corespondenței, a obiectelor și a documentelor care aparțin procurorului se admit numai în condițiile prevăzute de lege.

- Procurorul nu poate fi tras la răspundere juridică pentru declarațiile făcute cu respectarea eticii profesionale.
- Urmărirea penală împotriva unui procuror poate fi pornită numai de către Procurorul General. Concomitent cu pornirea urmăririi penale, Procurorul General sesizează Consiliul Superior al Procurorilor în vederea începerii procedurii disciplinare.
- Urmărirea penală împotriva Procurorului General poate fi pornită doar de către procurorul desemnat de Consiliul Superior al Procurorilor.

Incompatibilități și restricții

Incompatibilități

Funcția de procuror este incompatibilă cu orice altă funcție publică sau privată, precum și cu alte activități remunerate sau nerecuperate. Prin derogare de la prevederile alin. (1), procurorul poate desfășura activități didactice, științifice și în organele colegiale din cadrul autorităților sau instituțiilor publice. Regulile privind cumulul funcției cu aceste activități se stabilesc de către Consiliul Superior al Procurorilor.

Interdicții

Procurorul este obligat să evite orice conflict de interese în procesul exercitării atribuțiilor de serviciu, iar dacă acesta apare, să-l declare. Procurorul nu are dreptul:

- a) să facă parte din partide sau din formațiuni politice, să desfășoare ori să participe la activități cu caracter politic, să exprime sau să-și manifeste în orice mod convingerile politice în exercitarea atribuțiilor sale;
- b) să participe la greve;

- c) să participe la instrumentarea sau examinarea cauzelor în cazul în care intră sub incidență de recuzare;
- d) să facă declarații publice cu privire la cauze pe care nu le instrumentează sau cu privire la cauze pe care le gestionează, dacă acest lucru ar putea încălca prezumția nevinovăției, dreptul la viață privată al oricărei persoane sau ar putea afecta urmărirea penală;
- e) să fie ofițer de investigații, inclusiv sub acoperire, informator sau colaborator al unei autorități care efectuează activitatea specială de investigații;
- f) să desfășoare o activitate de întreprinzător sau o activitate comercială direct ori prin persoane interpușe;
- g) să fie arbitru în instanțele arbitrale;
- h) să acorde consultații scrise sau verbale în chestiuni litigioase, inclusiv în situația în care cauza respectivă este examinată de un alt organ al Procuraturii decât acela în cadrul căruia își exercită funcția, cu excepția consultațiilor acordate soțului/soției, copiilor sau părinților, nici să îndeplinească vreo altă activitate care, potrivit legii, este efectuată de avocat;
- i) să dețină calitatea de membru în organul de conducere, de administrare sau de control al unei societăți comerciale, inclusiv într-o bancă sau într-o altă instituție de credit;
- j) să dețină funcția de procuror în subordinea nemijlocită a soțului său/soției sale, a persoanelor cu care este înrudit prin sînge sau adopție (părinți, copii, frați, surori, bunici, nepoți, unchi, mătuși) sau a persoanelor cu care este înrudit prin afinitate (cumnat, cumnată, socru, soacră, ginere, noră).

Ținuta vestimentară

În ședințele de judecată, procurorul este obligat să poarte mantie. Statul asigură gratuit procurorului ținuta vestimentară corespunzătoare.

Detaliile privind modelul și designul mantiei au fost dezvoltate în Regulamentul cu privire la modelul și însemnele distinctive ale

ținutei vestimentare a procurorilor, adoptat prin Hotărârea Consiliului Superior al Procurorilor nr.12-260/16 din 22.12.2016.

Modelul mantiei are siluetă liberă cu evazare spre tiv și este de culoare bleumarin mat (albastru-închis). Fiecare parte a mantiei, atât cea din față, cât și cea din spate are două elemente:

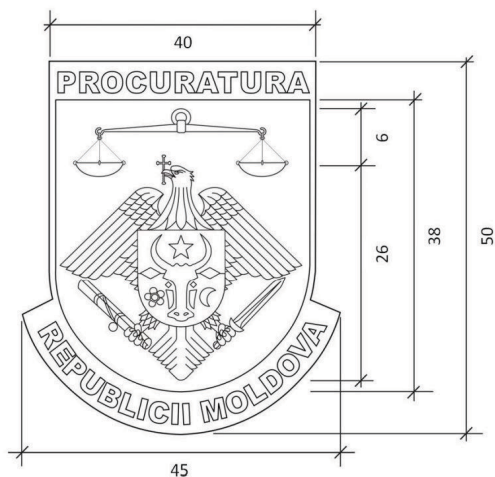
- platca;
- reperul cu pliuri.

Sistemul de închidere a mantiei constituie un rând de nasturi: nasturele de sus este din plastic, cu urechiușă la vedere, iar 5 nasturi sunt cu fentă ascunsă. Gulerul este în stil apaș pus pe dublură. La marginea gulerului se amplasează bia de culoare albastru deschis. Terminația mânecilor este prelucrată cu manșetă cu lățimea de 10 cm. Lungimea de jos a mantiei este de 10 cm până la podea. Procurorii, indiferent de ierarhie, poartă în piept, în partea stângă a mantiei, Insigna Procuraturii, care reprezintă un semn distinctiv al Procuraturii Republicii Moldova.

Mantia se poartă obligatoriu peste cămașă albă și cravată bleumarin mat (albastru-închis). Pierderea, deteriorarea sau degradarea cu intenție ori din culpă a componentelor ținutei vestimentare atrag răspunderea materială și/sau, după caz, disciplinară. În cazul în care procurorul este transferat sau promovat la altă procuratură, acesta păstrează ținuta vestimentară aflată în folosință. Procurorul care se eliberează din funcție după cel puțin 20 de ani de activitate în organele procuraturii, poate păstra insigna de procuror, ca recompensă pentru succese remarcabile în activitate. Atât modelul cât și culoarea mantiei vin să accentueze statutul oficial și rezervat al procurorului. Fără îndoială, conceptele cromatice au însoțit civilizația umană de-a lungul evoluției sa.¹⁵

---

¹⁵ Furtuna I. *MANTIA PROCURORULUI*. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/81-83_23.pdf

Organele de autoadministrare. Consiliul Superior al Procurorilor

Conform Articolului 125/1 din Constituția Republicii Moldova Consiliul Superior al Procurorilor este garantul independenței și imparțialității procurorilor, este constituit, în condițiile legii, din procurori aleși din cadrul procuraturilor de toate nivelurile și din reprezentanți ai altor autorități, instituții publice sau ai societății civile. Procurorii în cadrul Consiliului Superior al Procurorilor constituie o parte importantă.

Consiliul Superior al Procurorilor asigură numirea, transferarea, promovarea în funcție și aplicarea măsurilor disciplinare față de procurori.

Modul de organizare și funcționare a Consiliului Superior al Procurorilor se stabilește prin lege.

Consiliul Superior al Procurorilor are următoarele competențe:

- a) elaborează și aprobă regulamentele privind activitatea sa, privind funcționarea colegiilor sale și alte regulamente care îl vizează;
- b) elaborează și aprobă regulamentele privind procedura de selecție și cariera procurorilor;
- c) elaborează proiectul de regulament al Adunării Generale a Procurorilor și proiectele de amendare a acestuia;
- d) organizează concursul pentru selectarea candidatului la funcția de Procuror General, pe care îl propune Președintelui Republicii;
- e) organizează concursuri, selectează și numește pe membrii colegiilor sale din rândul societății civile;
- f) examinează contestațiile împotriva hotărârilor luate de colegiile sale;
- g) face propuneri Procurorului General privind numirea, transferul, promovarea, detașarea sau suspendarea procurorilor în condițiile Codului de procedură penală și ale prezentei legi, precum și privind eliberarea din funcție a procurorilor;
- h) participă la depunerea jurământului de către procurori și de către Procurorul General;
- i) stabilește numărul de procurori în cadrul fiecărei procuraturii;
- j) desemnează procurorii în cadrul Consiliului Institutului Național al Justiției;
- k) aprobă strategia privind formarea inițială și continuă a procurorilor și prezintă avizul asupra planului de acțiuni pentru implementarea acestei strategii;
- l) examinează și prezintă opinii asupra regulamentului de organizare a concursului de admitere în Institutul Național al Justiției, asupra programelor didactice și a planurilor de învățământ pentru cursurile de formare inițială și continuă din cadrul Institutului Național al Justiției, asupra regulamentului de organizare a concursului pentru suplinirea pos-

- turilor didactice, precum și asupra componenței comisiilor pentru examenele de admitere și de absolvire ale Institutului Național al Justiției;
- m) stabilește numărul de locuri scoase la concursul de admitere pentru instruirea inițială a procurorilor în cadrul Institutului Național al Justiției;
  - n) examinează adresările cetățenilor și ale procurorilor privind chestiunile date în competența sa;
  - o) elaborează proiectul Codului de etică al procurorilor, precum și proiectele de modificare a acestuia, și le propune spre aprobare Adunării Generale a Procurorilor;
  - p) aprobă proiectul bugetului său, pe care îl prezintă Ministerului Finanțelor;
  - q) aprobă structura aparatului Consiliului Superior al Procurorilor;
  - r) participă la elaborarea proiectului de buget al Procuraturii și îl avizează;
  - s) participă la elaborarea planurilor de dezvoltare strategică a Procuraturii;
  - t) avizează proiectele priorităților anuale privind activitatea Procuraturii, elaborate de Procurorul General.

Membrii Consiliului Superior al Procurorilor

Consiliul Superior al Procurorilor este constituit din 12 membri. (2) Din Consiliul Superior al Procurorilor fac parte de drept președintele Consiliului Superior al Magistraturii (inclusiv interimar), ministrul justiției (inclusiv interimar) și Avocatul Poporului. (3) Cinci membri ai Consiliului Superior al Procurorilor sînt aleși de către Adunarea Generală a Procurorilor din rîndul procurorilor în funcție, prin vot secret, direct și liber exprimat, după cum urmează: a) un membru din rîndul procurorilor Procuraturii Generale; b) patru membri din rîndul procurorilor de la procuraturile teritori-

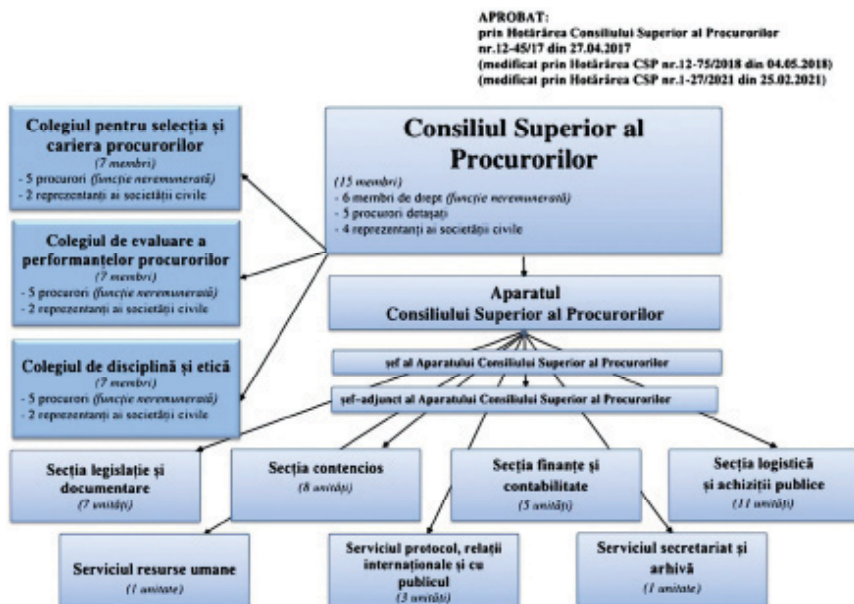
ale și de la cele specializate. Patru membri ai Consiliului Superior al Procurorilor sînt aleși prin concurs din rîndul societății civile, după cum urmează: unul de către Președintele Republicii, unul de către Parlament, unul de către Guvern și unul de către Academia de Științe a Moldovei. Candidații la funcția de membru al Consiliului Superior al Procurorilor din partea societății civile trebuie să aibă studii superioare juridice și experiență în domeniul dreptului de cel puțin 3 ani, precum și vârsta de cel mult 65 de ani.

Statutul de membru al Consiliului Superior al Procurorilor

Mandatul membrilor aleși ai Consiliului Superior al Procurorilor este de 4 ani. Aceeași persoană nu poate deține funcția de membru al Consiliului Superior al Procurorilor două mandate consecutiv.

Consiliului Superior al Procurorilor În subordinea Consiliului Superior al Procurorilor funcționează:

- a) Colegiul pentru selecția și cariera procurorilor;
- b) Colegiul de evaluare a performanțelor procurorilor;
- c) Colegiul de disciplină și etică.

Deontologia profesiei

Respectarea statului de drept impune cele mai înalte standarde etice și profesionale în comportamentul procurorilor, atât în serviciul cât și în afara acestuia, capabile să aducă cetățenilor încredere în justiție. Astfel, față de procurori, sunt înaintate un șir de cerințe morale și de conduită specifice, o parte dintre ele fiind incluse în acte normative, altele urmând a fi însușite și respectate ca dezbaterate ale eticii profesionale.

Potrivit Codului de etică al Procurorilor¹⁶, aceștia se află în serviciul societății, sunt responsabili de conduita lor și au datoria ca prin fiecare acțiune și decizie să onoreze jurământul depus, respectând cele mai înalte standarde de etică și conduită potrivit următoarelor principii: supremației legii; independenței; integrității;

¹⁶ Codul de etică al procurorilor aprobat prin Hotărârea Adunării Generale a Procurorilor nr. 4 din 27 mai 2016 https://csp.md/sites/default/files/inline-files/CODUL%20de%20Etica%20Redactat%2015.07.2019_0.pdf

imparțialității; profesionalismului; colegialității; transparenței; confidențialității; corectitudinii. Aceste principii sunt explicate detaliat în Comentariul la Codul de etică al Procurorilor.¹⁷

Conform art. 89 din Legea Nr. 3 din 25.02.2016 cu privire la Procuratură, Colegiul de disciplină și etică are următoarea competență:

- examinează cauzele disciplinare inițiate împotriva procurorilor, primite de la Inspekția procurorilor, și aplică, după caz, sancțiuni disciplinare;
- adoptă recomandări privind prevenirea abaterilor disciplinare în cadrul Procuraturii și respectarea eticii procurorilor.

În funcție de gravitatea abaterilor, procurorului îi pot fi aplicate, următoarele sancțiuni disciplinare prevăzute de art.39 din Legea nr.3 din 25 februarie 2016 cu privire la Procuratură, după cum urmează:

- a) avertismentul;
- b) mustrarea;
- c) reducerea salariului;
- d) retrogradarea în funcție;
- e) eliberarea din funcția de procuror.

LEGAL FUN

Procurorul:

- Uitați-vă la acuzat! Ce privire dură, ce frunte îngustă, ochii înfunțați, ce față sinistră!

Acuzatul îl întrerupe:

- Mă judecați ca asasin sau ca urât?

---

¹⁷ Comentariul la Codul de etică al procurorilor <https://csp.md/sites/default/files/inline-files/Ghid%20de%20etica%20coperta%20web%20pages.pdf>

În economia de piață:

- Bulișor, întreabă învățătoarea, cu ce se ocupă părinții tăi?*
  - Mama e gladiatoare și tata procuror.*
  - Cum vine asta?*
  - Mama vinde gladiole și tata le procură!*

procuratura.md, csp.md, procuratura.md/anticoruptie/en, procuratura.md/pccocs

SURSE VERIDICE:

- 1. Legea nr.3 din 25.02.2016 cu privire la Procuratură, publicată la 25-03-2016 în Monitorul Oficial Nr. 69-77 art. 113*
- 2. Legea nr. 199 din 16.07.2010 cu privire la statutul persoanelor cu funcții de demnitate publică, publicată la 05-10-2010 în Monitorul Oficial Nr. 194-196 art. 637*
- 3. Regulamentul privind stabilirea modelului și a însemnelor distinctive ale ținutei vestimentare a procurorilor*
- 4. Regulamentul privind organizarea și activitatea Colegiului de disciplină și etică, aprobat prin Hotărârea Consiliului Superior al Procurorilor nr.12-228/16 din 14.09.2016, _*

Reglementarea statutului de ofițer de urmărire penală și ofițer special de investigație

Cine este ofițerul de urmărire penală?

Ofițerul de urmărire penală este persoana cu funcție de răspundere, care în numele statului, în limitele competenței sale, efectuează urmărirea penală pentru orice infracțiune care nu este dată prin lege în competența altor organe de urmărire penală sau este dată în competența lui prin ordonanța procurorului. Sarcinile de bază ale acestuia sunt:

1. Depistarea și organizarea descoperirii tuturor infracțiunilor din competența sa sau date în competența acestuia prin ordonanța procurorului;
2. Cercetarea calitativă și oportună a infracțiunilor ce țin de competența lor, asigurarea condițiilor legale de tragere la răspundere a tuturor persoanelor care au comis infracțiuni;
3. Primirea măsurilor întru asigurarea reparării depline a prejudiciului cauzat în urma săvârșirii infracțiunilor;
4. Stabilirea în procesul urmăririi penale a cauzelor și condițiilor care au contribuit la săvârșirea infracțiunii, primirea măsurilor întru înlăturarea acestora, participarea activă la alte măsuri de prevenire a infracțiunilor.

Activitatea specială de investigații reprezintă o procedură cu caracter secret și/sau public, efectuată de autoritățile competente, cu sau fără utilizarea echipamentelor tehnice speciale, în scopul culegerii de informații necesare pentru prevenirea și combaterea criminalității, asigurarea securității statului, ordinii publice, apărarea drepturilor și intereselor legitime ale persoanelor, descoperirea și cercetarea infracțiunilor.

Ofițerul de investigații este persoana împuternicită care, în numele statului, efectuează măsurile speciale de investigații în conformitate cu legislația în vigoare. La efectuarea măsurilor speciale de investigații în cadrul procesului penal, ofițerul de investigații se supune indicațiilor scrise ale procurorului sau ale ofițerului de urmărire penală. Activitatea specială de investigații se efectuează de către ofițerii de investigații ai subdiviziunilor specializate din cadrul ori subordonate Ministerului Afacerilor Interne, Ministerului Apărării, Centrului Național Anticorupție, Serviciului de Informații și Securitate, Serviciului de Protecție și Pază de Stat, Serviciului Vamal, Serviciului Fiscal de Stat și Administrației Naționale a Penitenciarelor.

Potrivit Art. 132² din Codul de Procedură Penală, în vederea descoperirii și cercetării infracțiunilor se efectuează următoarele **măsuri speciale de investigații**:

1) cu autorizarea judecătorului de instrucție:

- a) cercetarea domiciliului și/sau instalarea în el a aparatelor ce asigură supravegherea și înregistrarea audio și video, a celor de fotografiat și de filmat;
- b) supravegherea domiciliului prin utilizarea mijloacelor tehnice ce asigură înregistrarea;
- c) interceptarea și înregistrarea comunicărilor sau a imaginilor;
- d) reținerea, cercetarea, predarea, percheziționarea sau ridicarea trimiterilor poștale;
- e) monitorizarea conexiunilor comunicațiilor telegrafice și electronice;
- f) monitorizarea sau controlul tranzacțiilor financiare și accesul la informația financiară;
- g) documentarea cu ajutorul metodelor și mijloacelor tehnice, precum și localizarea sau urmărirea prin sistemul de poziționare globală (GPS) ori prin alte mijloace tehnice;
- h) colectarea informației de la furnizorii de servicii de comunicații electronice;

2) cu autorizarea procurorului se realizează:

- a) identificarea abonatului, proprietarului sau a utilizatorului unui sistem de comunicații electronice ori al unui punct de acces la un sistem informatic;
- b) urmărirea vizuală;
- c) controlul transmiterii sau primirii banilor, serviciilor ori a altor valori materiale sau nemateriale pretinse, acceptate, extorcate sau oferite;
- d) investigația sub acoperire;
- e) supravegherea transfrontalieră;
- f) livrarea controlată;
- g) achiziția de control.

Tot aici menționăm că **funcționar public cu statut special** este acea persoană angajată în cadrul aparatului central al Ministerului Afacerilor Interne, în autoritățile administrative sau instituțiile din subordinea acestuia, care deține grade speciale și exercită sarcini ce țin de competența entității din care face parte, în conformitate cu legislația în vigoare.

Iar **funcția publică cu statut special** este un ansamblu de atribuții și responsabilități ale funcționarului public cu statut special, stabilite în vederea realizării competențelor specifice entității din care face parte.

Condițiile de accedere la profesia de Ofițer de urmărire penală și Ofițer de Investigație:

Ofițer de Urmărire Penală

În funcția de ofițer de urmărire penală poate fi numit cetățeanul Republicii Moldova care are studii juridice superioare și cunoaște limba de stat, dispune de calitățile profesionale și morale necesare, este apt din punctul de vedere al stării de sănătate să exercite atribuțiile care îi revin.

Nu poate fi numită în funcția de ofițer de urmărire penală persoana care:

- b) a fost declarată, în modul stabilit de legislație, incapabilă sau limitată în capacitatea de exercițiu;
- c) este privată, prin hotărâre judecătorească definitivă, de dreptul de a ocupa funcții în cadrul autorităților publice;
- b) este supusă unei măsuri de ocrotire judiciară;
- e) suferă de o maladie care, potrivit concluziei medicale, împiedică exercitarea atribuțiilor de serviciu;
- f) refuză să treacă procedura privind întocmirea accesului la informația ce constituie secret de stat, dacă exercitarea atribuțiilor de serviciu este legată de folosirea unei asemenea informații;
- g) are interdicția de a ocupa o funcție publică sau de demnitate publică, ce derivă dintr-un act de constatare al Autorității Naționale de Integritate.

Persoanele angajate pentru prima dată în serviciul organului de urmărire penală în funcția de ofițer de urmărire penală i se poate da, cu acordul ei, un termen de încercare de până la 6 luni, stabilit de conducătorul instituției în a cărei competență intră numirea în funcție. Termenul de încercare se include în vechimea în muncă în organul de urmărire penală. Persoana respectivă se numește în funcția de ofițer de urmărire penală - interimar și exercită, în termenul de încercare, atribuțiile de serviciu în conformitate cu Codul de procedură penală. Rezultatele încercării sînt evaluate de o comisie de atestare, creată prin ordin al conducătorului instituției în cadrul căreia este constituit organul de urmărire penală. Pentru evaluarea acestor rezultate, comisia va solicita și opinia conducătorului organului procuraturii de nivelul organului de urmărire penală.

Persoana care a trecut cu succes termenul de încercare este numită în funcția de ofițer de urmărire penală.

Persoana numită pentru prima dată în funcția de ofițer de urmărire penală depune un jurământ în conformitate cu legislația care reglementează activitatea instituției în care activează.

Ofițerului de urmărire penală i se eliberează legitimație de serviciu de modelul și în modul stabilite pentru angajații instituției în

care activează. Legitimația de serviciu conține date despre gradul special al ofițerului de urmărire penală, despre dreptul la portarmă, despre alte drepturi și atribuții acordate prin lege.

Condițiile de accesare în profesia de Ofițer de Investigație

Condiții generale:

La funcția cu statut special poate candida persoana care îndeplinește următoarele condiții generale: - deține cetățenia Republicii Moldova; - dispune de capacitatea deplină de exercițiu; - este aptă din punct de vedere medical pentru exercitarea funcției, conform deciziei comisiei medicale speciale a MAI; - are studiile necesare și calificarea corespunzătoare pentru funcția respectivă; - nu are antecedente penale, nu se află sub urmărire penală pentru săvârșirea de infracțiuni; - nu este privată de dreptul de a ocupa funcții sau de a exercita o anumită activitate ca pedeapsă principală sau complementară aplicată prin hotărâre judecătorească definitivă; - cunoaște limba de stat; - îndeplinește cerințele specifice pentru ocuparea funcției. (condițiile generale și speciale sînt reglementate de Legea nr.288 din 16.12.2012 și Hotărîrea Guvernului nr.460 din 22.06.2017)

Cerințe specifice:

Studii: - superioare, de licență sau echivalente în drept; - cursuri de perfecționare profesională în domeniul de competență.

Cunoștințe: - Cunoștințe în domeniul legislației de specialitate, precum și a practicilor naționale și internaționale în domeniul de competență; - Cunoștințe de cultură generală și în domeniile conexe profilului de activitate; -Cunoștințe în domeniul de drept penal, procedura penală și activitatea specială de investigații; - Cunoașterea unei limbi de circulație internațională (engleza, franceza, spaniola, germana) la nivelul, cel puțin, B1; - Cunoștințe de operare la calculator.
Experiență profesională: - minim 2 ani la o funcție din cadrul Poliției sau a altor organe de drept, preferențial din cadrul organelor

de urmărire penală sau a organelor care exercită o activitate specială de investigație.

Abilități: de lucru cu informația, gândire analitică și conceptua-lă, luare a deciziilor, argumentarea, prezentarea și elaborarea docu-mentelor, instruire, motivare, mobilizare de sine și a echipei, lucru în condiții de stres, spirit de observație, soluționare de probleme, apla-nare de conflicte, comunicare eficientă.

Atitudini/comportamente: respect față de oameni, spirit de ini-tiativă, diplomație, creativitate, flexibilitate, disciplină, responsabili-tate, rezistentă la efort și stres, tendință spre dezvoltare profesională continuă.¹⁸

Articolul 11. Obligațiile ofițerului de investigații¹⁹

Ofițerul de investigații are următoarele obligații:

- a) să respecte drepturile și interesele legitime ale persoanei;
- b) să întreprindă, în limitele competenței, toate măsurile în vede-rea apărării drepturilor și libertăților omului, protecției tutu-ror formelor de proprietate ocrotite de lege pentru asigurarea securității statului și a ordinii publice;
- c) să execute ordonanțele ofițerului de urmărire penală, indicați-ile scrise sau ordonanțele procurorului și încheierile instanței de judecată;
- d) să informeze alte autorități care efectuează activitatea speci-ală de investigații despre faptele ilicite devenite cunoscute, ce țin de competența acestor autorități, și să le acorde ajutorul necesar;
- e) să respecte regulile de conspirație la exercitarea activității speciale de investigații;
- f) să respecte confidențialitatea datelor cu caracter personal ce

¹⁸ Regulamentul privind ocuparea funcțiilor cu statut special din cadrul MAI, apro-bat prin HG nr.460 din 22.06.2017, disponibil la [https://www.mai.gov.md/sites/default/files/cariera/Informa%C5%A3ii%20publicare%20pe%20site%20Ofi%C5%A3er%20superior%20de%20investiga%C5%A3ii%20al%20Sec%C5%A3iei%20nr.1%20a%20DISI%20\(1\).pdf](https://www.mai.gov.md/sites/default/files/cariera/Informa%C5%A3ii%20publicare%20pe%20site%20Ofi%C5%A3er%20superior%20de%20investiga%C5%A3ii%20al%20Sec%C5%A3iei%20nr.1%20a%20DISI%20(1).pdf)

¹⁹ Legea nr. 59 din 29.03.2012 privind activitatea specială de investigații în Monito-rul Oficial Nr. 113-118 art. 373

au devenit cunoscute în timpul efectuării măsurii speciale de investigații;

- g) să respecte proporționalitatea dintre dreptul lezat și necesitatea măsurii ce se efectuează.

Articolul 12. Drepturile ofițerului de investigații²⁰

(1) Ofițerul de investigații are următoarele drepturi:

- a) să efectueze măsurile speciale de investigații potrivit competenței și în limitele legii;
- b) să stabilească relații cu persoanele care și-au dat consimțământul de a colabora, în mod confidențial, cu subdiviziunile specializate;
- c) să utilizeze sistemele informaționale ce asigură realizarea sarcinilor activității speciale de investigații;
- d) să folosească, pe parcursul efectuării măsurilor speciale de investigații, în bază de contract sau prin acord scris, încăperile de serviciu, locuințele, mijloacele de transport, bunurile întreprinderilor, instituțiilor, organizațiilor, unităților militare, precum și alte bunuri ale persoanelor fizice și juridice;
- e) să fie instruit inițial și continuu;

(2) Ofițerul de investigații este independent în stabilirea tehnicilor aplicate, a modalității și a tacticii de efectuare a măsurii speciale de investigații.

(3) Ofițerul de investigații are dreptul să refuze executarea indicațiilor scrise ale procurorului, ale ofițerului de urmărire penală dacă acestea sînt ilegale sau dacă există circumstanțe reale ce pun în pericol viața și sănătatea ofițerului. Refuzul de a executa indicațiile scrise se adresează procurorului ierarhic superior.

Incompatibilități și restricții

Funcția de ofițer de urmărire penală este incompatibilă cu:

- a) calitatea de membru al unor organe electivă sau organe constituite în cadrul autorităților publice;

---

²⁰ idem

b) activitatea de întreprinzător ori altă funcție sau activitate remunerată, cu excepția activității didactice, științifice și de creație;

c) calitatea de membru al unor partide politice și participarea la activitatea acestora.

Ofițerului de urmărire penală i se interzice:

a) să utilizeze în alte scopuri decât cele de serviciu mijloacele financiare, tehnice, materiale și informaționale, alte bunuri ale statului, precum și informația de serviciu;

b) să facă uz de serviciu în interesul unor partide politice, asociații obștești, inclusiv sindicale, și comunități religioase;

c) să fie membru al unui partid politic sau să participe la colectarea de fonduri pentru activitatea acestuia, să acorde sprijin logistic candidaților la funcții de demnitate publică.

Aceste incompatibilități se referă și pentru activitatea ofițerului de urmărire penală.

Organele de conducere

Ministerul Afacerilor Interne

Misiunea ministerului include analizarea situației și problemelor din domeniile de activitate gestionate (vedeți mai jos), precum și elaborarea politicilor publice eficiente în domeniile de activitate aferente. De asemenea, ministerul este responsabil de monitorizarea calității politicilor și actelor normative existente și de a face recomandări privind intervențiile justificate ale statului care vor oferi soluții eficiente în domeniile de competență, asigurând cel mai bun raport dintre rezultatele scontate și costurile preconizate.

Domenii de activitate:

- ordinea și securitatea publică;
- managementul integrat al frontierei de stat;
- combaterea criminalității organizate;
- gestionarea fluxului migrațional, azilului și integrării străinilor;

- prevenirea și lichidarea consecințelor situațiilor de urgență și excepționale, protecția civilă, apărarea împotriva incendiilor și acordarea primului ajutor calificat;
- asigurarea respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, precum și apărarea proprietății publice și private;
- evidența populației și cetățeniei, evidența vehiculelor și conducătorilor de vehicule;
- rezervele materiale de stat și de mobilizare;
- managementul funcțiilor cu statut special din cadrul Ministerului.

Deontologia în profesie

Funcționarul public cu statut special ocrotește și promovează următoarele valori morale și profesionale:

- 1) *patriotismul* – sentimentul de devotament față de țară, profesia aleasă și datoria de serviciu;
- 2) *datoria de serviciu* – respectarea necondiționată a prevederilor jurământului pentru asigurarea legalității, ordinii și securității publice;
- 3) *onoarea și demnitatea* – calități ce se manifestă prin reputația, autoritatea personală și devotamentul față de datoria civică și de serviciu.

Cu privire la etică și normele deontologice ale ofițerului de urmărire penală și a ofițerului de investigație poți citi în Codului de etică și deontologie al funcționarului public cu statut special din cadrul Ministerului Afacerilor Interne

Totuși menționăm că, Ofițerului de urmărire penală poate răspunde disciplinar și I se aplică următoarele sancțiuni:

- a) observația;
- b) mustrarea;
- c) mustrarea aspră;

- d) retrogradare din grad special;
- e) retragerea insignei onorifice;
- f) concedierea;
- g) alte sancțiuni disciplinare prevăzute de actele legislative sau normative care reglementează modul de sancționare disciplinară a angajaților instituției în cadrul căreia este constituit organul de urmărire penală. Sancțiunea disciplinară se aplică în termen de o lună de la data depistării abaterii disciplinare, dar nu mai târziu de 6 luni de la data săvârșirii ei.

Ofițerul de investigații răspunde disciplinar, contravențional sau penal pentru faptele ilegale săvârșite în timpul efectuării măsurii speciale de investigații.

LEGAL FUN

- *Cetățene, de unde ați luat atâția bani?*
  - *Din noptieră.*
  - *Dar cine-i pune acolo?*
    - *Soția.*
    - *Dar ea de unde-i ia?*
      - *Îi dau eu.*
  - *Dar dvs de unde-i luați?*
- *Domnule anchetator, v-am spus doar - din noptieră.*

- Un tip pe stradă vede un alt tip în uniformă și-l întreabă:*
- *Sînteți polițist?*
    - *Nu. Sînt detectiv care lucrează sub acoperire.*
      - *Și atunci de ce purtați uniformă?*
        - *Pentru că azi am zi liberă...*

*O crimă a fost comisă în apropierea Polului Nord.
Un ofițer de urmărire penală, sosit să investigheze cazul îl întreabă
pe primul suspect:
- Puteți să-mi spuneți ce ați făcut în noaptea dintre 15 noiembrie și
27 aprilie?*

mai.gov.md, cna.md, politia.md/ro/profile-departments/inspectoratul-national-de-investigatii

SURSE VERIDICE:

1. *Codul de procedură penală nr. 122 din 14.03.2003, publicat la 05-11-2013 în Monitorul Oficial nr. 248-251 art. 699*
2. *Legea nr. 320 din 27.12.2012 cu privire la activitatea Poliției și statutul polițistului, publicată la 01-03-2013 în Monitorul Oficial nr. 42-47 art. 145*
3. *Legea nr. 59 din 29.03.2012 privind activitatea specială de investigații, publicată la 08-06-2012 în Monitorul Oficial nr. 113-118 art. 373*
4. *Legea nr.288 din 16.12.2016 privind funcționarul public cu statut special din cadrul MAI, publicată la 10-02-2017 în Monitorul Oficial nr. 40-49 art. 85*
5. *Hotărârea Guvernului nr. 409 din 07.06.2017 cu privire la aprobarea Statutului disciplinar al funcționarului public cu statut special din cadrul MAI, publicată la 16-06-2017 în Monitorul Oficial Nr. 190-200 art. 49*
6. *Hotărârea Guvernului nr.460 din 22.06.2017 pentru punerea în aplicare a prevederilor Legii nr. 288 din 16 decembrie 2016 privind funcționarul public cu statut special din cadrul Ministerului Afacerilor Interne, publicată la 23-06-2017 în Monitorul Oficial Nr. 214-215 art. 538*
7. *Hotărârea Guvernului nr. 629 din 08.08.2017 pentru aprobarea Codului de etică și deontologie al funcționarului public cu statut special din cadrul Ministerului Afacerilor Interne, publicată la 11-08-2017 în Monitorul Oficial Nr. 289-300 art. 729*

Organele poliției, organele securității statului și organele de stat în domeniul asigurării ordinii publice

Cine sunt și ce fac angajații poliției, organelor securității statului și organelor de asigurare a ordinii publice?

Potrivit art. 18 al Legii cu privire la activitatea poliției și statutul polițistului²¹, poliția apără viața, integritatea corporală, sănătatea și libertatea persoanei, proprietatea privată și publică, alte drepturi legitime ale persoanei și a comunității.

Poliția este o instituție publică specializată a statului, în subordinea Ministerului Afacerilor Interne, care are **misiunea de a apăra drepturile și libertățile** fundamentale ale **persoanei** prin activități de:

menținere, asigurare și restabilire a ordinii și securității publice (aceasta înseamnă - acțiuni de asigurare a ordinii publice cu ocazia întrunirilor, manifestațiilor cultural-sportive; supraveghează și controlează circulația pe drumurile publice; asigură ordinea publică și paza zonelor în care s-au produs ori există pericol iminent de producere a unor incendii, explozii; execută controlul asupra comportamentului persoanelor arestate la domiciliu; asigură protecția victimelor violenței în familie; execută misiuni de asigurare a ordinii publice în timpul vizitelor oficiale ale înalților demnitari de stat etc.)

de prevenire a infracțiunilor și contravențiilor (în acest scop poliția culege informații, deține evidențe proprii de prevenție, criminalistice și operative, asigură reacționarea promptă la sesizările despre infracțiuni și contravenții, colaborează cu instituțiile de învățământ și cu organizațiile neguvernamentale în scop de pregătire antiinfracțională a populației; asigură supravegherea și organizează controlul, conform legii, asupra deținerii, portului și folosirii armelor și munițiilor)

²¹ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=120699&lang=ro

(pentru aceasta politică realizează măsuri speciale de investigații; desfășoară activități de constatare a infracțiunilor și efectuează urmărirea penală în legătură cu acestea; constată contravenții și aplică sancțiuni contravenționale; caută persoanele care se eschivează de la urmărirea penală și judecată; asigură măsurile de protecție a maritorilor etc)

Inspectoratul general al Poliției are mai multe subdiviziuni specializate, credem că un interes deosebit pentru tine ar putea prezenta următoarele:

Inspectoratul național de investigații (investigarea și descoperirea infracțiunilor deosebit de grave și excepțional de grave, precum și a celor cu o rezonanță socială sporită, organizarea și desfășurarea activităților speciale de investigații, lupta cu criminalitatea organizată).

Inspectoratul național de securitate publică (menținerea, asigurarea și restabilirea ordinii publice, asigurarea securității circulației rutiere, reacționarea promptă și operativă la evenimentele publice, patrularea locurilor publice și de agrement, precum și sporirii climatului de siguranță în societate)

Brigada de poliție cu destinație specială „Fulger” (neutralizarea și capturarea infractorilor deosebit de periculoși, protecția persoanelor a căror viață este în pericol, eliberarea ostaticilor, respingerea atacurilor armate sau în grup, căutarea și reținerea delincvenților evadați de sub arest.)

Centrul tehnico-criminalistic și expertize judiciare (Efectuează cercetarea la fața locului în cazul infracțiunilor grave, deosebit de grave și excepțional de grave; execută expertize judiciare/extrajudiciare și constatări tehnico-științifice în laboratoare proprii, dispuse conform legii în scopul aflării adevărului. Organizează, actualizează și desfășoară nemijlocit activități de identificare în baze de date și evidențele criminalistice centralizate de căutare și de informare (dactiloscopice, tuburilor și gloanțelor, bancnotelor și hîrtilor de valoare, colecției traseologice, de specimene ale sigiliilor și mijloacelor de asigurare, alte colecții) exploatate manual sau informatizat.

Direcția cooperare polițienească internațională (gestionează și facilitează schimbului de informații operative la nivel internațional, regional și național, în domeniul combaterii criminalității, prin intermediul canalelor de legătură avute la dispoziție (INTERPOL, EUROPOL și SELEC/GUAM)).

Direcția chinologică (are drept scop participarea specialiștilor chinologi și a câinilor detectori la descoperirea infracțiunilor pe urme fierbinți, prevenirea, curmarea infracțiunilor, urmărirea și reținerea persoanelor care au săvârșit infracțiuni, depistarea mecanismelor și substanțelor explozive și narcotice.)

Potrivit IGP, în anul 2020 peste **200 de infracțiuni au fost descoperite pe urme fierbinți de câinii Direcției Chinologice**. În 2021, Direcția Chinologică avea 26 de câini, cel mai bătrân fiind de 10 ani, cel mai tânăr - de un an.

În republica avem circa 8000 angajați ai Poliției, dintre care aproape 1/5 sunt femei.

Polițiștii sunt funcționari publici cu statut special.

Ofițerul de informații este persoana angajată în bază de contract în **Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova (SIS)** care desfășoară activitate specializată în vederea exercitării atribuțiilor SIS, efectuează asigurarea logistică și juridică a acestei activități, selecția, formarea, specializarea și perfecționarea ofițerilor de informații.

Acești ofițeri exercită o formă specială a serviciului public prin care asigura securitatea națională. Ofițerii de informații desfășoară și activități cu caracter militar – pregătirea de mobilizare și mobilizarea, asigurarea operațiilor de apărare a țării la declararea stării de asediu sau de război etc.

Condițiile de accedere în profesii

În **funcțiile publice cu statut special din cadrul Ministerului Afacerilor Interne** poate fi angajată orice persoană, indiferent de rasă, naționalitate, etnie, sex, religie sau origine socială, care întrunește cumulativ următoarele cerințe:

- a) deține cetățenia Republicii Moldova;
- b) cunoaște limba română;
- c) a atins vârsta de 18 ani;
- d) este aptă din punct de vedere medical pentru exercitarea funcției, conform deciziei Comisiei medicale a Ministerului Afacerilor Interne;
- e) are studiile necesare pentru funcția în care urmează să fie angajată (sînt angajați, de regulă, absolvenți ai instituțiilor de învățămînt ale Ministerului Afacerilor Interne sau ai altor instituții de învățămînt care pregătesc personal pentru Ministerul Afacerilor Interne);
- f) nu are antecedente penale;
- f¹) nu are, în ultimii 5 ani, în cazierul privind integritatea profesională, înscrieri cu privire la rezultatul negativ al testului de

integritate profesională pentru încălcarea obligației prevăzute la art. 7 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 325/2013 privind evaluarea integrității instituționale;

- g) nu are calitatea de bănuț, învinuit sau inculpat în cadrul unui proces penal;
- h) are o reputație ireproșabilă;
- i) nu a fost concediată dintr-o funcție publică cu statut special pentru încălcarea disciplinei de serviciu;
- j) nu este membru al unui partid politic, al unei organizații social-politice sau al unei organizații interzise de lege;
- k) corespunde cerințelor speciale prevăzute de legislație;
- l) nu are interdicția de a ocupa o funcție publică sau de demnitate publică, ce derivă dintr-un act de constatare al Autorității Naționale de Integritate²².

Candidatul care a promovat concursul poate fi numit în funcție numai după exprimarea în formă scrisă a acordului său privind:

- a) testarea integrității sale profesionale și monitorizarea stilului său de viață (ultima însemnând verificarea corespunderii nivelului său de trai cu nivelul de remunerare);
- b) testarea periodică a aptitudinilor sale psihologice necesare pentru exercitarea atribuțiilor;
- c) testarea sa în timpul efectuării controlului periodic ori selectiv al activității de serviciu în conformitate cu prevederile Legii nr. 269-XVI din 12 decembrie 2008 privind aplicarea testării la detectorul comportamentului simulat (poligraf);
- d) prelucrarea datelor sale cu caracter personal în condițiile legii.

La angajare, funcționarul public cu statut special este supus înregistrării dactiloscopice de stat obligatorii.

În funcția de **ofițer de informații** poate fi angajată persoana care întrunește cumulativ următoarele condiții:

- a) a atins vârsta de cel puțin 21 de ani și are capacitate deplină de exercițiu;

²² https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=135604&lang=ro#

- b) este cetățean al Republicii Moldova și nu deține cetățenia unui alt stat;
- c) este devotată Republicii Moldova;
- d) are pregătire profesională, calificare, stare de sănătate, capacități fizice și psihologice necesare ocupării funcției;
- e) corespunde criteriilor de securitate;
- f) posedă limba română;
- g) se obligă, până la angajare în Serviciu, să renunțe, după caz, la calitatea de membru al unui partid, al unei alte organizații social-politice, de membru al unui organ de conducere sau de fondator al unui agent economic, precum și la orice altă calitate incompatibilă cu statutul de ofițer de informații.

Nu poate fi angajată în funcția de ofițer de informații persoana care:

- a) nu întrunește condițiile de angajare;
- b) a atins vârsta limită de încadrare în serviciu (40 de ani), cu excepția cazurilor stabilite prin act normativ al Serviciului în vederea completării lui cu specialități deficitare, dar nu mai mult de vârsta limită de aflare în serviciu;
- c) este bănuită, învinuită, inculpată sau condamnată;
- d) este privată, prin hotărâre judecătorească definitivă, de dreptul de a ocupa această funcție în cadrul autorităților publice;
- e) are antecedente penale, inclusiv stinse sau anulate de instanța de judecată.
- f) are în ultimii 5 ani, în cazierul privind integritatea profesională, înscrieri cu privire la rezultatul negativ al testului de integritate profesională pentru încălcarea obligației prevăzute la art. 7 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 325 din 23 decembrie 2013 privind evaluarea integrității instituționale.
- g) are interdicția de a ocupa o funcție publică sau de demnitate publică, ce derivă dintr-un act de constatare al Autorității Naționale de Integritate.

!!! Angajarea în SIS presupune și o **verificare de securitate** (aceasta presupune verificarea datelor din evidențele și înregistrările operative, criminale, testarea obligatorie a candidatului la detectorul comportamentului simulat (poligraf), verificarea datelor cuprinse în declarația cu privire la venituri și la proprietate etc) – care se face cu acordul candidatului și se extinde asupra soției/soțului, rudelor pînă la al doilea grad inclusiv, precum și asupra unor alte persoane care domiciliază împreună cu candidatul.

Refuzul de a fi verificat - neangajarea în funcția de ofițer de informații.

Contractul de îndeplinire a serviciului se încheie succesiv, pe o durată de 5 ani,

Incompatibilități și restricții

Funcționarului public cu statut special din cadrul MAI i se restrâng anumite drepturi și libertăți, cum ar fi:

- a) apartenența la partide, formațiuni sau organizații social-politice ori desfășurarea unor activități de propagandă în favoarea acestora;
- b) organizarea sau participarea la greve;
- c) organizarea și participarea la întruniri cu caracter politic;
- d) promovarea de opinii sau preferințe politice în timpul sau în legătură cu exercitarea atribuțiilor de serviciu, la locul de muncă sau în timpul orelor de serviciu;
- e) propagarea vreunei atitudini față de religie, aderarea la culte religioase, organizații sau alte formațiuni interzise de lege.

Funcționarul public cu statut special nu poate activa într-o funcție aflată în subordinea nemijlocită a unei rude pe linie dreaptă sau colaterală (părinte, frate, soră, fiu, fiică) ori a unei rude prin afinitate (soț/soție, părinte, frate sau soră a soțului/soției).

Funcționarul public cu statut special nu are dreptul să desfășoare alte activități remunerate:

- în cadrul altor autorități publice sau în funcții de demnitate

publică sau în funcții din cadrul cabinetului persoanei care exercită o funcție de demnitate publică cu excepția cazului în care acesta este suspendat din funcție pe perioada respectivă în condițiile legii;

- pe bază de contract individual de muncă sau alt contract civil în cadrul unor societăți comerciale, cooperative, întreprinderi de stat sau municipale, precum și în cadrul unor organizații necomerciale din sectorul privat sau public, a căror activitate este controlată, subordonată sau, în anumite privințe, este de competența autorității în care funcționarul este angajat,

Excepții - activitățile științifice, didactice, de creație, de participare în proiecte de dezvoltare în domeniul de competență în cadrul autorității în care este angajat și de reprezentare a statului în societățile economice.

- în calitate de expert antrenat în proiecte implementate peste hotarele țării, cu excepția cazului în care raporturile de serviciu sunt suspendate pe perioada respectivă în condițiile legii.

Funcționarul public cu statut special nu are dreptul să desfășoare activități de întreprinzător, cu excepția deținerii calității de fondator al unei societăți comerciale, nici să înlesnească, în virtutea funcției sale, activitățile de întreprinzător ale unor persoane fizice sau juridice.

Ofițerului de informații i se restrânge exercițiul următoarelor drepturi și libertăți:

- a) dreptul la libera circulație. Deplasarea ofițerului de informații pe teritoriul Republicii Moldova și peste hotarele ei **se autorizează** în modul stabilit în act normativ al Serviciului;
- b) libertatea conștiinței. Ofițerului de informații **se interzice propagarea vreunei atitudini față de religie**, aderarea la cultele religioase care încalcă ordinea publică, bunele moravuri, afectează exercitarea funcției sau contravin normelor deontologice. Ofițerul de informații are dreptul, în afara timpului de îndeplinire a obligațiilor de serviciu, să practice cult religios și să participe la ritualuri religioase;

- c) libertatea opiniei și a exprimării. Ofițerului de informații **se interzice să exprime în public opinii contrare intereselor securității naționale** a Republicii Moldova, să prezinte public, fără aprobarea directorului Serviciului, informații care privesc activitatea Serviciului ori au legătură cu ea;
- d) dreptul de a fi ales și de a desfășura activități politice, cu excepția dreptului la vot. Opiniile politice pot fi exprimate numai în afara serviciului. La locul de serviciu al ofițerului de informații se interzice propagarea ideilor de natură să determine ofițerii să încalce neutralitatea politică;
- e) libertatea întrunirilor. Ofițerului de informații **se interzice să participe la mitinguri, demonstrații, manifestări**, procesiune, la alte întruniri cu caracter politic ori sindical, altele decât cele la care se îndeplinesc obligațiile de serviciu;
- f) dreptul la asociere în **partide și în alte organizații social-politice**;
- g) dreptul de a întemeia și de a se afilia la **sindicate, precum și dreptul la grevă**;

Funcția de ofițer de informații este incompatibilă cu:

- a) îndeplinirea altei funcții decât cea în care este numit sau detașat, desfășurarea altei activități remunerate, cu excepția activităților științifice, didactice și de creație care nu împiedică îndeplinirea obligațiilor de serviciu;
- b) desfășurarea sau implicarea în orice fel în activitate de întreprinzător, acordarea sprijinului altor persoane în astfel de activități;
- c) calitatea de fondator al societății comerciale, cooperativei sau organizației necomerciale, orice activitate ce presupune administrarea acestora. Ofițerul de informații poate îndeplini funcția de membru al consiliului de administrație din întreprinderile de stat, funcția de fondator al cărora o exercită Serviciul.

Ofițerului de informație îi este interzis să accepte, fără acordul Președintelui Republicii Moldova, distincții ale statelor străine, ale organizațiilor internaționale și străine.

Deontologia profesiei

Funcționarilor publici cu statut special din cadrul Ministerului Afacerilor Interne li se aplica prevederile Codului de etică și deontologie specific acestora²³.

Funcționarul public cu statut special aplică forța fizică, mijloacele speciale și armele de foc în conformitate cu legislația în vigoare. Despre toate cazurile în care a aplicat forța fizică, mijloacele speciale sau armele de foc, indiferent de urmările survenite, funcționarul public cu statut special este obligat să comunice necondiționat procurorului, cu întocmirea și expedierea imediată (nu mai târziu de 24 de ore) a raportului său scris.

Funcționarul public cu statut special trebuie să execute ordinele legale primite de la superiori. Totodată, el are dreptul să refuze executarea celor care sînt evident ilegale și să comunice în scris și motivat superiorului ierarhic astfel de situații.

Privarea de libertate a unei persoane și contactele realizate cu aceasta în timpul desfășurării cercetărilor se realizează numai cu respectarea procedurii prevăzute de lege și nu trebuie să depășească perioada de timp strict necesară îndeplinirii scopului preconizat.

Persoanele trebuie să fie informate cu privire la motivele privării de libertate, la procedura aplicabilă situației respective și să li se asigure posibilitatea exercitării drepturilor corespunzătoare calității pe care o au în situația creată.

La aplicarea măsurilor privative de libertate, funcționarul public cu statut special evaluează și întreprinde măsurile necesare pentru siguranța persoanei, monitorizarea stării de sănătate, realizarea condițiilor de igienă și de alimentație corespunzătoare.

Normele deontologice ale **ofițerul de informații și securitate** impun acestuia:

- patriotism, atașament față de valorile și interesele naționale ale Republicii Moldova, în condițiile respectului deplin față de drepturile și libertățile fundamentale ale omului;

---

²³ <https://www.border.gov.md/ro/codul-de-etica-si-deontologie>

- profesionalism, responsabilitate și bună credință;
- nediscreditarea titlul de ofițer de informații și securitate sau autoritatea SIS;
- neacceptarea oricaror promisiuni sau avantaje care ar putea afecta integritatea sa morală și exercitarea profesiei;
- neutilizarea torturii, pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante;
- perfecționarea pregătirii profesionale, eficiența și calitatea activității de serviciu.

LEGAL FUN

Edificiul actual al Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova a fost proiectat de arhitectul Robert Curț

Polițiștii din Thailanda pot fi obligați să poarte brățări Hello Kitty ca pedeapsă pentru abateri (parcări aiurea sau întârziat la muncă).²⁴

Unii polițiști japonezi poartă arme cu bile de vopsea portocalie strălucitoare pentru a marca vehiculele infractorilor fugari.²⁵

²⁴ <https://andreisulugiuc.ro/20-chestii-interesante-despre-politie/>

²⁵ https://www.huffpost.com/archive/ca/entry/thailand-police-get-hello-kitty-arm-bands-as-badge-of-shame_n_3550405?guce_referrer=aHR0cHM6Ly9jb25zZW50LnIhaG9vLmNvbS8&guce_referrer_sig=AQAAANXaJ2l6fYOriXJbQv-IZKgi7Mfk_xGuh-DZLb-

Recordul de decese într-o zi ale polițiștilor aflați în misiune s-a înregistrat pe 11 septembrie 2001: atunci au decedat 71 de polițiști care au intervenit la tragicele evenimente²⁶

Polițistul oprește o mașină:

- Aveți permis de conducere?
- Da. Trebuie să vi-l arăt?
- Nu, numai dacă nu aveți, trebuia să mi-l arătați.

Un polițist legitima un bețiv care dormea pe jos.

- De ce dormiți beat pe strada?
- Pentru că mi-am pierdut...
- Ce v-ați pierdut?
- Echilibrul.

sis.md, mai.gov.md, politia.md/,border.gov.md/

SURSE VERIDICE:

1. *Legea privind statutul ofițerului de informații și securitate nr. 170 din 19.07.2007*
2. *Legea cu privire la activitatea poliției și statutul polițistului nr. 320 din 27.12.2012*
3. *Legea privind funcționarul public cu statut special din cadrul Ministerului Afacerilor Interne nr. 288 din 16-12-2016*

VkoL4gpmUTiHUyYQe-hGbnYVeg1rkbMJnAJ3RWEK2XJ91JS6OJoIOnElmjPYhgbfL5WG-zVhMhX7QmmfkIRU2ojYFYjUI0MosPY2LyAY3YoOajc5O6ZV_iNGliFnlrjp-Wzy8kz&_guc_consent_skip=1581379594

²⁶ *idem*

Organizarea profesiei de avocat

Cine este avocatul?

Avocatul este persoana cu pregătire calificată, abilitată să pledeze și să acționeze în numele clienților săi, să practice dreptul, să apară în fața unei instanțe judecătorești sau să consulte și să reprezinte în materie juridică clienții săi.

În republica sunt peste 2000 de persoane cu drept de exercitare a profesiei de avocat.

Cine și cum poate deveni avocat?

- Dacă ai cetățenia Republicii Moldova;
- Nu te afli sub ocrotire judiciară sub forma tutelei;
- Ai diplomă de licențiat în drept sau echivalentul acesteia;
- Ai o reputație ireproșabilă*;
- Ai efectuat stagiului profesional*(pentru admitere la stagiul,se susține un examen. Durată maximă a stagiului este de 24 de luni. Avocatul stagiar poate participa la examenul de calificare după efectuarea stagiului profesional de cel puțin 12 luni.) și ai susținut examenului de calificare - **poți deveni avocat.**

* Persoana **nu are reputație ireproșabilă și nu poate fi admisă la examen**, nici nu i se eliberează licența pentru exercitarea activității de avocat dacă:

- a) a fost condamnată pentru infracțiuni grave, deosebit de grave, excepțional de grave săvârșite cu intenție, chiar dacă au fost stinse antecedentele penale;
- b) are antecedente penale nestinse pentru comiterea altor infracțiuni sau interdicții aplicate pentru comiterea acestora;
- c) i-a fost retrasă licența pentru exercitarea profesiei de avocat;

- d) a plecat din funcția de judecător, procuror, notar, executor judecătoresc, administrator autorizat, consultant juridic, funcționar public sau din alte organe din domeniul dreptului în circumstanțe care nu sunt onorabile;
- e) are un comportament sau desfășoară o activitate care nu este compatibilă cu normele Codului deontologic al avocatului;
- f) a comis un abuz prin care a încălcat drepturile și libertățile fundamentale ale omului, stabilit prin hotărâre judecătorească emisă de instanțele naționale sau internaționale.

* Sunt scutite de efectuarea stagiului profesional persoanele care au cel puțin **10 ani** vechime în muncă în funcția de **judecător sau procuror**, dacă, în termen de **6 luni de la demisia din funcția respectivă, au solicitat participarea la examenul de calificare.**

Persoana care a promovat examenul de admitere la stagiul efectuează un stagiul de pregătire profesională cu o durată maximă de 24 de luni.

Avocatul stagiar poate participa la examenul de calificare după efectuarea stagiului profesional de cel puțin 12 luni.

Stagiul profesional se finalizează la admiterea în profesia de avocat sau la expirarea a 24 de luni de stagiul, oricare dintre aceste două momente survine mai întâi.

După expirarea a 2 ani de la finalizarea stagiului profesional, persoana poate participa la examenul de calificare doar cu condiția efectuării repetate a stagiului profesional cu o durată minimă de 6 luni, fiind scutită de susținerea examenului de admitere la stagiul.

Incompatibilități și restricții

Profesia de avocat este incompatibilă cu:

- a) oricare funcție publică sau de demnitate publică;
- b) activitatea de notar și cea de executor judecătoresc;
- c) alte activități ce lezează demnitatea ori independența profesiei de avocat sau bunele moravuri.

(2) Incompatibilitățile prevăzute la alin. (1) nu se răsfrâng asupra avocaților a căror activitate este suspendată.

Reprezentarea în instanțele de judecată a intereselor soțului/soției și ale rudelor până la gradul al patrulea, inclusiv ale avocatului, poate fi făcută și fără contractul de asistență juridică înregistrat. Pentru alte situații- NU!

Avocatul nu poate deține concomitent funcții în Consiliul Uniunii Avocaților și în orice comisie a Uniunii Avocaților sau în două ori mai multe comisii ale Uniunii Avocaților.

Toți avocații și avocații stagiați dețin legitimații eliberate de către Consiliul Uniunii Avocaților, confecționate după un model unic, aprobat de către Consiliul Uniunii Avocaților. La suspendarea sau încetarea activității, aceste legitimații se predau la UAM.

Organele de autoadministrare a profesiei

Uniunea Avocaților (UA) este organul de autoadministrare al avocaților, din care fac parte toți membrii barourilor din țară și are sediul în municipiul Chișinău.

Congresul este organul suprem al Uniunii Avocaților. La lucrările Congresului participă toți avocații cu drept de vot.

Consiliul Uniunii Avocaților este organul reprezentativ și deliberativ al avocaților, care asigură activitatea permanentă a Uniunii Avocaților. Consiliul Uniunii Avocaților este format din președintele Uniunii Avocaților, decanii barourilor și avocații delegați de barouri conform normei de reprezentare, stabilită în statutul profesiei de avocat.

Ținuta vestimentară.

Începând cu 1 ianuarie 2011 fiecare avocat din Republica Moldova a devenit obligat să poarte robă de un anumit model în fața instanțelor judecătorești. Anterior legislația nu stabilea o astfel de obligație și avocații erau liberi în alegerea ținutei vestimentare.

Roba purtată de avocat în cadrul ședințelor de judecată conferă procesului judiciar o notă specială de solemnitate, contribuie la disciplinarea participanților la procesul de judecată, iar pretențiile față

de actul de justiție efectuat de „purtătorul robei” sunt respectiv mai mari. Avocatul este obligat să poarte robă în fața instanțelor judecătorești. Modelul robei se aprobă de către Consiliul Uniunii Avocaților. Purtarea robei în afara incintei instanței judecătorești este interzisă, cu excepția cazurilor când avocatul este delegat de organele baroului să reprezinte profesia într-o ocazie ce impune această ținută.

Deontologia profesiei

În cadrul Uniunii Avocaților, funcționează Comisia pentru etică și disciplină, care este compusă din 11 avocați, dintre care 6 sunt aleși de Congres dintre avocații cu o vechime în profesie de cel puțin 5 ani, iar 5 sunt delegați de barouri.

Comisia pentru etică și disciplină:

- a) examinează plângerile privind acțiunile avocaților care au experiență și a celor stagiați;
- b) analizează cazurile de încălcare de către avocații cu experiență și a celor stagiați a disciplinei și a normelor de etică profesională;
- c) intentează proceduri disciplinare în privința avocaților cu experiență și a celor stagiați;
- d) adoptă decizii corespunzătoare în procedura disciplinară;
- e) aprobă modelul declarației sub jurământ și al chestionarului de evaluare a bunei reputații.

LEGAL FUN

Avocații britanici poarta peruci în instanță...cei din Moldova - doar roba.

Cea mai mare societate de avocatură din lume este Dentons, care include peste 10.000 de avocați la nivel global. Societatea este prezentă în 175 de locații din 78 de țări.²⁷

- Un client întreabă avocatul:*
- Cât cereți pentru o consultare?*
  - 3.000 lei pentru trei întrebări.*
  - Nu este un pic cam scump?*
  - Ba da. Și care este a treia întrebare?*

La o trecere de pietoni, o persoană este lovită de o mașină. Șoferul iese repede și, aplecându-se asupra victimei, spune:

- Aveți noroc: eu sunt medic!*
- Dar dumneata nu ai: eu sunt avocat...*

Instrucțiunile de asamblare a mobilei din IKEA merg la pachet cu un ciocănaș, o șurubelniță și ... cartea de vizită a unui avocat specializat în divorțuri.

uam.md, db.avocatul.md, justice.gov.md, cnaigs.md.

SURSE VERIDICE:

- 1. Legea nr. 1260 din 19-07-2002 cu privire la avocatură, publicată la 04-09-2010 în Monitorul Oficial Nr. 159 art. 582*
- 2. Statutul profesiei de avocat, adoptat de Congresul Uniunii Avocaților din 29 ianuarie 2011, publicat la 08-04-2011 în Monitorul Oficial Nr. 54-57 art. 302*

²⁷ legalmarketing.ro.

Organizarea profesiei de executor judecătoresc

Ce face executorul judecătoresc? Executorul judecătoresc este o persoană fizică, căreia statul i-a dat competența de a îndeplini anumite activități de interes public.

Atribuția de bază a executorului judecătoresc este de a executa în mod silit hotărârile judecătorești privind încasarea amenzilor, datoriilor, pensiilor de întreținere sau a celor privind evacuarea, obligația de a face/nu face o acțiune etc.

În exercitarea atribuțiilor sale, executorul judecătoresc este exponentul puterii de stat.

Doar executorul judecătoresc poate efectua executarea silită.

Avem în republică 165 executori judecătorești în funcție.

Ministerul Justiției, conform propunerilor prezentate de Uniunea Națională a Executorilor Judecătorești, stabilește și actualizează anual numărul executorilor judecătorești - în funcție de teritoriu, de volumul de activitate și de numărul locuitorilor (**pornind de la proporția: o unitate de executor judecătoresc la 22 de mii de locuitori**). Numărul executorilor judecătorești din circumscripția unei instanțe judecătorești nu este mai mic de 2.

Condițiile de accedere în profesie

Executor judecătoresc poate fi persoana care întrunește următoarele condiții:

- a) este cetățean al Republicii Moldova;
- b) nu este supusă unei măsuri de ocrotire judiciare sub forma tutelii;
- c) este licențiat în drept;
- d) a efectuat stagiul în condițiile legii;
- e) posedă limba de stat;

- f) are o reputație ireproșabilă;
- g) a promovat concursul de admitere în profesia de executor judecătoresc;
- h) nu a atins plafonul de vârstă de 65 de ani;
- i) corespunde cerințelor de ordin medical pentru exercitarea funcției.

Persoana care:

- a) a fost condamnată pentru comiterea unor infracțiuni și nu are stinse antecedentele penale;
- b) a fost concediată din organele de drept din motive compromițătoare sau a fost eliberată din aceleași motive din funcția de judecător, de notar, de avocat, de consultant juridic sau de funcționar public;
- c) are un comportament incompatibil sau desfășoară activitate incompatibilă cu normele deontologice ale profesiei de executor judecătoresc;
- d) anterior i-a fost retrasă licența din motive compromițătoare;
- e) nu se consideră că are reputație ireproșabilă.**

Până să devii executor judecătoresc, va trebui să fii executor judecătoresc stagiar pe o durată de cel puțin 18 luni.

Stagiul profesional cuprinde formarea inițială și stagiul practic sub controlul executorului judecătoresc. Formarea inițială a executorului judecătoresc stagiar durează o lună și este organizată de Institutul Național al Justiției, la cererea Uniunii Naționale a Executorilor Judecătorești, în bază de contract.

Incompatibilități și restricții

Exercitarea activității de executor judecătoresc este incompatibilă cu activitatea remunerată în cadrul unor alte profesii, cu excepția activității didactice, științifice, de creație și activității în organele profesionale, precum și de mediator sau arbitru.

Organele de autoadministrare a profesiei

Uniunea Națională a Executorilor Judecătorești este o asociație profesională necomercială din care fac parte toți executorii judecătorești. Uniunea își are sediul în municipiul Chișinău. Executorii judecătorești devin membri ai Uniunii Naționale a Executorilor Judecătorești în momentul învestirii în funcție.

Organul suprem al Uniunii Naționale a Executorilor Judecătorești este **Congresul**, constituit din toți membrii săi. Congresul se convoacă în ședințe ordinare cel puțin o dată în an.

Organul executiv al Uniunii Naționale a Executorilor Judecătorești este **Consiliul**, constituit din 7 membri, aleși pe un termen de 4 ani. Președintele Uniunii Naționale a Executorilor Judecătorești este de drept și președinte al Consiliului.

Președintele Uniunii Naționale a Executorilor Judecătorești este ales prin vot secret pe un termen de 4 ani. Poate fi aleasă președinte persoana care are o vechime în domeniul executării de cel puțin 5 ani. Un executor judecătoresc nu poate fi ales în funcția de președinte mai mult de două mandate consecutive.

Deontologia profesiei

Aspectele deontologice ale activității executorilor judecătorești sunt reglementate de Codul de etică a executorilor judecătorești.

Acest cod interzice practicile de concurență neloială între executorii judecătorești, stabilește reguli de purtare în afara profesiei și de comunicare cu alți profesioniști și publicul.

Potrivit normelor deontologice, executorului judecătoresc i se interzice să facă publicitate, direct sau indirect, activității sale profesionale. Interdicția aceasta nu se aplică în cazul în care publicațiile de informare în forme oficiale, plicuri, cărți de vizită și rețeaua Internet conțin informații despre un executor judecătoresc, datele de contact și serviciile prestate.

Executorul judecătoresc este obligat să se abțină de la activități de executare dacă:

3. a) se află cu debitorul* (cel obligat să execute) sau cu soțul/soția acestuia în raporturi de rudenie de până la gradul al treilea inclusiv sau de afinitate de până la gradul al doilea inclusiv;
4. b) este tutore, curator sau adoptator al debitorului;
5. c) există un conflict de interese între el și creditor* (cel în folosul cui se face executarea).

LEGAL FUN

Profesia de executor judecătoresc este una dintre cele mai vechi profesii juridice, apariția ei fiind legată de existența dintotdeauna a persoanelor care nu doresc să își execute obligațiile.

Actul Unirii Republicii Democratice Moldovenești (Basarabia) cu România de la 1918 a fost semnat și de un executor judecătoresc din Soroca, Nicolae Șoltuz, care era deputat în Sfatul Țării la acea perioadă.

Executorul judecătoresc este un Moș Crăciun anapoda – moșul vine să aducă ceva, executorul judecătoresc – să ia...

Două persoane s-au blocat în ascensor și discută între ele până să fie deblocați:

- Îți imaginezi, executorul judecătoresc mi-a blocat cardul bancar, mi-a interzis ieșirea din țară – dar eu oricum nu am de gând să achit datoria!

De sus, din dinamicul cabinei de lift, se aude o voce:

- O veți achita....., dacă veți dori să ieșiți din lift....

Lumea zice că executorii judecătorești nu au inimă, dar 1/3 dintre dâșii fac infarct....

 www.unej.md

SURSE VERIDICE:

1. *Legea nr. 113 din 17.06.2010 privind executorii judecătorești, publicată la 06-01-2017 în Monitorul Oficial Nr. 2-8 art. 1*
2. *Codul de executare nr. 443 din 24.12.2004, publicat la 05-11-2010 în Monitorul Oficial Nr. 214-220 art. 704*

Organizarea profesiei de notar

Ce face notarul? Notarul întocmește acte notariale, îndeplinește acțiuni și proceduri notariale și oferirea consultațiilor notariale, în vederea exercitării atribuțiilor prevăzute de lege.

Avem în republica circa 290 de notari

Numărul necesar de notari se stabilește de către Ministerul Justiției, după consultarea Camerei Notariale, potrivit teritoriului de activitate notarială, în primul trimestru al fiecărei perioade de 3 ani, conform unui regulament aprobat prin ordinul ministrului justiției.

(2) Numărul necesar de notari se stabilește în funcție de:

- a) numărul de locuitori în teritoriul de activitate notarială;
- b) întinderea teritoriului de activitate notarială;
- c) necesitățile economice (volumul și tipul de acte notariale);
- d) plafonul veniturilor realizate din activitatea notarială (independența financiară a notarului).

Condițiile de accedere în profesie

Notar poate fi persoana care:

- a) este cetățean al Republicii Moldova cu domiciliul în această țară;
- b) nu este supusă unei măsuri de ocrotire judiciare sub forma tutelii;
- c) are studii superioare de licență în drept sau un act de studii echivalent;
- d) a efectuat stagiul profesional în condițiile legii;
- e) a susținut examenul de calificare pentru admiterea în profesia de notar;
- f) posedă limba de stat;
- g) a promovat concursul pentru suplinirea locurilor vacante de notar;

h) este aptă din punct de vedere medical;

i) are o reputație ireproșabilă.

Pînă să devii notar, va trebui să fii notar stagiar pe o durată de 18 luni.

Stagiul profesional al unui doctor în drept va fi de 3 luni.

Poate fi notar stagiar persoana:

- a) care îndeplinește cumulativ condițiile prevăzute la lit. a)–c), f), h) și i) de mai sus;
- b) care a susținut concursul de admitere la stagiul;
- c) care nu desfășoară alte activități remunerate și nu deține alte funcții, cu excepția activității și funcțiilor didactice și de cercetare științifică, literar-artistică și publicistice, de creație tehnico-științifică și de mediere;
- d) căreia, în ultimii 3 ani, nu i-a fost reziliat contractul de efectuare a stagiului profesional la notar ca urmare a aplicării unei sancțiuni disciplinare.

Incompatibilități și restricții

Activitatea de notar este **incompatibilă cu orice altă activitate sau funcție remunerată**, cu excepția:

- a) activității și funcției didactice și de cercetare științifică;
- b) activității literar-artistică și publicistice;
- c) activității de creație tehnico-științifică;
- d) activității de mediere;
- f) calității de membru în organele notariale sau în alte organe în care a fost ales de către Camera Notarială sau Ministerul Justiției.

Notarul **nu poate îndeplini actul notarial** în următoarele cazuri:

- a) pe numele și în numele său, al soțului său, al rudelor sale pînă la gradul al II-lea inclusiv, al afinilor săi pînă la gradul al II-lea inclusiv, al persoanelor aflate sub tutela/curatela sa ori a soțului său, al angajatului său, al notarului stagiar în biroul său sau al notarului cu care este asociat;

- b) pe numele și în numele persoanei juridice în care el, soțul său ori rudele sale de gradul al II-lea inclusiv dețin peste 10% din capitalul social.

Organele de autoadministrare a profesiei

Camera Notarială este organul de autoadministrare al notarilor, de promovare și apărare a intereselor colective ale acestora, precum și un garant al independenței notarilor și al calității asistenței notariale. Camera Notarială activează pe principii de autofinanțare. Bugetul Camerei Notariale este format din contribuțiile obligatorii ale notarilor, precum și din alte surse neinterzise de lege.

În cadrul Camerei Notariale se constituie și funcționează:

- a) Consiliul Camerei Notariale;
- b) Comisia de etică;
- c) Comisia de cenzori;
- d) Centrul național de administrare a registrelor actelor notariale;
- e) redacția Buletinului notarilor;
- f) comisiile de specialitate ale Consiliului Camerei;
- g) aparatul de specialitate și cel administrativ.

Organele Camerei Notariale sânt:

- a) Adunarea Generală a Notarilor;
- b) Consiliul Camerei Notariale;
- c) președintele Camerei Notariale;
- d) secretarul general al Camerei Notariale;
- e) Comisia de etică.

Adunarea Generală a Notarilor este organul suprem al Camerei Notariale ce se convoacă cel puțin o dată în an. Ședințele Adunării Generale a Notarilor pot fi ordinare și extraordinare

Organul executiv al Camerei Notariale este **Consiliul Camerei Notariale**, constituit din 7 notari, aleși pe un termen de 4 ani. Președintele Camerei Notariale este de drept și președintele Consiliului Camerei Notariale

Președintele Camerei Notariale se alege pe un termen de 2 ani și nu poate deține mai mult de două mandate consecutiv.

Deontologia profesiei

Notarul nu are dreptul să facă publicitate activității sale, calităților sale profesionale ori biroului său notarial. Nu constituie publicitate comunicarea publică a numelui notarului, a orelor de program și a sediului biroului notarial.

Comisia de etică are drept scop examinarea cazurilor de încălcare a Codului de etică al notarilor și constatarea abaterilor de la etica profesională. Comisia de etică este formată din 7 membri aleși de către Adunarea Generală a Notarilor pe un termen de 4 ani, doi dintre aceștia fiind reprezentanți ai societății civile.

În urma examinării cazurilor de încălcare a Codului de etică al notarilor, Comisia de etică adoptă o decizie motivată cu una din următoarele constatări:

- a) lipsa încălcării Codului de etică al notarilor;
- b) încălcarea prevederilor Codului de etică al notarilor – în acest caz Comisia va atenționa notarul, în formă scrisă sau orală, despre încălcarea și își va expune opinia asupra comportamentului notarului;
- c) încălcare a prevederilor Codului de etică al notarilor pasibilă de răspundere disciplinară - în acest caz Comisia va transmite dosarul spre examinare Colegiului disciplinar.

În baza unei generalizări ale cazurilor examinate, Comisia de etică poate propune Camerei notariale elaborarea unor recomandări referitoare la etica profesională a notarilor, precum și anumite indicații pentru programele de instruire.

LEGAL FUN

- ✓ *Noțiunile de „notar” și „act notarial” sunt atestate pe teritoriul românesc din secolul al XII-lea.*

- ✓ *Primele încercări de a da caracter laic activităților notariale s-au lovit de împotrivirea bisericii catolice care oferea servicii similare celor notariale încă din secolul al 12-lea. Laicizarea serviciului notarului micșora veniturile bisericii, de aici și opoziția ei categorică.*
- ✓ *În Budapesta, în Parcul central este un monument dedicat notarului regelui Bella, Anonymus.*

La un notar vine un bătrân înstărit și zice:

- *Ași vrea să fac un testament care să nu poată fi atacat.*
- *Imposibil, domnule, zice notarul, așa un testament nu există. Uitați, chiar bunul Dumnezeu are două testamente și oamenii se mai ceartă chiar și azi, după atâția ani, care este cel valabil.*

Nu văd nici un sens să îmi întocmesc testamentul atâta timp, cât costul autentificării acestuia e mai mare decât valoare la ceea ce las moștenire.

- *Ar trebui să trăim așa, de parcă fiecare zi e ultima!*
- *Înseamnă asta că trebuie să mergem în fiecare zi la notar, să ne reînnoim testamentul?*

Doctorul e trezit în miez de noapte. După ce îl consulta pe pacient îi spune:

- *V-ați făcut deja testamentul?*
- *Nu, domnule doctor. Este chiar așa de grav?*
- *Chemați imediat un notar și rudele apropiate!*
- *Înseamnă că mă duc? Întreabă pacientul speriat...*
- *Nu, dar nu aș vrea să fiu singura persoana trezită fără rost în toiul nopții!*

<https://cnm.md/>

SURSE VERIDICE:

1. *Legea nr. 69 din 14-04-2016 cu privire la organizarea activității notarilor, publicată la 26-08-2016 în Monitorul Oficial Nr. 277-287 art. 588*
2. *Legea nr. 1453 din 08-11-2002 cu privire la notariat, 31-12-2002 în Monitorul Oficial Nr. 154-157 art. 1209*
3. *Legea nr. 246 din 15-11-2018 privind procedura notarială, publicată la 01-02-2019 în Monitorul Oficial Nr. 30-37 art. 89*

Organizarea profesiei de administrator autorizat

Cine este și ce face administratorul autorizat?

Administratorul autorizat este persoana fizică investită cu atribuții de supraveghere și/sau de administrare în cadrul procedurii succesorale, procedurii de insolvabilitate, procedurii de dizolvare judiciară și în alte cazuri prevăzute de legislație.

Atunci când activitatea unui administrator autorizat este legată de administrarea unei întreprinderi aflate în insolvabilitate, acesta este denumit administrator al insolvabilității – adică o persoană desemnată, în condițiile legii, pentru supravegherea și/sau administrarea activității debitorului insolubil.

Administratorul desfășoară o activitate de liber profesionist, de interes public, care nu este activitate de întreprinzător. Autorizația pentru activitatea de administrator se emite de către Ministerul Justiției.

Avem în republică circa 140 de administratori autorizați în funcție.

Condițiile de accedere în profesie

Poți fi admis în profesia de administrator²⁸ dacă : în privința ta nu a fost instituită o măsură de ocrotire judiciară sub forma tutelei și îndeplinești următoarele criterii:

- a) ești cetățean al Republicii Moldova;
- b) ești licențiat în drept, științe economice sau în științe tehnice și ai o experiență profesională în unul din domeniile respective de cel puțin 3 ani;
- c) posezi limba de stat;
- d) ai o reputație ireproșabilă;
- e) nu ai antecedente penale;

²⁸ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=133349&lang=ro#

- f) ai urmat programul de formare profesională pentru admiterea în profesia de administrator *(are o durată de 12 luni și constă din instruirea teoretică inițială și stagiul profesional)*²⁹.
- g) ai promovat examenul de calificare în profesia de administrator. *(care constă din probe orale și scrise cu caracter teoretic și practic pentru evaluarea aptitudinilor și capacităților candidatului și este susținut în fața Comisiei de autorizare și disciplină).*

Incompatibilități și restricții

Administratorul este obligat să evite conflictul de interese, care presupune:

- a) relația de rudenie, pe linie dreaptă sau colaterală, dintre administrator și judecătorul care administrează procesul de insolvență, indiferent de gradul de rudenie;
- b) relația de căsătorie între administrator și un judecător al instanței de judecată care administrează procesul de insolvență sau relația de afinitate până la gradul patru inclusiv;
- c) răspunderea subsidiară sau solidară a administratorului și a debitorului;
- d) statutul de creditor sau de debitor al administratorului în raport cu debitorul insolvent;
- e) statutul de asociat, administrator, membru al organului de conducere al debitorului insolvent, deținut de administrator în ultimii 3 ani până la intentarea procesului de insolvență;
- f) statutul de consilier juridic, avocat, auditor sau de contabil al debitorului insolvent, deținut de administrator în ultimii 3 ani până la intentarea procesului de insolvență;
- g) statutul de consilier juridic, avocat, auditor sau contabil al unuia dintre creditori, deținut de administrator în ultimul an până la intentarea procesului de insolvență;

---

²⁹ Pe durata acestui program vei avea statutul de administrator stagiar.

- h) statutul de consilier juridic, avocat, auditor sau contabil al unuia dintre debitorii debitorului insolubil, deținut de administrator în ultimul an până la intentarea procesului de insolabilitate;
- i) relația de căsătorie, afinitate până la gradul IV, rudenie, pe linie dreaptă sau colaterală până la gradul IV, dintre administrator și notarul care gestionează procedura succesorală, creditorii masei succesoriale, moștenitori, alte persoane care obțin drepturi din moștenire, statutul de creditor, debitor, asociat, administrator, membru al organului de conducere în ultimii 3 ani, consilier juridic, avocat, auditor sau de contabil în ultimii 3 ani.

Organele de autoadministrare a profesiei - Uniunea administratorilor autorizați este organul profesional al administratorilor autorizați. Calitatea de membru al Uniunii administratorilor autorizați este o condiție obligatorie pentru exercitarea activității de administrator

Organele Uniunii administratorilor autorizați sunt:

- a) Congresul Uniunii administratorilor autorizați - *constituit din toți membrii Uniunii și care se convoacă, cel puțin, o dată pe an.*
- b) Consiliul Uniunii administratorilor autorizați - *constituit din 7 membri ai Uniunii aleși de către Congresul Uniunii pentru 4 ani, între care un președinte și un vicepreședinte;*
- c) președintele Uniunii administratorilor autorizați - *poate exercita funcția cel mult două mandate consecutive;*
- d) Comisia pentru deontologie și formare profesională – *formată din 5 membri aleși dintre administratorii cu o vechime în profesie de cel puțin 3 ani, pe un termen de 5 ani;*
- e) Comisia de cenzori - *formată din 3 membri, aleși pe un termen de 2 ani.*

Deontologia profesiei

Normele deontologice ale profesiei de administrator sunt stabilite de Codul deontologic al administratorilor autorizați³⁰, care este elaborat și adoptat de Uniunea administratorilor autorizați.

Acest cod impune ca administratorul autorizat să își desfășoare activitatea cu bună-credință și cu respectarea cerințelor unei concurențe loiale

La fel, potrivit acestui act, administratorul autorizat are obligația de a-și menține nivelul de competență în domeniul lor de activitate și de a participa la formarea și dezvoltarea profesională continuă pe parcursul întregii lor activități profesionale

Deontologia profesională impune colegialitatea, ca și principiu, ceea ce înseamnă că relațiile dintre administratorii autorizați să fie bazate pe încredere, spre interesul beneficiarului serviciilor prestate, cât și pe baza criteriului evitării oricărui comportament susceptibil să dăuneze bunei reputații a profesiei.

LEGAL FUN

Insolvența este atunci când creditorul îți ia sacoul, da tu deja ai mutat banii în buzunarul pantalonilor.

Trei businessmani au luat cina într-un restaurant scump. Când vine timpul de achitat nota, toți trei vor să o plătească:

- *Sunt cheltuieli protocolare și le decontez de la firmă - zice primul.*
- *Achit eu – le trec pe un contract cu achiziții publice să-mi restituie statul banii – zice al doilea.*
- *Nu, hotărât, achit eu – săptămâna viitoare depun cerere de intrare în insolvență – zice al treilea.*

---

³⁰ <http://uaam.md/activity-uaam-2/regulations-uaam-2/16-regulamente-uaam/7-codul-deontologic-al-uaam>

www.uaam.md

SURSE VERIDICE:

1. *Legea insolvenței nr. 149 din 29.06.2012, publicată la 14-09-2012 în Monitorul Oficial Nr. 193-197 art. 663*
2. *Legea cu privire la administratorii autorizați nr. 161 din 18.07.2014, publicată la 03-10-2014 în Monitorul Oficial Nr. 293-296 art. 605*

Organizarea activității de mediator

Cine este și ce face mediatorul ? Mediatorul este o persoană terță, atestată în condițiile legii, care asigură desfășurarea procesului de mediere în vederea soluționării unui litigiu dintre părți.

Medierea este modalitatea de soluționare alternativă a litigiilor pe cale amiabilă, în cadrul unui proces structurat, flexibil și confidențial, cu asistența unui sau mai multor mediator³¹;

Avem în republică circa 160 de mediatori în exercițiu.

Activitatea de mediator **este compatibilă cu orice altă profesie sau activitate**, dacă actele legislative care reglementează profesiile sau activitățile respective nu prevăd altfel.

Nota Bene! Mediatorul nu este neapărat și jurist – acesta poate avea și altă pregătire profesională (studii superioare pedagogice, psihologice, economice etc), dar trebuie să fi trecut cursurile de formare ca și mediator.

Mai mult, mediatorul nu este în drept să ofere consultații juridice părților cu privire la litigiul supus medierii. Menirea lui e să ajute părțile să găsească de sine stătător soluții ale problemei, aplicând metode specifice de structurare și dirijare a discuțiilor.

Condițiile de accesare în profesie

Poți deveni mediator dacă îndeplinește cumulativ următoarele condiții:

- a) în privința ta nu este instituită o măsură de ocrotire judiciară sub forma tutelei;
- b) deții diplomă de studii superioare de licență;
- c) nu ai fost condamnat anterior pentru infracțiuni grave, deosebit de grave, excepțional de grave, săvârșite cu intenție;

---

³¹ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=133065&lang=ro#

- d) nu ai antecedente penale pentru infracțiuni ușoare și mai puțin grave;
- e) ai o reputație ireproșabilă;
- f) ești apt, din punct de vedere medical, pentru exercitarea acestei profesii;
- g) ai absolvit cursurile de formare inițială a mediatorilor;
- h) ai susținut examenul de atestare a mediatorilor.

Calitatea de mediator se confirmă prin atestatul eliberat de Ministerul Justiției.

Chiar și un cetățean străin sau apatrid poate dobândi calitatea de mediator în Republica Moldova, dacă corespunde cerințelor prevăzute mai sus.

Incompatibilități și restricții

Dacă, la etapa de inițiere sau pe parcursul procesului de mediere, apare o circumstanță care poate afecta scopul medierii, neutralitatea sau imparțialitatea mediatorului, acesta este obligat să se abțină de la medierea litigiului și să aducă acest fapt la cunoștința părților.

Mediatorul nu este în drept să acționeze în calitate de arbitru în rezolvarea litigiului în care a fost desemnat ca mediator.

Nu poate fi aleasă în calitate de mediator persoana care a reprezentat anterior interesele uneia dintre părți în instanța de judecată sau arbitraj ori a acordat alt gen de asistență în legătură cu obiectul litigiului.

După încetarea procesului de mediere, mediatorul nu poate reprezenta părțile sau una dintre părți la soluționarea în instanța de judecată sau arbitraj a litigiului pentru care a fost desemnat ca mediator.

În cazul în care a fost ales în calitate de mediator un avocat, acesta nu este în drept să accepte asistența sau reprezentarea ulterioară a intereselor oricărei dintre părțile procesului de mediere în legătură cu litigiul mediat.

În cazul în care mediatorul este un notar, acesta nu este în drept să investească cu formulă executorie tranzacția încheiată de părți în procesul medierii.

Potrivit Codului deontologic al mediatorului³², este interzisă cumularea activității de mediator cu alte activități în următoarele cazuri:

- a) ar prejudicia activitatea sa;
- b) ar limita capacitatea de a fi imparțial și neutru;
- c) ar perturba autoritatea sa morală;
- d) este o funcție incompatibilă cu cea de mediator.

Organul profesional - Consiliul de mediere (denumit în continuare Consiliu) este un organ colegial, cu statut de persoană juridică de drept public, instituit în condițiile legii pentru implementarea politicilor în domeniul medierii.

Consiliul este format din 9 membri (5 mediatori și 1 reprezentant al societății civile (aceștia fiind selectați de către Ministerul Justiției, prin concurs public); 1 membru desemnat de Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat; 1 reprezentant al avocaților desemnat de Consiliul Uniunii Avocaților; 1 notar delegat de adunarea generală a notarilor).

Durata mandatului membrilor Consiliului este de 4 ani. Membrii Consiliului nu pot exercita mai mult de două mandate consecutiv. Consiliul se convoacă în ședințe ordinare o dată pe lună. Ședințele Consiliului sînt deliberative în prezența a cel puțin 7 membri.

Deontologia profesiei

Mediatorul este obligat să respecte confidențialitatea informației aflate pînă la începerea și/sau în cadrul procesului de mediere, precum și după suspendarea sau încetarea activității de mediator. Mediatorul este obligat să atenționeze participanții la procesul de mediere asupra obligației de păstrare a confidențialității informației, fiind

---

³² <https://mediere.gov.md/ro/content/codul-deontologic-al-mediatorului-0>

în drept, după caz, să solicite semnarea unui acord sau a unei clauze de confidențialitate.

În procesul medierii, mediatorul nu are dreptul să divulge informațiile de care a luat cunoștință în decursul sesiunilor separate cu părțile și nu are dreptul să discute asemenea informații cu cealaltă parte fără acordul părții vizate.

Mediatorul nu este obligat să respecte confidențialitatea informației de care ia cunoștință în cadrul procesului de mediere atunci când divulgarea informației are drept scop protejarea interesului superior al copilului sau prevenirea și/sau curmarea unei infracțiuni.

Codul deontologic impune mediatorilor obligația să fie independenți, neutri față de dispute și părți și să conducă procesul de mediere într-un mod imparțial.

Mediatorul este obligat să respecte autodeterminarea părților (independența, expunerea liberă), capacitatea părților de a ajunge voluntar la un acord.

LEGAL FUN

Știi cine au fost primii mediatori? *Au fost bătrânii tribului sau ai satului, la care se adresau membrii tribului/locuitorii satului pentru un sfat, o soluție, o conciliere.*

S-ar putea ca și tu să fi făcut o activitate similară cu cea de mediere – când ți-ai ajutat 2 prieteni să rezolve o situație dificilă sau când ai împăcat frățiorii mai mici într-o ceartă pornită sau gata să pornească....

*Care este mașina preferată a mediatorilor?
- Honda Accord!*

 <https://mediere.gov.md>

SURSE VERIDICE:

1. *Legea cu privire la mediere nr. 137 din 03.07.2015, publicată la 21-08-2015 în Monitorul Oficial Nr. 224-233 art. 445*
2. *Codului deontologic al mediatorului, aprobat prin Hotărârea Consiliului de mediere nr.2 din 26.02.2016. <https://mediere.gov.md/ro/documents-terms/hotariri-ale-consiliului-de-mediere?page=11>*

Arbitrajul. Reglementarea statutului de arbitru național și internațional

Ce este arbitrajul? Arbitrajul reprezintă o cale alternativă de soluționare a litigiilor atât de către arbitri numiți pentru fiecare caz aparte (arbitraj ad-hoc), cât și de instituții permanente de arbitraj.

Arbitru-persoană fizică aleasă de părți sau numită în modul stabilit de părți pentru soluționarea prin arbitraj a litigiului. Poate face obiectul unei convenții arbitrale orice drept patrimonial.

O convenție arbitrală cu privire la drepturi nepatrimoniale poate avea efecte juridice în măsura în care părțile sunt îndreptățite să încheie o tranzacție cu privire la obiectul aceluși litigiu.

Pretențiile care țin de dreptul familiei, pretențiile izvorâte din contractele de locațiune (chirie) a încăperilor de locuit, inclusiv litigiile cu privire la încheierea, validitatea, încetarea și calificarea unor astfel de contracte, pretențiile și drepturile patrimoniale cu privire la locuințe **nu pot face obiectul unei convenții arbitrale.**

Arbitrajul poate fi instituționalizat ca organ permanent pe lângă camere de comerț, burse, uniuni, asociații sau alte organizații, unde funcționează în baza unor regulamente adoptate de acestea, faptul instituționalizării urmând să fie comunicat Curții Supreme de Justiție.³³

Nu pot fi create arbitraje pe lângă autoritățile administrației publice centrale și locale.

³³ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=95607&lang=ro

Condițiile de accedere în profesie

Poate fi arbitru orice persoană fizică având capacitate deplină de exercițiu care și-a dat consimțământul să arbitreze și care, după părerea părții în cauză, este competentă în a soluționa litigiul.

Nu poate fi arbitru persoana care:

- a) se află sub tutelă sau curatelă;
- b) are antecedente penale nestinse;
- c) a pierdut statutul de judecător, avocat, notar, procuror, de ofițer de urmărire penală sau de lucrător al organelor de drept pentru săvârșirea de acțiuni incompatibile cu activitatea sa profesională;
- d) nu poate fi aleasă (numită) în această calitate datorită statutului funcției sale, stabilit de lege.

Părțile sunt libere să stabilească numărul de arbitri și modul lor de numire.

Dacă părțile nu au stabilit numărul de arbitri, litigiul se judecă de către 3 arbitri, câte unul numit de fiecare parte, iar al treilea – supraarbitrul (președintele completului) – desemnat de cei doi arbitri. Părțile sau arbitrii pot decide ca în calitate de supraarbitru să fie desemnat unul dintre arbitrii numiți de părți.

Lista arbitrilor este aprobată de organul pe lângă care s-a înființat arbitrajul, în modul stabilit de acest organ, și are un caracter de recomandare.

În principiu, partea poate numi în calitate de arbitru orice persoană care întrunește exigențele prevăzute de prezenta lege.

Dacă renunță să-și exercite împuternicirile din motive neînțelepte, arbitrul este radiat din lista arbitrilor instituției arbitrale.

Incompatibilități și restricții

Temeiurile și procedura de recuzare a arbitrului.

Dacă acceptă numirea sa în calitate de arbitru, persoana este obligată să dezvăluie până la acceptare orice circumstanță care poate ridica îndoieli justificate asupra imparțialității sau indepen-

denței sale ori de natură să contravină convenției părților. Începând cu data numirii sale și pe parcursul întregii proceduri arbitrale, arbitrul este obligat să dezvăluie fără întârziere părților asemenea circumstanțe, cu excepția cazului când le-a informat anterior despre acestea.

Un arbitru nu poate fi recuzat, decât dacă există o circumstanță de natură să ridice îndoieli justificate asupra imparțialității sau independenței sale sau dacă acesta nu posedă calificările convenite de părți.

O parte nu poate recuza arbitrul pe care l-a numit sau la a cărui numire a participat, decât pentru o cauză despre care a luat cunoștință după numire sau după participare la numire.

Părțile sunt libere să convină asupra procedurii de recuzare a unui arbitru.

Persoanele desemnate ca arbitri practica, de regulă și alte activitatea, având în vedere că cea de arbitru nu este una constantă.

Deontologia profesiei

Arbitrii sunt răspunzători de daune în condițiile legii dacă:

- a) după acceptare, renunță în mod nejustificat la împuternicirile lor;
- b) nu participă fără motiv justificat la judecarea litigiului ori nu pronunță hotărârea în termenul stabilit în hotărârea arbitrală;
- c) nu respectă caracterul confidențial al arbitrajului, publicând sau divulgând date de care iau cunoștință în calitatea de arbitru, fără a avea autorizarea părților;
- d) încalcă în mod flagrant obligațiile ce le revin.

În cazul arbitrajului organizat pe lângă o instituție permanentă, toate atribuțiile ce revin instanței de judecată în temeiul dispozițiilor prezentului capitol le exercită această instituție conform regulamentului său, dacă acest regulament nu prevede altfel.

LEGAL FUN

Știi care ar fi avantajele arbitrajului față de procedura rezolvată prin instanța de judecată?

Costul mai mic al arbitrajului – de regula acesta este mai mic decât costurile suportate pe durata exercitării tuturor căilor de atac ale unei hotărâri judecătorești.

Durata mai redusă a arbitrajului – aceasta se explica și prin lipsa căilor de atac, dar și prin faptul că litigiul e soluționat de persoane/instituție dedicată litigiului. De exemplu, în conformitate cu regulile Asociației Americane de Arbitraj (AAA), un arbitraj în construcții care implică revendicări de 75.000 USD sau mai puțin poate fi tratat ca o procedură rapidă, în care audierea are loc în termen de 45 de zile de la depunerea cazului și o decizie se pronunță în cel mult 14 zile de la finalizarea ședinței³⁴.

Confidențialitatea – un avantaj aparte al arbitrajului este confidențialitatea procesului. Ședințele de judecată, dimpotrivă, sunt, de regulă, publice.

arbitraj.chamber.md/, cacic.amcham.md/

SURSE VERIDICE:

1. *Legea cu privire la arbitraj nr. 23 din 22.02.2008, publicată la 20-05-2008 în Monitorul Oficial Nr. 88-89 art. 314*
2. *Legea cu privire la arbitrajul comercial internațional nr. 24 din 22.02.2008, publicată la 20-05-2008 în Monitorul Oficial Nr. 88-89 art. 316*

---

³⁴ <https://rrpb.ro/litigii/diferente-litigiu-arbitraj/>

Organizarea și activitatea Ministerului Justiției și a Oficiului Avocatului Poporului

Care sunt atribuțiile celor două instituții?

Ministerul Justiției activează conform Hotărârea Guvernului nr. 698 din 30.08.2017 cu privire la organizarea și funcționarea Ministerului Justiției

Ministerul are misiunea de a analiza situația și problemele din domeniile sale de competență, de a elabora politici publice eficiente în domeniile de competență, de a monitoriza calitatea politicilor și actelor normative și de a propune intervenții justificate ale statului care urmează să ofere soluții eficiente în domeniile de competență.

Domeniile de competență ale Ministrului sunt:

- reforma sistemului justiției și de drept;
- creația legislativă și perfecționarea legislației;
- informația juridică, evidența și sistematizarea legislației;
- relații internaționale pe segmentul justiției și drepturilor omului;
- reprezentarea Guvernului la Curtea Europeană a Drepturilor Omului;
- reprezentarea Guvernului în Parlament și la Curtea Constituțională;
- reprezentarea intereselor statului în instanțele judecătorești;
- profesii și servicii juridice;
- politici punitive ale statului;
- administrarea, în limitele stabilite de lege, a instanțelor judecătorești.
- înregistrarea de stat a persoanelor juridice și a întreprinzătorilor individuali;
- organizații necomerciale;
- actele de stare civilă;

- expertiză judiciară;
- anticorupție și integritate
- arhivă și ținerea lucrărilor de secretariat.

Avocatul Poporului (Ombudsman) activează conform Legii cu privire la Avocatul Poporului nr. 54 din 03.04.2014.

Avocatul Poporului asigură respectarea drepturilor și libertăților omului de către autoritățile publice, de către organizații și întreprinderi, indiferent de tipul de proprietate și forma juridică de organizare, și de către persoanele cu funcții de răspundere de toate nivelurile.

Avocatul Poporului contribuie la apărarea drepturilor și libertăților omului prin prevenirea încălcării acestora, prin monitorizarea și raportarea modului de respectare a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului la nivel național, prin perfecționarea legislației ce ține de domeniul drepturilor și libertăților omului, prin colaborarea internațională în acest domeniu, prin promovarea drepturilor și libertăților omului și a mecanismelor de apărare a acestora.

Instituția Avocatul Poporului este constituită din **doi avocați ai poporului**, dintre care **unul** este specializat în problemele de protecție a drepturilor și libertăților copilului.

Instituția Avocatului Poporului este autonomă și independentă față de orice autoritate publică, persoană juridică, indiferent de tipul de proprietate și forma juridică de organizare, și față de orice persoană cu funcție de răspundere de toate nivelurile.

Avocatul Poporului este numit în funcție de Parlament pentru un mandat de 7 ani, care nu poate fi reînnoit.

Avocatul Poporului are dreptul de a fi primit imediat în audiență de către conducătorii tuturor autorităților publice și ale organizațiilor, ale inspectoratelor de poliție și locurilor de detenție din cadrul acestora, ale instituțiilor penitenciare, izolatoarelor de urmărire penală, unităților militare, centrelor de plasament pentru imigranți sau solicitanții de azil, ale instituțiilor care acordă asistență socială, medicală sau psihiatrică, ale instituțiilor speciale de învățământ și de reeducare sau instituțiilor curative și de reeducare a minorilor și ale altor instituții similare.

De asemenea, Avocatul Poporului poate să asiste și să ia cuvântul la ședințele Parlamentului, ale Guvernului, ale Curții Constituționale, ale Consiliului Superior al Magistraturii, ale Consiliului Superior al Procurorilor.

Condițiile de accedere în profesie

Funcția de Avocat al Poporului poate fi deținută de persoana care corespunde următoarelor cerințe:

- a) este cetățean al Republicii Moldova;
- b) nu este supusă unei măsuri de ocrotire judiciare sub forma tutellei;
- c) deține diplomă de licență sau echivalentul acesteia;
- d) are o vechime în muncă de cel puțin 10 ani și o activitate notorie în domeniul apărării și promovării drepturilor omului;
- e) se bucură de o reputație ireproșabilă;
- f) cunoaște limba de stat;
- g) nu are în ultimii 5 ani, în cazierul privind integritatea profesională, înscrisuri cu privire la rezultatul negativ al testului de integritate profesională pentru încălcarea obligației prevăzute la art. 7 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 325 din 23 decembrie 2013 privind evaluarea integrității instituționale.

La funcția de Avocat al Poporului **nu** poate candida persoana care:

- a) are antecedente penale, inclusiv stinse, pentru săvârșirea cu intenție a unei infracțiuni sau a fost absolvită de răspundere penală printr-un act de amnistie sau de grațiere;
- b) a fost concediată sau eliberată din funcție din motive imputabile;
- c) are interdicția de a ocupa o funcție publică sau de demnitate publică, ce derivă dintr-un act de constatare al Autorității Naționale de Integritate.

Oficiul Avocatului Poporului acordă asistență organizatorică, juridică, informațională și tehnică Avocatului Poporului în vederea

exercitării de către acesta a atribuțiilor sale. Personalul Oficiului este compus din funcționari publici, personal de deservire tehnică și alt personal.

Angajații Ministerului Justiției trebuie să corespundă criteriilor stabilite de Legea cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public.

La o funcție publică poate candida persoana care îndeplinește următoarele condiții de bază:

- a) deține cetățenia Republicii Moldova;
- b) posedă limba română și limbile oficiale de comunicare interetnică, vorbite în teritoriul respective, în limitele stabilite de lege;
- c) are capacitate deplină de exercițiu;
- d) nu a împlinit vârsta de 63 de ani;
- e) este aptă, din punct de vedere al stării sănătății, pentru exercitarea funcției publice, conform certificatului medical eliberat de instituția medicală abilitată, dacă pentru funcția respectivă sunt stabilite cerințe speciale de sănătate;
- f) are studiile necesare prevăzute pentru funcția publică respectivă;
- g) în ultimii 5 ani nu a fost destituită dintr-o funcție publică conform art. 64 alin. (1) lit. a), b) și f)³⁵ sau nu i-a încetat contractul individual de muncă pentru motive disciplinare;
- h) nu are antecedente penale nestinse pentru infracțiuni săvârșite cu intenție;
- i) nu este privată de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate, ca pedeapsă de bază sau complementară, ca urmare a sentinței judecătorești definitive prin care s-a dispus această interdicție.
- j) nu are interdicția de a ocupa o funcție publică sau de demnitate publică, ce derivă dintr-un act de constatare al Autorității Naționale de Integritate.

---

³⁵ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=135509&lang=ro#

Incompatibilități și restricții

Angajații Ministerului Justiției și ai Oficiului Avocatului Poporului sunt funcționari publici, respectiv, acestora li se aplică prevederile Legii cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public.³⁶

Calitatea de funcționar public este incompatibilă cu orice altă funcție publică decât cea în care a fost numit.

Funcționarul public nu este în drept să desfășoare alte activități remunerate:

- a) în cadrul autorităților publice, cu excepțiile celor prevăzute de lege;
- b) în funcție de demnitate publică sau în funcție din cadrul cabinetului persoanei care exercită funcție de demnitate publică, cu excepția cazului în care raporturile de serviciu sunt suspendate pe perioada respectivă în condițiile legii;
- c) prin contract individual de muncă sau prin alt contract cu caracter civil, în cadrul societăților comerciale, al cooperativelor, al întreprinderilor de stat sau municipale, precum și al organizațiilor necomerciale, din sectorul public sau privat, a căror activitate este controlată, subordonată sau în anumite privințe este de competența autorității în care acesta este angajat, cu excepția activităților științifice, didactice, de creație, de participare în proiecte de dezvoltare în domeniul de competență în cadrul autorității în care este angajat, de reprezentare a statului în societățile economice și de reprezentare în calitate de membru care nu activează permanent în cadrul organelor colegiale ale autorităților publice autonome. Modul de cumulare a acestor activități cu funcția publică se stabilește de către Guvern;
- d) în calitate de expert antrenat în proiecte implementate peste hotarele țării, cu excepția cazului în care raporturile de serviciu sunt suspendate pe perioada respectivă în condițiile legii;

---

³⁶ *idem*.

e) în calitate de consilier în unitățile administrativ-teritoriale de nivelul întâi și cele de nivelul al doilea, cu excepția cazului în care funcționarul public nu se află în raporturi de serviciu cu subdiviziunile autorităților administrației publice locale de același nivel și din aceeași unitate administrativ-teritorială în care activează.

Funcționarul public nu este în drept să desfășoare activitate de întreprinzător, cu excepția calității de fondator al societății comerciale.

Funcționarul public nu poate fi mandatar al unor terțe persoane în autoritatea publică în care își desfășoară activitatea, inclusiv în ceea ce privește efectuarea unor acte în legătură cu funcția publică pe care o exercită.

Funcționarul public nu poate exercita o funcție publică în subordinea nemijlocită a unei rude directe (părinte, frate, soră, fiu, fiică) sau a unei rude prin afinitate (soț/soție, părinte, frate și soră a soțului/soției) în cadrul aceleiași autorități publice.

Deontologia profesiei

Codul de conduită a funcționarului public reglementează conduita funcționarului public în exercitarea funcției publice.³⁷

Iată doar câteva din restricțiile și normele de conduită impuse de acest Cod:

Funcționarului public îi este interzis să solicite sau să accepte cadouri, servicii, favoruri, invitații sau orice alt avantaj, destinate lui personal sau familiei lui, dacă oferirea sau acordarea lor este legată, în mod direct sau indirect, de îndeplinirea atribuțiilor de serviciu.

Valoarea admisă a cadourilor simbolice, a celor oferite din politețe sau cu prilejul anumitor acțiuni de protocol, suma maximă este de 1000 lei.

Dacă funcționarului public i se propune un cadou, serviciu, favor, invitație sau orice alt avantaj necuvenit, prevăzut la alin. (1), el trebuie să anunțe imediat conducătorul său ierarhic superior despre

---

³⁷ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=107130&lang=ro#

acest fapt și să ia măsurile necesare pentru a-și asigura protecția, printre care:

- a) să refuze cadoul, serviciul, favorul, invitația sau orice alt avantaj necuvenit;
- b) să raporteze imediat această tentativă autorităților competente;
- c) să își desfășoare activitatea corespunzător, în special cea pentru care i s-a oferit cadoul, serviciul, favorul, invitația sau orice alt avantaj necuvenit.

Funcționarul public este obligat:

- a) să evite orice conflict de interese;
- b) să informeze șeful ierarhic sau organul ierarhic superior imediat, dar nu mai târziu de 3 zile de la data constatării, despre conflictul de interese real în care se află;
- c) să nu emită acte administrative, să nu încheie acte juridice, să nu ia sau să nu participe la luarea unor decizii în exercitarea funcției publice până la soluționarea conflictului de interese real.

LEGAL FUN

La finele anului 2021 în Republica Moldova erau peste 15 400 funcționari publici – cu 15% mai mult decât în 2018.³⁸

Câștigul salarial mediu lunar brut în sectorul bugetar pentru anul 2021 a fost de 7 828,6 lei.³⁹

De la proclamarea independenței Republicii Moldova, Alexandru Tănase a fost singura persoană care a deținut de 2 ori funcția de ministru al justiției.

³⁸ <https://www.mold-street.com/?go=news&n=14268>

³⁹ https://statistica.gov.md/ro/statistic_indicator_details/2

Într-o familie de funcționari publici, tatăl nu a putut aduna pachetul de acte necesare pentru a-și pune fiul la ungher.

 justice.gov.md, ombudsman.md/

SURSE VERIDICE:

1. *Hotărârea Guvernului nr. 698 din 30.08.2017 cu privire la organizarea si funcționarea Ministerului Justiției, publicată la 15-09-2017 în Monitorul Oficial Nr. 335-339 art. 824*
2. *Legea cu privire la Avocatul Poporului nr. 54 din 03.04.2014, publicată la 09-05-2014 în Monitorul Oficial Nr. 110-114 art. 278*

Testează-ți cunoștințele!

50 de întrebări grilă pentru a-ți verifica cunoștințele:

1. Este functionar public:
  - a) Grefierul;
  - b) Judecătorul;
  - c) Avocatul.
2. În Republica Moldova justiția se îndeplinește în numele legii:
  - a) de către instanțele de judecată;
  - b) de către instanțele de judecată și Curtea Constituțională;
  - c) de către instanțele de judecată, avocați și procurori.
3. În subordinea CSM funcționează:
  - a) colegiul penal;
  - b) colegiul disciplinar;
  - c) colegiul civil și de contencios administrativ.
4. Testarea cu utilizarea detectorului comportamentului simulat (poligraf) este obligatorie pentru accesarea în toate profesiile juridice:
  - a) Adevărat;
  - b) Fals.
5. Sancțiunea disciplinară care poate fi aplicată judecătorului este:
  - a) retrogradarea în funcție;
  - b) avertismentul;
  - c) amenda.

6. Nu poate candida la funcția de judecător persoana care:
  - a) are antecedente penale;
  - b) are antecedente penale nestinse;
  - c) are antecedente penale pentru infracțiuni în flagrant.

7. Viața, sănătatea și bunurile judecătorului sunt supuse asigurării de stat obligatorii de la bugetul de stat:
  - a) Adevărat;
  - b) Fals.

8. Nu au obligația de a purta roba în timpul ședinței de judecată:
  - a) judecătorii;
  - b) grefieri;
  - c) traducătorii autorizați.

9. Nu au obligația legală de a prezenta declarația de avere și interese personale:
  - a) grefieri;
  - b) judecătorii;
  - c) executorii judecătorești.

10. Distribuția aleatorie a dosarelor în instanța de judecată se realizează:
  - a) prin dispoziția președintelui instanței de judecată;
  - b) printr-un program automatizat,
  - c) conform cererilor judecătorilor instanței și în funcție de volumul lor de lucru.

11. Grefierul nu poate, în condițiile legii, activa în instanța judecătorească în care fratele său are funcția de asistent judiciar:
  - a) Adevărat;
  - b) Fals.

12. Funcția de procuror nu este compatibilă cu cea de profesor al unui gimnaziu:
- a) Adevărat;
  - b) Fals.
13. Instanța de judecată poate avea mai multe sedii.
- a) Adevărat;
  - b) Fals.
14. Numirea în funcție a judecătorului în judecătoria Cimișlia se face prin:
- a) ordinul președintelui judecătoriei Cimișlia;
  - b) decretul președintelui țării;
  - c) ordinul CSM.
15. Hotărârile judecătorești se publică pe pagina web a instanței judecătorești:
- a) doar la cererea participanților la proces;
  - b) prin grija asistentului judiciar, după depersonalizarea lor;
  - c) doar dacă există acordul expres al tuturor părților procesului de judecată în acest sens, dat pînă la pronunțarea hotărârii.
16. Toate profesiile juridice dețin legitimație:
- a) Da;
  - b) Nu.
18. Procurorul este persoana cu funcție de demnitate publică:
- a) Adevărat;
  - b) Fals.

19. Din echipa judecătorului fac parte:
- a) grefier, asistent judiciar;
  - b) asistent judiciar, traducător;
  - c) grefier, interpret.
20. Pentru a accede la funcția de asistent judiciar este necesar cel puțin 1 an stagiu de muncă:
- a) Adevărat;
  - b) Fals.
21. Ministerul de interne al Japoniei vrea să ofere o distincție de stat unui ofițer de informații din Republica Moldova, pentru că acela, fiind în vacanță în acea țară, a salvat un copil de la înec. Pentru a o primi, ofițerul de informații:
- a) are nevoie de acordul președintelui țării;
  - b) are nevoie de acordul directorului SIS;
  - c) nu are nevoie de acordul nimănui.
22. Subdiviziunea specializată IGP, care se ocupă de pregătirea specială a câinilor de serviciu, câinilor-detectori, se numește:
- a) Inspectoratul de investigații;
  - b) Direcția Cinologică;
  - c) Centrul tehnico-criminalistic și de expertize judiciare.
23. Ion, un tânăr care are 20 de ani, care este deținător al titlului de licențiat în drept și este cetățean al Republicii Moldova și al României, dar a dat dovadă de acte de devotament față de Republica Moldova, poate fi angajat în funcția de ofițer de informații?
- a) Nu, din cauza vârstei;
  - b) Nu, din cauza cetățeniei altui stat;
  - c) Nu, din cauza vârstei și a cetățeniei altui stat.

24. UNEJ este:
- a) o asociație profesională benevolă;
  - b) o asociație obștească;
  - c) o asociație profesională obligatorie;
  - d) o organizație comercială;
25. Calitatea de membru al UNEJ apare:
- a) din momentul eliberării licenței de executor judecătoresc,
  - b) din momentul admiterii în calitate de executor judecătoresc stagiar;
  - c) din momentul investirii în funcție;
  - d) din momentul achitării primei sume a contribuției lunare obligatorii;
26. Membri ai UNEJ sunt:
- a) toți executorii judecătorești;
  - b) toți executorii judecătorești, cu excepția celor a căror activitate este suspendată;
  - c) executorii judecătorești și membrii organelor de autoadministrare;
  - d) executorii judecătorești și reprezentanții altor profesii libere (avocați, notari etc.)
27. UNEJ a fost constituită prin:
- a) decizia I Congres al executorilor judecătorești,
  - b) decizia Consiliului executorilor judecătorești,
  - c) lege;
  - d) decizia a 2/3 din numărul total de executori judecătorești.
28. Președintele UNEJ:
- a) poate fi orice executor judecătoresc;
  - b) poate fi un executor care are o vechime în funcție de 7 ani;

- c) poate fi un executor care are o vechime în funcție de 5 ani;
  - d) poate fi orice persoană.
29. Secretarul general al UNEJ poate fi:
- a) orice persoană care are experiență de lucru în domeniul executării silite;
  - b) orice persoană care deține licența pentru activitatea de executor judecătoresc;
  - c) persoana care are studii superioare juridice sau economice;
  - d) persoana care are studii superioare și o vechime de muncă mai mare de 3 ani.
30. Nu poate fi membru al Colegiului disciplinar:
- a) executorul judecătoresc care are o vechime de muncă mai mică de 2 ani;
  - b) executorul judecătoresc căruia i-au fost aplicate sancțiuni disciplinare în ultimii 3 ani;
  - c) executorul judecătoresc membru al comisiei de licențiere;
  - d) executorul judecătoresc căruia i-au fost aplicate sancțiuni disciplinare în ultimul 1 an.
31. Circumscripțiile de activitate ale Camerelor teritoriale sunt stabilite de:
- a) Congres;
  - b) Președintele UNEJ;
  - c) Ministrul Justiției;
  - d) Consiliu.
32. Arbitrul este:
- a) persoana care este un angajat al instanței de judecată;
  - b) obligatoriu o persoană juridică;

- c) persoană fizică aleasă de părți pentru soluționarea prin arbitraj a litigiului.
33. Pentru a fi arbitru, persoana urmează:
- să dețină cetățenia Republicii Moldova,
  - să dețină studii superioare juridice,
  - să nu aibă antecedente penale nestinse.
34. Arbitrajele nu pot fi instituite pe lângă:
- asociații;
  - agenții publice;
  - uniuni.
35. Avocatul este:
- Funcționar public;
  - Liber profesionist;
  - Antreprenor.
36. Efectuarea stagiului profesional în calitate de avocat stagiar:
- Este obligatorie pentru toate persoanele care intenționează să devină avocați;
  - Este facultativă, în funcție de recomandările și reputația pe care o are persoana;
  - Nu este necesară dacă persoana are o vechime de 12 ani în funcție de procuror.
37. Durata maximă a stagiului profesional pentru un avocat stagiar este de:
- 12 luni;
  - 18 luni;
  - 24 luni.

38. *litigiu reprezintă:*
- a) o ceartă dintre două persoane fizice;
  - b) o modalitate de soluționare alternativă a litigiilor;
  - c) un conflict izvorât din raporturi juridice civile;
  - d) o înțelegere între părți.
39. Părțile nu sunt libere să stabilească numărul de arbitri și modul lor de numire.
- a) Adevărat.
  - b) Fals
40. Mediatorul este:
- a) persoana care oferă soluții părților aflate într-un conflict;
  - b) persoana care ajută părțile unui conflict să găsească soluții;
  - c) persoana care impune o soluție anume părților aflate în conflict.
41. Pentru a fi mediator, persoana urmează să:
- a) dețină cetățenia Republicii Moldova;
  - b) dețină studii superioare de licență;
  - c) să efectueze stagiul la un mediator.
42. Consiliul de mediere este format din:
- a) 7 membri - mediatori;
  - b) 5 membri mediatori și 2 membri selectați de Ministerul Justiției;
  - c) 9 membri.
43. Persoana care deține cetățenia altui stat nu poate candida la o funcție publică în cadrul Oficiului Avocatului Poporului:
- a) Fals;
  - b) Adevărat.

44. Marcați atribuția care nu este specifică Avocatului Poporului:
- a) monitorizarea respectării drepturilor și a libertăților fundamentale ale omului la nivel național;
  - b) reprezentarea în instanța de judecată a intereselor unui soț în caz de divorț;
  - c) perfecționarea legislației ce ține de domeniul drepturilor și libertăților omului.
45. În republică avem:
- a) Un Avocat al poporului;
  - b) Doi Avocați ai Poporului;
  - c) peste 4000 de Avocați ai Poporului.
46. Arbitru este:
- a) o persoană fizică aleasă de părți;
  - b) e o persoană cu funcție publică;
  - c) o persoană juridică aleasă de părți;
  - d) o persoană fără studii juridice.
47. Dacă părțile nu au stabilit numărul de arbitri, litigiul se judecă de către:
- a) un arbitru
  - b) doi arbitri
  - c) trei arbitri
  - d) patru arbitri
48. Rolul arbitrului este:
- a) de a facilita un dialog;
  - b) de a scrie o hotărâre în litigiu;
  - c) de a încheia o tranzacție de împăcare;
  - d) de a emite o sentință.

49. Posibilitatea de a combate și discuta orice element de fapt și de drept:
- a) principiul egalității;
  - b) principiul legalității
  - c) principiul contradictorialității;
  - d) principiul independenței.
50. Arbitrajul poate fi instituționalizat și extraconvențional:
- a) Adevărat;
  - b) Fals.

Cum și ce cred semenii tăi - Aleea Eseelor!

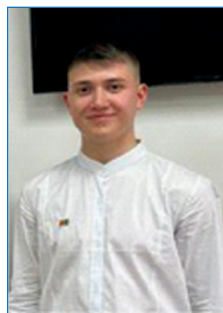
Noi, autorii acestui ghid, am avut privilegiul de a lucra cu adolescenți cu vârste cuprinse între 15 și 18 ani din raionul Soroca, ajutându-i să exploreze și să înțeleagă mai bine diferite opțiuni de carieră. Unul dintre domeniile de interes pentru acești tineri promițători a fost dreptul și profesiile juridice. Împreună, am discutat despre provocările, responsabilitățile și satisfacțiile implicate în această carieră.

Aceste eseuri sunt doar câteva din perspectivele adolescentine care au participat la discuțiile noastre. Au evidențiat pasiunea și dedicarea tinerilor pentru domeniul juridic și au potențialul lor de a face diferență semnificativă în societatea noastră prin alegerea unei profesii în acest domeniu. A fost o experiență minunată să le ofere acestor adolescenți oportunitatea de a-și exprima viziunile și aspirațiile legate de cariera lor.

Am cerut adolescenților să scrie eseuri despre una dintre profesiile juridice care i-a fascinat cel mai mult și despre cum ar vedea ei rolul lor în această profesie. Iată câteva fragmente din aceste eseuri:

CE ESTE JUSTIȚIA PENTRU UN ADOLESCENT?

**Cătălin MUSCINSCHI,
I.P.L.T „Constantin Stere”**

Justiția este un concept esențial în societatea noastră, reprezentând coloana vertebrală a echilibrului și a egalității sociale. Pentru adolescenți, care se află într-o perioadă sensibilă a dezvoltării lor, înțelegerea justiției joacă un rol crucial în formarea lor ca indivizi responsabili și conștienți de valorile morale.

Pentru un adolescent, justiția înseamnă corectitudine și egalitate. Este conștient de nedreptățile și inechitățile din jurul său și dorește să trăiască într-o lume în care fiecare individ este tratat cu respect și drepturile fiecăruia sunt protejate. Adesea, adolescenții manifestă un simț puternic al dreptății și își doresc să vadă pe cei care comit acte nedrepte, fiind aduși în fața consecințelor potrivite. În ochii lor, justiția este o cale de a asigura ordinea și stabilitatea societății cu toate acestea, adolescența este o perioadă a schimbărilor și dezvoltării, iar înțelegerea lor despre justiție poate fi în continuă evoluție. Adesea, ei găsesc dificultăți în aplicarea unor concepte abstracte ale justiției la situații concrete din viața lor de zi cu zi. Pot apărea tendințe de gândire rigidă, în care regulile sunt aplicate fără a se lua în considerare circumstanțele individuale sau perspectiva celorlalți implicați. De asemenea, adolescenții pot fi influențați de factori culturali și de mediu, care le pot modela percepția privind justiția. În funcție de contextul în care cresc, adolescenții pot dezvolta înțelesuri diferite despre ceea ce este corect și nedrept, fapt care poate crea tensiuni și conflicte în societate. Educația în domeniul justiției joacă un rol crucial în dezvoltarea unei înțelegeri echilibrate și mature a acestui concept pentru adolescenți. Prin in-

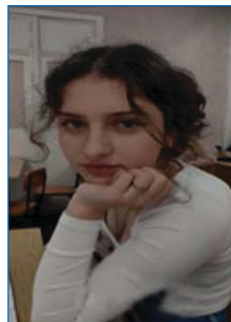
termeniul educației, adolescenții pot învăța să își evalueze propriile judecăți, să ia în considerare punctele de vedere ale celorlalți și să înțeleagă complexitatea unor situații dificile. Astfel în societatea noastră a Republicii Moldova este binevenită tendința de a implementa cât mai multe proiecte educative cu caracter juridic ,cum ar fi Joboteca Juridica și PE Scurt ,proiecte cu brio realizate de către Centrul de Leadership în Justiție.

În școli și comunități, dialogul deschis despre justiție și valorile morale poate ajuta adolescenții să-și dezvolte gândirea critică și empatia față de ceilalți. De asemenea, implicarea în activități care promovează drepturile omului și egalitatea poate consolida convingerile lor cu privire la importanța justiției în societate.

Justiția pentru un adolescent înseamnă corectitudine, egalitate și respect față de toți membrii societății. Înțelegerea sa despre justiție poate fi influențată de experiențe personale și de contextul în care trăiește. Cu toate acestea, prin educație și dialog deschis, adolescenții pot dezvolta o perspectivă mai echilibrată și mai empatică asupra justiției, ceea ce îi va ajuta să devină cetățeni responsabili și implicați în construirea unei societăți mai drepte și mai armonioase. Investiția în educarea adolescenților în domeniul justiției este esențială pentru construirea unei lumi mai bune, în care fiecare individ să poată trăi într-un mediu sigur, cu respect față de drepturile lor fundamentale.

CUM ÎNȚELEG EU JUSTIȚIA?

Ionela ZABULICA,
Colegiul „Mihai Eminescu“

Justiția este adevăr în acțiune, așadar într-o societate democratică, justiția trebuie să se bazeze pe fapte și dovezi, iar deciziile trebuie să fie fundamentate pe principii de drept și corectitudine. Prin aplicarea justiției în mod imparțial și transparent, se urmărește obținerea adevărului și asigurarea unui tratament echitabil pentru toți cetățenii.

Justiția este un concept complex și fundamental într-o societate democratică, reprezentând principiul conform căruia fiecare individ trebuie să beneficieze de un tratament echitabil și corect în fața legii. Pentru mine, justiția înseamnă respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor, asigurarea egalității în fața legii și aplicarea acesteia în mod imparțial și transparent. În primul rând, justiția presupune respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor. Fiecare individ are dreptul la viață, libertate, proprietate și la un proces echitabil. Justiția trebuie să garanteze că aceste drepturi sunt protejate și respectate de către toți membrii societății, indiferent de statutul lor social, rasă, religie sau orientare sexuală. În al doilea rând, justiția implică asigurarea egalității în fața legii. Toți cetățenii trebuie să fie tratați în mod egal și să beneficieze de aceleași drepturi și obligații. Justiția nu trebuie să facă discriminări și să ofere privilegii sau favoruri unei anumite categorii de persoane. Fiecare individ ar trebui să aibă acces la justiție și să beneficieze de aceleași șanse de a-și susține cauza în fața instanțelor de judecată. În al treilea rând, justiția presupune aplicarea legii în mod imparțial și transparent. Instanțele de judecată trebuie să fie independente și să

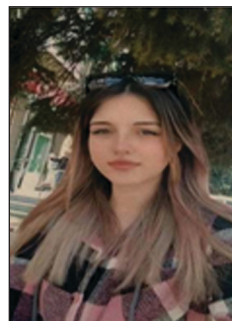
a acționeze în conformitate cu legea, fără a fi influențate de presiuni politice sau economice. Deciziile judecătorești trebuie să fie motivate și argumentate în mod clar și să fie accesibile publicului. De asemenea, justiția trebuie să fie eficientă și să ofere soluții rapide și echitabile în rezolvarea litigiilor. Pentru mine, justiția nu se rezumă doar la sistemul judiciar, ci implică și respectarea principiilor de drept în toate domeniile vieții sociale. Instituțiile statului, administrația publică, poliția și alte autorități trebuie să acționeze în conformitate cu legea și să respecte drepturile cetățenilor. Justiția presupune responsabilitatea fiecărui individ de a respecta legea și de a acționa în mod etic și corect în relațiile cu ceilalți membri ai societății. Pentru tineri însă justiția nu se limitează doar la procesele judiciare, ci implică și educația și prevenirea infracționalității. Aceștia consideră că investițiile în educație și în programe sociale pot preveni infracțiunile și pot contribui la construirea unei societăți mai juste și mai sigure. Acesta, în viziunea tinerilor, este un concept complex care implică respectarea drepturilor fundamentale ale individului, egalitatea și corectitudinea. Tinerii cer o justiție transparentă, imparțială și eficientă, care să se bazeze pe fapte și dovezi. Prin implicarea lor activă în dezbaterile sociale și politice, tinerii pot contribui la reformarea sistemului judiciar și la construirea unei societăți mai echitabile și mai demne. O justiție corectă și imparțială contribuie la creșterea încrederii cetățenilor în sistemul judiciar și în statul de drept. Când oamenii au încredere că vor fi tratați echitabil și că drepturile lor vor fi respectate, se simt mai în siguranță și mai protejați. O justiție corectă poate contribui la reducerea infracționalității prin aplicarea consecventă a legii și pedepsirea celor vinovați. Când oamenii văd că infractorii sunt aduși în fața justiției și li se aplică pedepse adecvate, acest lucru poate descuraja comiterea infracțiunilor și poate contribui la menținerea unui climat de siguranță în societate. De asemenea o justiție corectă și eficientă poate contribui la menținerea stabilității sociale și politice. Când cetățenii au încredere în sistemul judiciar și în capacitatea acestuia de a rezolva litigiile și de a administra justiția, se reduc tensiunile și conflictelor sociale.

În concluzie, justiția reprezintă un pilon fundamental al unei societăți democratice, asigurând respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor. Aceasta implică respectarea principiilor de drept, egalitatea în fața legii și aplicarea acestora în mod imparțial și transparent. Pentru a avea o societate justă, este necesară implicarea și responsabilitatea fiecărui individ în respectarea legii și promovarea valorilor etice și morale.

ROLUL SISTEMULUI JUDECĂTORESC ÎN SOCIETATE

Victoria VOZNEAC,
Colegiul „Mihai Eminescu” din Soroca

***Motto:** „Dreptatea este victoria adevărului
în lupta cu minciuna “*

Sistemul Judecătoresc sau judiciar are un rol foarte important și anume vorbind despre aplicarea corectă a legilor, de asemenea și sancționarea pentru nerespectarea acestora.

Este de marcat faptul că, principalul magistrat care prezidează procedurile judiciare este numit în funcție de Judecător. La rândul său el este obligat să cunoască foarte bine legislația, în special, dacă acesta activează în sistemul Judecătoresc, dând dovadă de capacitate, cunoștințe, pentru a putea fi un exemplu în societate. La drept vorbind orice cetățean are dreptul la un judecător competent, neprofesionist în ceea ce privește luarea unor decizii corecte în viața oricărui. Justiția se înfăptuiește prin intermediul următoarelor instanțe judecătorești cum ar fi : Curtea Supremă de Justiție (CSJ), Curțile de Apel (CA) și Judecătorii. Este de recunoscut faptul că fiecare cetățean beneficiază de drepturi mai ales din partea instanțelor judecătorești pentru a-și apăra propriile sale interese și acuzarea celui care îi încalcă acest drept.

În special, persoana care consideră că nu este vinovată, se poate dovedi nevinovăția acestuia în mod legal în baza sentinței instanței judecătorești. În sistemul Judecătoresc judecarea cauzelor are loc în proces penal și procesul civil. Participanții ai procesului penal este avocatul care reprezintă părțile, vorbind despre părțile în procesul penal fiind inculpatul, partea civilă și partea responsabi-

lă, subiecții procesuali principali sunt suspectul și persoana vătămată iar alți subiecți procesuali mai pot fi și martorul, expertul, interpretul, agentul procedural, organele speciale de constatare, de asemenea și alte organe prevăzute de lege. La procesul civil fac parte deja părțile, persoanele care au conflictul între ei, procurorul, petiționarii și alte părți. Instanța este constituită ca urmare din greșier, magistratul -asistent, procurorul ,avocatul, asistentul judiciar, interpretul, traducătorul. De cunoscut faptul ca ședința de judecată la fel poate fi înregistrată audio sau video.

Menționez ideea că orice persoană ce face parte din sistemul Judecătoresc, trebuie să dispună de o ținută vestimentară mult mai decentă, în special, Judecătorii poartă o mantie lungă, neagră și insigne cu imaginea Stemei de Stat. Fiecare din ei dispun de anumite drepturi și obligații care trebuie puse în prim -plan pentru a le respecta.

SISTEMUL INSTANȚELOR DE JUDECĂTĂ

Ana SANDU,
Colegiul „Mihai Eminescu” din Soroca

Sistemul instanțelor judecătorești este o componentă cheie a sistemului judiciar al unei țări și are rolul de a soluționa litigiile și de a administra justiția.

Instanțele de judecată reprezintă structurile juridice specializate în soluționarea litigiilor și aplicarea legii într-un sistem juridic. Acestea sunt responsabile de aplicarea justiției și luarea deciziilor în conformitate cu legea.

În majoritatea sistemelor juridice, există mai multe niveluri de instanțe, ierarhizate în funcție de competență și autoritate. În Republica Moldova, sistemul instanțelor de judecată este structurat astfel:

- Judecătoria de fond (locală);
- Curtea de Apel;
- Curtea Supremă de Justiție;
- CEDO (la nivel internațional).

Judecătoriile de fond sunt primele instanțe în care se judecă un caz. Aici se analizează probele și se ia o decizie în ceea ce privește vinovăția sau nevinovăția acuzaților. În Republica Moldova regăsim 15 judecătoria de fond.

Curțile de Apel sunt instanțe la care părțile nemulțumite de deciziile luate în prima instanță pot solicita revizuirea cazului. Aceste instanțe verifică legalitatea și corectitudinea deciziilor luate în instanță inferioară. În Republica Moldova sunt 4 Curți de Apel: în Chișinău, Cahul, Comrat și Bălți.

Curtea Supremă de Justiție este instanța supremă din Republica Moldova. Curtea Supremă de Justiție are competența de a revizui hotărârile pronunțate de Curtea de Apel și de a soluționa alte cauze de importanță națională. De asemenea, Curtea Supremă de Justiție interpretează legislația și emite decizii cu caracter obligatoriu pentru celelalte instanțe.

CEDO (Curtea Europeană a Drepturilor Omului) este o instanță internațională înființată în cadrul Consiliului Europei, care se ocupă de aplicarea și interpretarea Convenției Europene a Drepturilor Omului (CEDO). Aceasta este situată la Strasbourg, Franța, și are jurisdicție asupra statelor membre ale Consiliului Europei.

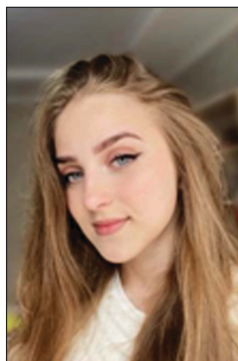
Sistemul instanțelor judecătorești poate varia în funcție de țară și de sistemul juridic specific. Fiecare țară poate avea propriile sale reguli și proceduri judiciare.

Rolul instanțelor este de a asigura aplicarea justiției și de a soluționa litigiile în mod echitabil și imparțial, luând în considerare faptele și legea aplicabilă.

Este important de menționat că independența și imparțialitatea sistemului judiciar sunt aspecte fundamentale pentru asigurarea statului de drept și a justiției în Republica Moldova.

JUDECĂTORII: PILONI AI JUSTIȚIEI ÎN SOCIETATE. STATUTUL JUDECĂTORULUI

**Andreea POPESCU,
Colegiul „Mihai Eminescu” din Soroca**

Judecătorul este farul care luminează calea justiției în întunericul nedreptății. Statutul judecătorului și rolul său sunt vitale pentru asigurarea unui proces echitabil și a respectării drepturilor individuale într-o societate democratică. În acest eseu, vom explora statutul judecătorului și impactul său în aplicarea legii, analizând importanța imparțialității și responsabilității acestuia în sala de judecată.

În general, un judecător este un oficial al sistemului judiciar care are autoritatea de a aplica legea și de a pronunța hotărâri într-un proces judiciar. Judecătorii sunt în mod obișnuit numiți în funcție și sunt obligați să fie imparțiali și independenți în exercitarea funcției lor. În primul rând, judecătorii sunt numiți pentru a ocupa o poziție în sistemul judiciar. Procesul de numire poate varia de la o țară la alta, dar în general se bazează pe criterii precum competența juridică, experiența profesională și integritatea morală. Alegerea și numirea judecătorilor trebuie să fie un proces transparent și imparțial pentru a asigura independența și credibilitatea sistemului judiciar.

În primul rând, statutul judecătorului se bazează pe principiul imparțialității. Judecătorii trebuie să fie neutri și obiectivi în evaluarea probelor și argumentelor prezentate în fața lor. Ei trebuie să separe emoțiile și influențele personale de procesul de luare a deciziilor și să se concentreze exclusiv pe aplicarea corectă a legii. Acest statut imparțial le oferă judecătorilor autoritatea de a fi ar-

bitri obiectivi și echitabili în rezolvarea conflictelor și în protejarea drepturilor și libertăților cetățenilor.

În al doilea rând, judecătorul are un rol crucial în interpretarea și aplicarea legii. El este responsabil de interpretarea și aplicarea prevederilor legislative în situațiile specifice care i se supun. Prin urmare, judecătorii trebuie să fie bine pregătiți în domeniul juridic și să aibă cunoștințe solide despre legislație și jurisprudență. Prin intermediul deciziilor lor, judecătorii stabilesc standarde și precedent pentru alte cazuri similare, influențând astfel evoluția jurisprudenței.

Prin imparțialitatea și cunoștințele lor juridice, judecătorii oferă un cadru în care litigiile pot fi rezolvate în mod corect și echitabil. Prin interpretarea și aplicarea legii, ei contribuie la stabilirea unor standarde clare și la consolidarea principiilor justiției. Este crucial ca statul și rolul judecătorului să fie protejate și respectate într-o societate democratică, deoarece ele sunt fundamentale pentru un sistem juridic funcțional și pentru instaurarea unei justiții adecvate.

Într-un cuvânt, judecătorul este o figură centrală în sistemul juridic, având responsabilitatea de a aplica legea cu imparțialitate și competență. Fără statutul și rolul judecătorului, nu ar exista un sistem juridic coerent și încredere în justiție ar fi afectată în mod semnificativ. Judecătorul este gardianul porții dreptății, asigurându-se că doar adevărul și legea pot trece de ea. Informațiile au fost redactate în baza legii nr.544 capitolul I din Legislația Republicii Moldova.

ASISTENTUL JUDICIAR ȘI ATRIBUȚIILE ACESTUIA

**Victoria BRANIȘTE,
IP Gimnaziul Racovăț**

Un asistent judiciar este o persoană care oferă sprijin și asistență judecătorului în timpul ședințelor de judecată și în timpul pregătirii cazurilor. Atribuțiile unui asemenea asistent pot varia în funcție de instanță și țară, dar, în general, pot include următoarele:

1. **Întocmirea cauzei:** asistentul judiciar examinează dosarul cauzei, studiază actele furnizate, analizează faptele și legea aplicabilă. El poate, de asemenea, să efectueze cercetări preliminare, să colecteze probe suplimentare și să pregătească acte judiciare.
2. **Participarea la ședințele de judecată:** un asistent judiciar este prezent la ședințele de judecată și este responsabil cu pregătirea tuturor materialelor și documentelor necesare. El poate asista judecătorul în înregistrarea probelor primite, întocmirea procesului-verbal și în pregătirea hotărârilor judecătorești.
3. **Studiul practicii juridice:** asistentul de judecată este angajat în studiul jurisprudenței, deciziilor și precedentelor, pentru a fi la curent cu tendințele actuale și cu normele de drept aplicabile. Acest lucru îl ajută pe judecător să ia decizii în cunoștință de cauză și să aplice legea în mod corect.
4. **Asistență pentru litigii:** un asistent judiciar poate îndeplini sarcini administrative, cum ar fi pregătirea ordonanțelor

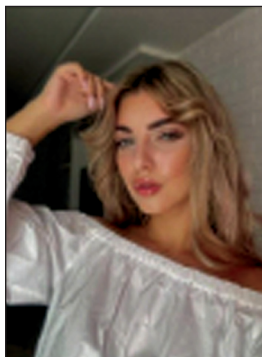
judecătorești, trimiterea notificărilor, depunerea documentelor primite și menținerea statisticilor instanței.

5. Sfatul judecătorului: asistentul judecătorului poate oferi sfaturi judecătorului prin evidențierea specificului cauzei, furnizarea de informații juridice și analizarea posibilelor consecințe ale diferitelor decizii.
6. Conformitate etică: asistentul judiciar trebuie să mențină standarde înalte de etică și confidențialitate prin nedezvăluirea informațiilor despre cazurile legate de litigii.

În general, un asistent judiciar îndeplinește o serie de sarcini menite să faciliteze munca unui judecător și să asigure un proces de judecată eficient și mai echitabil.

CE FACE UN GREFIER?

**Irina DOBROVOLSCAIA,
Colegiul „Mihai Eminescu” din Soroca**

Grefierul este un funcționar judecătoresc, însărcinat cu înregistrarea dezbaterilor instanței, cu redactarea hotărârilor, cu întocmirea, păstrarea și comunicarea actelor de procedură. Respectiv, grefierul este persoana cheie în procesul de înfăptuire a justiției, garantând un proces echitabil.

În acest context, grefierii joacă un rol crucial, fiind adesea considerați coloana vertebrală a sistemului judiciar. Acești profesioniști discreți, dar indispensabili, au responsabilitatea de a sprijini buna funcționare a instanțelor și de a asigura integritatea și eficiența procesului judiciar. În acest eseu, vom explora detaliat activitățile și atribuțiile unui grefier, evidențiind importanța lor în cadrul sistemului de justiție. Una dintre ocupațiile grefierului ar fi asistență în sala de judecată. Grefierul este prezent în sala de judecată pentru a asista judecătorul în timpul ședințelor de judecată. Aceasta implică înregistrarea și păstrarea unui protocol precis al tuturor acțiunilor și deciziilor luate în timpul procesului. Grefierul este responsabil de redactarea proceselor verbale, transcrierea mărturiilor și înregistrarea hotărârilor judecătorești. Prin aceste acțiuni, grefierul contribuie la garantarea transparenței și corectitudinii procedurilor judiciare.

Un alt aspect esențial al muncii unui grefier este administrarea dosarelor judiciare. Grefierii sunt responsabili de înregistrarea, clasificarea și arhivarea dosarelor în mod corespunzător. Aceștia asigură că toate documentele și probele relevante sunt gestionate cu precizie

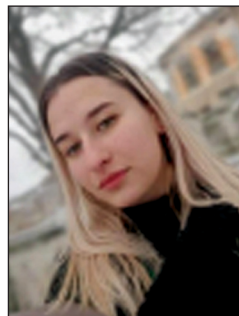
și că dosarele sunt păstrate în condiții de siguranță. Grefierii trebuie să se asigure că dosarele sunt disponibile la cererea judecătorului sau a părților implicate în proces, facilitând astfel desfășurarea eficientă a ședințelor judiciare. Grefierii îndeplinesc, de asemenea, un rol important în asistența publicului și a părților implicate în procesele judiciare. Aceștia pot oferi informații cu privire la termenele de judecată, procedurile de depunere a documentelor sau orice alte detalii legate de cazurile aflate pe rolul instanței. Grefierii facilitează interacțiunea între instanță și public, răspunzând întrebărilor și oferind clarificări necesare.

În unele cazuri, grefierii sunt implicați și în procesul de executare a hotărârilor judecătorești. Aceasta înseamnă că ei trebuie să se asigure că hotărârile judecătorești sunt puse în aplicare, în conformitate cu prevederile legale. Ei pot colabora cu alți funcționari judiciari și instituții, precum executorii judecătorești sau poliția, pentru a asigura respectarea și implementarea deciziilor instanței.

În concluzie, grefierii reprezintă o verigă vitală în cadrul sistemului judiciar, susținând administrarea justiției și funcționarea eficientă a instanțelor. Activitățile și atribuțiile lor, de la asistența în sala de judecată și administrarea dosarelor până la interacțiunea cu publicul și executarea hotărârilor judecătorești, contribuie la asigurarea unui proces judiciar corect și echitabil. Prin munca lor profesionistă și discreția cu care își desfășoară activitatea, grefierii susțin principiile fundamentale ale statului de drept și reprezintă o piesă esențială în puzzle-ul justiției.

PROCURATURA – ROLUL ACESTEIA ÎN EFECTUAREA JUSTIȚIEI

Daniela MALINCHI,
Colegiul „Eminescu” din Soroca

Hans Kelsen menționează următoarele: „Căutarea justiției înseamnă căutarea eternă a fericirii umane. Justiția e fericirea socială, garantată de ordinea socială. Din clasamentul organelor de drept care contribuie la respectarea ordinii de drept face parte și **PROCURATURA** – o instituție publică în cadrul autorității judecătorești care, în procedurile penale și în alte proceduri prevăzute de lege, contribuie la efectuarea justiției, apărarea drepturilor și intereselor legitime ale persoanei și ale societății.

În cadrul acestei instituții activează **PROCURORUL** - persoana publică care exercită atribuțiile Procuraturii, prevăzute de Constituție, de Lege Nr. 3 din 25-02-2016 cu privire la Procuratură.

Procuratura și angajații acestei instituții, conduc și exercită urmărirea penală și reprezintă învinuirea în instanța de judecată; asigură asistența juridică; organizează, conduc și controlează activitatea organelor de urmărire penală în cadrul procesului penal; pornesc, examinează și participă la judecarea cauzelor.

Pentru îndeplinirea corectă a justiției, procurorul se conduce de prevederile Codului Penal și Codului de procedură penală. Legea penală apără împotriva infracțiunilor, persoana, drepturile și libertățile acesteia, pacea și securitatea omenirii, precum și întreaga ordine de drept.

Sunt de părerea că, procurorii sunt cei care poartă o responsabilitate față de menținerea condițiilor pentru ca actul de justiție

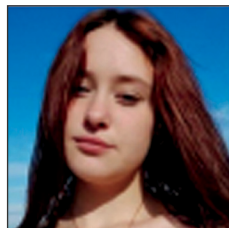
penală să se îndeplinească în baza prevederilor legale. Procurorii au de îndeplinit o misiune asumată în fața legii, în fața societății – să contribuie la apărarea drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale persoanei, societății și ale statului.

Este important să menționăm că, pentru îndeplinirea atribuțiilor, procurorii trebuie să-și exercite sarcinile în mod corect, consecvent și rapid, contribuind astfel la asigurarea unui proces echitabil și a bunei funcționări a sistemului de justiție penală. Respectiv, transparența în exercitarea funcției este o componentă esențială a statului de drept, una dintre garanțiile importante ale unui proces echitabil și este necesară pentru a garanta încrederea publicului.

În concluzie, această instituție reprezintă un pilon responsabil de îndeplinirea justiției, care poate influența pozitiv în prevenirea și reducerea numărului mare de infracțiuni, precum și asigurarea încrederii cetățenilor în actul de justiție echivalează, în cele din urmă, cu încrederea în instituțiile statului.

CUM ÎNȚELEG EU ACTIVITATEA POLIȚIEI

Loredana GÎLCA,
Colegiul „Mihai Eminescu” din Soroca

Consider că, poliția este un organ al administrației publice centrale sau locale, acest organ este instituit prin lege, activitatea acestuia este de a reglementa drepturile interne și actele normative internaționale.

În primul rând, în cadrul societății, de obicei, poliția, se ocupă de supravegherea modului de punere în aplicare a acestor legi. În timpul realizării acestor misiuni, polițiștii desfășoară și alte activități, precum dirijarea traficului, verificarea grupurilor cu comportament anarhic, investigarea crimelor și a altor infracțiuni grave precum: omorul, violul, violența în familie.

În al doilea rând, sarcinile poliției sunt de a proteja și respecta drepturile fundamentale ale cetățenilor, de acordare a asistenței și serviciilor populației în conformitate cu legislația în vigoare. Agenții de poliție care sunt specializați în investigarea cazurilor, se numesc detectivi sau inspectori. Poliția după adunarea dovezilor, mărturiilor depuse de către martor sau alte părți implicate în cauza dată, interogarea suspectilor, au ca obiectiv descoperirea persoanei care a comis o infracțiune cu un grad de pericol redus, sau o infracțiune cu un grad de pericol înalt.

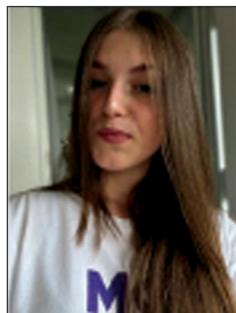
În al treilea rând, în cadrul forței de poliție, o brigadă a poliției în uniformă patrulează pe străzi, prevenind infracțiunile sau arestându-i pe cei care încalcă legea. Unii inspectori investighează infracțiunile, alții delincvența juvenilă, traficul de stupefiante sau

înșelăciunile. În momentele în care se declară starea de urgență, li se poate cere să adăpostească și să protejeze victimelor incendiilor, ale inundațiilor sau ale altor dezastre.

În concluzie, pot spune că, pentru fiecare din noi poliția este foarte importantă deoarece ne apără drepturile și libertățile.

ROLUL OFIȚERULUI DE URMĂRIRE PENALĂ CONFORM CERCETĂRILOR INFRAȚIUNILOR!

**Sabina GÎTLAN,
Colegiul „Mihai Eminescu” din Soroca**

„Fiecare om are nevoie de acel ofițer de urmărire penală care va rezolva orice cauză penală pentru ca societatea să fie în siguranță.”

Ofițerul de urmărire penală este persoana care efectuează urmărirea penală pentru orice infracțiune care este dată în competența altor organe prin ordonanța procurorului și exercită alte acțiuni prevăzute strict de lege. Nu orice angajați care au statut de persoane investite cu funcții de constatare a infracțiunilor poate avea calitate de ofițer de urmărire penală.

Ofițerul de urmărire penală își coordonează activitatea conform Constituției Republicii Moldova, Codului de procedură penală și a altor legi și acte normative. În activitatea ofițerului de urmărire penală are un rol deosebit experiența și cunoștințele din alte domenii, precum criminalistica care îi oferă ofițerului un ajutor esențial în căutarea și înțelegerea informațiilor obținute. Efectuând cercetarea cauzei concrete, ofițerul de urmărire penală trebuie să se străduie într-un anumit mod să sistematizeze propria activitate, să o aducă după conținut și formă la nivelul cerințelor procesuale și tactice, atribuindu-i o nuanță rațională și direcție metodică. Activitatea ofițerului de urmărire penală se mai distinge printr-o multitudine de sarcini importante, a căror îndeplinire corectă cere anumite aptitudini și cunoștințe. La fel, ofițerul de urmărire penală are un rol important în cercetarea infracțiunilor prin obținerea informației în procesul comunicării. Activitatea de urmărire penală cuprinde nu numai obținerea informației, dar și evaluarea acesteia sub toate

aspectele, inclusiv sub cele logice, precum și acțiunile volitive din faza finală a procesului. Experiența judiciară demonstrează faptul că această împrejurare deseori îl presează pe ofițerul de urmărire penală anume în cazurile în care este vorba de cercetarea cazurilor penale grave (omor, tâlhărie, viol, banditism etc.), când infracțiunea nu poate fi descoperită și cercetată mai mult timp. Faptul că ofițerul de urmărire penală dispune de atribuții și împuterniciri de stat îi dă un statut deosebit față de reprezentanții altor profesii. De aceea hotărârile și dispozițiile ofițerului de urmărire penală, întemeiate pe lege și probe, sunt obligatorii pentru toți cetățenii, pentru persoanele oficiale, pentru organele publice și cele neguvernamentale. Ofițerul de urmărire penală este o persoană independentă care se supune legii și actelor normative, precum și indicațiilor date atât de procuror cât și de hotărârile instanței de judecată. Activitatea ofițerului de urmărire penală se bazează pe mai multe principii juridice precum legalitate, egalitatea persoanelor.

La final, pot afirma că acest ofițer de urmărire penală este persoana care își apără societatea de cauzele penale, de infracțiunile penale stabilite și se subordonează legii, procurorului și hotărârilor instanței de judecată pentru a păstra în ordine toate acțiunile efectuate.

POLIȚIA

Andreea ZUBATÎI,
Colegiul „Mihai Eminescu “ din Soroca

„Mereu la datorie, polițistul, indiferent de situația în care se află, este obligat să ia o decizie corectă.”

Profesia de polițist, este una din profesiile juridice, care necesită curaj și demnitate și, nu în ultimul rând, devotament față de țară. Pe lângă faptul că profesia de polițist este dotată cu o uniformă specială, aceștia sunt obligați să o poarte cu mândrie. Polițiștii sunt acei angajați care 24/24 se află la postul de muncă, pentru a soluționa și a lua decizii corecte indiferent de caz. Conform legislației, poliția are angajamentul de a menține ordinea și securitatea publică în rândul cetățenilor.

Poliția este o instituție publică specializată a statului, aflată în subordinea Ministerului Afacerilor Interne, care are misiunea de a apăra drepturile și libertățile fundamentale ale omului prin activități de menținere, asigurare și restabilire a ordinii și securității publice, de prevenire, investigare și de descoperire a infracțiunilor și contravențiilor. Totodată, menționez că cadrul juridic a acesteia activează în conformitate cu Constituția Republicii, cu prezenta lege și cu alte acte normative intrate în vigoare. Poliția nu poate oferi sau face publice informațiile ce sunt atribuite secretului de stat cu excepția cazurilor prevăzute de lege. Conform art.8 din Codul muncii cu privire la activitatea poliției și statutul polițistului, controlul asupra poliției este exercitat de către instituțiile cu un statut mai înalt acestea fiind, Ministerul Afacerilor Interne și Procuratura. Pot menționa că rezolvarea litigiilor iscate între cetățeni este munca efectuată de către

polițiști. Pentru a fi un polițist de succes cu performanțe majore, este nevoie de efort major și inteligență. Pe lângă calitățile care trebuie să le aibă o persoană angajată în poliție, aceasta odată cu angajarea și primirea statutului de polițist are atât drepturi cât și obligații. În prim-plan polițistul, în exercitarea atribuțiilor de serviciu, are obligația să poarte insigna de polițist sau legitimația de serviciu, și mijloacele de constrângere și de protecție din dotare, precum și să utilizeze mijloacele din dotare necesare îndeplinirii atribuțiilor prevăzute de lege, precum și alte atribuții prevăzute de art. 26. Profesia de polițist nu are dreptul să desfășoare alte activități remunerate. Profesia de polițist este una din profesiile nobile, desfășurate în legătură cu cazurile frecvente în societate: omor, viol, furt și alte cauze contravenționale cât și penale. Aceștia aplică legea în egală măsură, neținând cont de etnie, naționalitate, religie și pătură socială.

Poliția este o instituție publică, importantă în societate. Aceasta contribuie la soluționarea problemelor iscate între cetățeni. Aceasta instituție are ca scop rezolvarea litigiilor, ca rezultat al deciziilor luate de către persoanele îmbrăcate în uniformă și care merg zi de zi la serviciu, sunt sancționările, acestea fiind aplicate conform gravității cauzelor. Acestea fiind în scop de avertizări, amenzi, ore neremunerate în folosul comunității, acestea fiind aplicate pe cauzele contravenționale, sancțiunile pe cauzele penale fiind diferite și mai dure. Domeniul dat este unul frumos și generos pentru societate, înaltul devotament civic pentru protejarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului. Poliția este acea instituție care contribuie la apărarea democrației constituționale a Republicii Moldova. Pentru majoritatea polițiștilor profesia dată înseamnă vocație, credință și devotament față de Patrie. Este laudabil faptul că eforturile persoanelor angajate în acest domeniu contribuie, în mare măsură, la ameliorarea situației criminogene în satele și orașele din toată Republica. Cu mare profesionalism, atenție și responsabilitate polițiștii sunt cei care își desfășoară activitatea mereu, în spiritul legii.

CE ȘTIU DESPRE PROFESIA DE NOTAR?

Ioana POCITARI,
I.P.L.T. „Constantin Stere” din Soroca

Profesia de notar reprezintă un element esențial în sistemul juridic al societății noastre, asigurând autenticitatea și validitatea actelor.

Un notar este un profesionist legal autorizat de stat pentru a valida autenticitatea actelor. Notarul are responsabilitatea de a verifica identitatea părților implicate și de a se asigura că toate informațiile relevante sunt incluse în documente. Rolul principal al notarului este de a preveni fraudă și conflictele legale prin intermediul autentificării și legalizării actelor. El asigură că toate părțile înțeleg pe deplin conținutul documentelor semnate și că acestea sunt conforme cu legea. Notarul are o importanță mare în sistemul juridic, el contribuie la menținerea încrederii în sistemul legal și economic. Documentele autentificate de un notar dobândesc o forță juridică sporită și sunt recunoscute pe plan internațional.

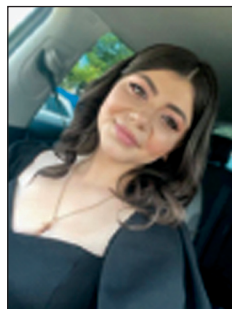
Notarul legalizează sau confirmă doar drepturi sau fapte incontestabile, care au valoare juridică în baza documentelor prezentate. Se ocupă de perfectarea cererilor și documentelor, legalizează copii și extrase ale documentelor, acordă consultații clienților în legătură cu elaborarea actelor notariale.

După părerea mea, un notar ar trebui să fie calm, ordonat și atent la detalii, deoarece are o grămadă de acte importante cu care muncește zi de zi.

Dorința mea de a deveni notar este alimentată de pasiunea pentru drept și pentru contribuția semnificativă pe care o poate aduce în rezolvarea problemelor pe plan de lege.

AVOCATURA

Corina PERDINSCHII,
Instituția Publică Gimnaziul Racovăț

Avocatura este o arie de activitate remarcabilă, care servește drept pilon al sistemului de justiție și prin care avocatul apără drepturile și interesele clienților săi. Avocații au un impact semnificativ asupra societății și joacă un rol esențial în menținerea ordinii, promovarea justiției și asigurarea respectării legii.

Unul dintre principalele aspecte care definesc avocatura este reprezentarea clienților în fața instanțelor de justiție. Avocații acționează ca apărători ai dreptății și fac tot posibilul pentru a se asigura că clienții lor primesc o apărare eficientă și imparțială. Ei investighează cazurile, colectează dovezi, pregătesc argumente legale solide și îi reprezintă pe clienți în sala de judecată.

Pe lângă reprezentarea în instanță, avocații îndeplinesc și alte roluri importante. Ei oferă consultanță juridică, asistă clienții în procesele de negociere și redactează documente legale relevante. De asemenea, avocații joacă un rol esențial în soluționarea conflictelor, încercând să ajungă la înțelegeri amiabile sau să medieze disputa între părți.

Pentru a deveni avocat, un individ trebuie să parcurgă un traseu educațional riguros. De obicei, acest traseu începe cu obținerea unei diplome de licență în drept, urmată de o perioadă de pregătire practică în cadrul unui birou de avocatură sau instituție juridică similară. După aceasta, viitorul avocat trebuie să susțină un examen de admitere în barou pentru a obține certificarea necesară pentru practica în domeniul juridic.

Un aspect fundamental al avocaturii este etica profesională. Avocații trebuie să respecte principiile etice stricte, inclusiv confidențialitatea informațiilor, loialitatea față de clienți și respectarea regulilor și normelor juridice. Aceștia au responsabilitatea de a acționa în interesul superior al clienților lor și de a respecta drepturile și libertățile fundamentale ale tuturor părților implicate.

Avocatura este o profesie complexă și solicitantă, care necesită abilități de comunicare excepționale, gândire critică și analitică, precum și capacitatea de a rezolva probleme într-un mod eficient și creativ. Avocații trebuie să fie bine informați cu privire la evoluțiile juridice și să își actualizeze constant cunoștințele pentru a rămâne competenți și relevanți în domeniul lor de activitate.

Pe lângă satisfacția de a servi dreptul și de a ajuta oamenii, avocatura oferă și oportunități de dezvoltare profesională și personală. Avocații pot specializa în diverse domenii, cum ar fi dreptul penal, dreptul civil, dreptul afacerilor sau dreptul familial. De asemenea, pot avansa în carieră și pot ocupa poziții de conducere în firme de avocatură, organizații non-guvernamentale sau în instituții guvernamentale.

În concluzie, avocatura este o profesie nobilă și indispensabilă în societatea noastră. Avocații reprezintă un stâlp al justiției și lucrează pentru a asigura egalitatea, dreptatea și respectarea drepturilor fundamentale. Prin apărarea intereselor clienților și promovarea legalității, avocații contribuie la crearea unei societăți mai echitabile și mai sigure.

Acte normative:

1. Constituția Republicii Moldova din 29.07.1994, publicată la 29-03-2016 în Monitorul Oficial Nr. 78 art. 140, disponibilă la https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=136130&lang=ro#
2. Legea nr.514 din 06.07.1995 privind organizarea judecătorească, publicată la 19-10-1995 în Monitorul Oficial Nr. 58 art. 641, disponibilă la https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=138833&lang=ro#
3. Legea nr.64 din 30.03.2023 cu privire la Curtea Supremă de Justiție, publicată la 06-04-2023 în Monitorul Oficial Nr. 117-118 art. 190, disponibilă la https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=136304&lang=ro
4. Legea nr.947 din 19.07.1996 cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii, publicată la 22-01-2013 în Monitorul Oficial Nr. 15-17 art. 65, disponibilă la https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=138836&lang=ro#
5. Legea nr. 147 din 09.06.13 privind selecția și evaluarea performanțelor judecătorilor, publicată la 21-06-2023 în Monitorul Oficial Nr. 204-207 art. 364, disponibilă la https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=137518&lang=ro
6. Codul de Procedură civilă nr. 225 din 30.05.2023, publicat la 03-08-2018 în Monitorul Oficial Nr. 285-294 art. 436, disponibil la https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=138883&lang=ro#
7. Codul de procedură Penală nr. 122 din 14.03.2003, publicat : 05-11-2013 în Monitorul Oficial Nr. 248-251 art. 699, disponibil la https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=138876&lang=ro#

8. Codul de etică profesională a judecătorilor; aprobat prin Hotărârea Adunării Generale a Judecătorilor nr. 8 din 11 septembrie 2015 (modificat prin Hotărârea AGJ nr.12 din 11 martie 2016)
9. Legea nr.178 din 25.07.2014 privind răspunderea disciplinară a judecătorilor publicată la 15-08-2014 în Monitorul Oficial Nr. 238-246 art. 557, disponibilă la https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=135676&lang=ro#
10. Legea nr. 544 din 20.07.1995 cu privire la statutul judecătorului, publicată la 22-01-2013 în Monitorul Oficial Nr. 15-17 art. 63, disponibilă la https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=138834&lang=ro#
11. Legea nr. 152 din 08.06.2006 privind Institutul Național al Justiției, publicată la 08-11-2016 în Monitorul Oficial Nr. 387 art. 789, disponibilă la https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=132887&lang=ro#
12. Legea nr. 59 din 15-03-2007 privind statutul și organizarea activității grefierilor din instanțele judecătorești, publicată la 11-05-2007 în Monitorul Oficial Nr. 64-66 art. 296, disponibilă la https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=110230&lang=ro#
13. Codul Civil al Republicii Moldova, în Monitorul Oficial din 22-06-2002, publicat : 01-03-2019 în Monitorul Oficial Nr. 66-75 art. 132, disponibil la http://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=110279&lang=ro
14. Codul de conduită a funcționarului public Nr. 25 din 22.02.2008, publicat în Monitorul Oficial din 01.01.2009, disponibil la <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=327607>
15. Hotărârea Guvernului Nr. 126 din 08-02-2008 cu privire la stabilirea ținutei vestimentare pentru grefierii din instanțele judecătorești , disponibil la http://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=48240&lang=ro#
16. Legea cu privire la reorganizarea instanțelor judecătorești, Nr. 76 din 21.04.2016, publicată în Monitorul Oficial Nr. 184-192

- din 01.07.2016, disponibilă la https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=93527&lang=ro
17. Legea cu privire la funcția publică și funcționarul public, Nr. 158 din 04.07.2008, în Monitorul Oficial Nr. 230-232 din 23.12.2008 disponibilă la https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=138899&lang=ro#
  18. Regulament-cadru cu privire la organizarea și funcționarea secretariatului judecătoriaților și curților de apel, aprobat prin Hotărârea CSM nr. 108/3 din 28.01.2014, publicată în Monitorul Oficial Nr. 87-91 din 11.04.2014, disponibil la https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=43092&lang=ro
  19. Regulament cu privire la ordinea internă a instanțelor judecătorești aprobat prin Hotărârea CSM Nr. 503/17 din 03.06.2014, publicată în Monitorul Oficial Nr. 397 din 31.12.2014, disponibil la https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=37532&lang=ro
  20. Legea nr.3 din 25.02.2016 cu privire la Procuratură, publicată la 25-03-2016 în Monitorul Oficial Nr. 69-77 art. 113, disponibilă la https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=138407&lang=ro#
  21. Legea nr. 199 din 16.07.2010 cu privire la statutul persoanelor cu funcții de demnitate publică, publicată la 05-10-2010 în Monitorul Oficial Nr. 194-196 art. 637, disponibilă la https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=115185&lang=ro
  22. Regulamentul privind stabilirea modelului și a însemnelor distinctive ale ținutei vestimentare a procurorilor disponibil la https://csp.md/sites/default/files/inline-files/2017-02_22_Regulament%20tinuta%20vestimentara_1.pdf
  23. Regulamentul privind organizarea și activitatea Colegiului de disciplină și etică, aprobat prin Hotărârea Consiliului Superior al Procurorilor nr.12-228/16 din 14.09.2016, disponibil la http://csp.md/sites/default/files/inline-files/REGULAMENTUL%20CDE_.pdf
  24. Regulamentul privind ocuparea funcțiilor publice cu statut special din cadrul MAI, aprobat prin HG nr.460 din 22.06.2017,

- disponibil la https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=138878&lang=ro#
25. Legea nr. 59 din 29.03.2012 privind activitatea specială de investigații, publicată în Monitorul Oficial Nr. 113-118 art. 373, disponibilă la https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=123543&lang=ro
  26. Legea nr. 320 din 27.12.2012 cu privire la activitatea Poliției și statutul polițistului, publicată la 01-03-2013 în Monitorul Oficial Nr. 42-47 art. 145 , disponibilă la https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=136334&lang=ro#
  27. Legea nr.333 din 10.11.2006 privind statutul ofițerului de urmărire penală, publicată la 22-12-2006 în Monitorul Oficial Nr. 195-198 art. 918, disponibilă la https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=123541&lang=ro
  28. Codul penal al R. Moldova nr. 985 din 18.02.2002, publicat la 14-04-2009 în Monitorul Oficial Nr. 72-74 art. 195, disponibil la https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=138778&lang=ro#
  29. Codul contravențional al R. Moldova nr. 218 din 24.10.2008, publicat la 17-03-2017 în Monitorul Oficial Nr. 78-84 art. 100, disponibil la https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=133257&lang=ro
  30. Legea Nr. 133 din 08.07.2011 privind protecția datelor cu caracter personal, publicată la 14.10.2011 în Monitorul Oficial Nr. 170-175 art. 492, disponibilă la https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=136439&lang=ro#
  31. Legea nr.288 din 16.12.2016 privind funcționarul public cu statut special din cadrul MAI, publicată la 10-02-2017 în Monitorul Oficial Nr. 40-49 art. 85, disponibilă la https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=137077&lang=ro#
  32. Codul de etică și deontologie al funcționarului public cu statut special din cadrul MAI, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr. 629 din 08.08.2017, publicat la 11-08-2017 în Monitorul Oficial Nr. 289-300 art. 729, disponibil la https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=102524&lang=ro

33. Hotărârea Guvernului nr. 409 din 07.06.2017 cu privire la aprobarea Statutului disciplinar al funcționarului public cu statut special din cadrul MAI, publicată la 16-06-2017 în Monitorul Oficial Nr. 190-200 art. 499, disponibilă la https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=100644&lang=ro
34. Legea nr. 320 din 27.12.2012 cu privire la activitatea Poliției și statutul polițistului publicată la 01-03-2013 în Monitorul Oficial Nr. 42-47 art. 145, disponibilă la https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=120699&lang=ro
35. Codul de etică și deontologie disponibil <https://www.border.gov.md/ro/codul-de-etica-si-deontologie>
36. Legea privind statutul ofițerului de informații și securitate nr. 170 din 19.07.2007, publicată la 02-11-2007 în Monitorul Oficial Nr. 171-174 art. 667, disponibilă la https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=107155&lang=ro
37. Legea nr. 1260 din 19-07-2002 cu privire la avocatură, publicată la 04-09-2010 în Monitorul Oficial Nr. 159 art. 582, disponibilă la https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=129643&lang=ro#
38. Statutul profesiei de avocat, publicat la 08-04-2011 în Monitorul Oficial Nr. 54-57 art. 302, disponibil la https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=134919&lang=ro#
39. Legea nr. 113 din 17.06.2010 privind executorii judecătorești, publicată la 06-01-2017 în Monitorul Oficial Nr. 2-8 art. 1, disponibilă https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=135034&lang=ro
40. Codul de executare nr. 443 din 24.12.2004, publicat la 05-11-2010 în Monitorul Oficial Nr. 214-220 art. 704, disponibil la https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=135568&lang=ro#
41. Legea nr. 69 din 14-04-2016 cu privire la organizarea activității notarilor, publicată la 26-08-2016 în Monitorul Oficial Nr. 277-287 art. 588, disponibilă la https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=131006&lang=ro#
42. Legea nr. 1453 din 08-11-2002 cu privire la notariat, 31-

- 12-2002 în Monitorul Oficial Nr. 154-157 art. 1209, disponibil https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=112687&lang=ro#
43. Legea nr. 246 din 15-11-2018 privind procedura notarială, publicată la 01-02-2019 în Monitorul Oficial Nr. 30-37 art. 89, disponibilă la https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=131007&lang=ro#
44. Legea cu privire la administratorii autorizați nr. 161 din 18.07.2014, publicată la 03-10-2014 în Monitorul Oficial Nr. 293-296 art. 605, disponibilă la https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=133349&lang=ro
45. Legea cu privire la mediere nr. 137 din 03.07.2015, publicată la 21-08-2015 în Monitorul Oficial Nr. 224-233 art. 445, disponibilă la https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=133065&lang=ro
46. Codul deontologic al mediatorului, aprobat prin Hotărârea nr. 2 din 26.02 a Consiliului de mediere, disponibil la <https://mediere.gov.md/ro/content/codul-deontologic-al-mediatorului-0>
47. Legea cu privire la arbitraj nr. 23 din 22.02.2008, publicată la 20-05-2008 în Monitorul Oficial Nr. 88-89 art. 314, disponibilă la https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=95607&lang=ro
48. Legea cu privire la arbitrajul comercial internațional nr. 24 din 22.02.2008, publicată la 20-05-2008 în Monitorul Oficial Nr. 88-89 art. 316
49. Hotărârea Guvernului nr. 698 din 30.08.2017 cu privire la organizarea și funcționarea Ministerului Justiției, publicată la 15-09-2017 în Monitorul Oficial Nr. 335-339 art. 824, disponibilă la https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=134520&lang=ro#
50. Legea cu privire la Avocatul Poporului nr. 54 din 03.04.2014, publicată la 09-05-2014 în Monitorul Oficial Nr. 110-114 art. 278, disponibilă la https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=135502&lang=ro

Alte surse:

51. <http://ombudsman.md/>
52. <https://justice.gov.md>
53. www.sis.md
54. www.mai.gov.md
55. www.unej.md
56. <http://uam.md/>
57. <https://cnm.md/>
58. https://statistica.gov.md/ro/statistic_indicator_details/2
59. <https://www.procuratura.md/index.php/despre-noi/structura.html>
60. Furtuna I. MANTIA PROCURORULUI. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/81-83_23.pdf
61. Comentariul la Codul de etică al procurorilor, disponibil la <https://csp.md/sites/default/files/inline-files/Ghid%20de%20etica%20coperta%20web%20pages.pdf>
62. Comentariu practic asupra codului de etică și conduită al judecătorului, disponibil la <https://voxjust.md/feed/62>
63. <https://andreisulugiuc.ro/20-chestii-interesante-despre-politie/>
64. legalmarketing.ro.
65. bizlaw.md
66. www.ziare.com
67. <https://www.bizlaw.md/in-moldova-sunt-circa-3-mii-de-dosare-in-procedura-de-insolventa-norme-legale-urmeaza-sa-fie-modificate>
68. <http://uaam.md/activity-uaam-2/regulations-uaam-2/16-regulamente-uaam/7-codul-deontologic-al-uaam>
69. <https://rrpb.ro/litigii/diferente-litigiu-arbitraj/>
70. <https://www.mold-street.com/?go=news∓n=14268>

Natalia GAVRILENCO
Oxana NOVICOV

**Carieră în drept -
prezentarea profesiilor juridice**

Asistență computerizată – *Maria Bondari*

Centrul Editorial-Poligrafic al USM
str. Al. Mateevici, 60, Chișinău, MD 2009